

Український державний університет залізничного транспорту

Кафедра економіки та управління виробничим і комерційним бізнесом

ОБҐРУНТУВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Пояснювальна записка і розрахунки
до кваліфікаційної роботи

МРЕ.176.01.06 ПЗ

Розробив: студент 2 курсу, групи 218-ЕП-Д22
спеціальності 051 Економіка»
(роботу виконано самостійно, відповідно до
принципів академічної доброчесності)

_____ Олександр КАТАРГІН
(підпис)

Керівник: професор, д-р екон. наук
Володимир ДИКАНЬ

Рецензент: доцент, канд. екон. наук
Катерина КАРАЧАРОВА

2024

Український державний університет залізничного транспорту

Факультет економічний

Кафедра економіки та управління виробничим і комерційним бізнесом

Рівень вищої освіти: магістр

Спеціальність: 051 «Економіка»

Освітня програма: «Економіка підприємства»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри,
професор, д-р екон. наук

_____ Володимир ДИКАНЬ

«_____» _____ 2024 р.

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ Катаргіну Олександрю Васильовичу

1 Тема «Обґрунтування ефективності впровадження інновацій на підприємстві»
керівник Дикань Володимир Леонідович, д-р екон. наук, професор
затверджені розпорядженням по економічному факультету
від «23» жовтня 2023 року № 24/23

2 Строк подання студентом закінченої роботи «02» січня 2024 року

3 Вихідні дані: Баланс (форма № 1) ТОВ «ГФА_Ф» за 2018-2022 рр.

Звіт про фінансові результати (форма № 2) ТОВ «ГФА_Ф» за 2018-2022 рр.

Звіт з праці ТОВ «ГФА_Ф» за 2018-2022 рр.

Звіт про наявність та рух основних засобів ТОВ «ГФА_Ф» за 2018-2022 рр.

Звіт про рух грошових коштів ТОВ «ГФА_Ф» за 2018-2022 рр.

Звіт про наявність та рух трудових ресурсів, структура працівників ТОВ
«ГФА_Ф» за 2018-2022 рр.

Статут підприємства

Науково-методична література

Періодичні видання

4 Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно
розробити):

1 Теоретичні основи інноваційного розвитку підприємств

2 Аналіз виробничо-господарської діяльності товариства з обмеженою
відповідальністю «ГФА_Ф»

3 Обґрунтування забезпечення ефективності діяльності підприємства за
рахунок інноваційної діяльності

5 Перелік графічного матеріалу

1 Мета, завдання, об'єкт та предмет кваліфікаційної роботи

2 Фактори, що сприяють і протидіють інноваційній діяльності

3 Технологія вибору інноваційної стратегії підприємства

4 Схема реалізації інноваційної стратегії для підприємства

5-6 Аналіз показників стану основних фондів підприємства

7 Аналіз показників з праці

8 Структура операційних витрат підприємства

9 Аналіз фінансових показників підприємства

10 Структура ламінату

11 DPL технологія

12 Схема лінії каширування на базі каландрового пресу

13 Схема лінії ламінування

14-15 Розрахунок економічного ефекту

6 Консультанти окремих розділів

Розділ	Прізвище, ініціали, посада та науковий ступінь консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7 Дата видачі завдання «02» жовтня 2023 року.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

Назва етапів	Строк виконання етапів	Примітка
1 Теоретичні основи інноваційного розвитку підприємств	23.10.2023	викон.
2 Аналіз виробничо-господарської діяльності товариства з обмеженою відповідальністю «ГФА_Е»	02.11.2023	викон.
3 Обґрунтування забезпечення ефективності діяльності підприємства за рахунок інноваційної діяльності	14.11.2023	викон.
Висновки	11.12.2023	викон.
Графічна частина	25.12.2023	викон.

Студент _____ Олександр КАТАРГІН

Керівник _____ Володимир ДИКАНЬ

Зміст

Вступ	6
1 Теоретичні основи інноваційного розвитку підприємств	11
1.1 Сутність та значення інновацій в процесі відтворення на підприємстві	11
1.2 Фактори, що впливають на інноваційну діяльність підприємства	25
1.3 Інноваційна стратегія розвитку підприємства: вибір і умови реалізації	30
1.4 Оцінка рівня інноваційного розвитку підприємства	40
Висновки до розділу 1	41
2 Аналіз виробничо-господарської діяльності товариства з обмеженою відповідальністю «ГФА_Ф»	43
2.1 Характеристика ТОВ «ГФА_Ф»	43
2.2 Аналіз використання основних фондів	48
2.3 Аналіз продуктивності праці	55
2.4 Аналіз операційних витрат	60
2.5 Аналіз собівартості продукції	63
2.6 Аналіз доходів	65
2.7 Аналіз прибутку та рентабельності підприємства	67
2.8 Аналіз фінансового стану підприємства	70
Висновки до розділу 2	72
3 Обґрунтування забезпечення ефективності діяльності підприємства за рахунок інноваційної діяльності	75
3.1 Аналіз ринку підлогового покриття в Україні	75

					<i>МРЕ. 176.01.06 ПЗ</i>			
<i>Змн.</i>	<i>Арк.</i>	<i>№ докум.</i>	<i>Підпис</i>	<i>Дата</i>	Обґрунтування ефективності впровадження інновацій на підприємстві	<i>Літ.</i>	<i>Арк.</i>	<i>Аркушів</i>
<i>Розроб.</i>		Катаргін						
<i>Перевір.</i>		Дикань					4	109
<i>Рецензент</i>						УкрДУЗТ		
<i>Н. Контр.</i>		Назаренко	<i>М.К.</i>	04.01.24				
<i>Затверд.</i>		Дикань						

3.2 Розробка пропозиції щодо удосконалення діяльності підприємства за рахунок інноваційних заходів	80
3.3 Економічне обґрунтування проєкту	91
Висновки до розділу 3	96
Висновки	100
Список використаних джерел	102

					МРЕ.176.01.06 ПЗ	Арк.
						5
Змн.	Арк.	№ докум.	Підпис	Дат		

Вступ

Актуальність теми. Ефективність сучасного підприємства та темпи його розвитку визначені інноваційною активністю і виробництвом «товарів ринкової новизни», що або задовольняють сучасну нову потребу, або істотно розширюють коло споживачів (обсяг продажів).

Інновація (англ. innovation), нововведення – кінцевий результат інноваційної діяльності, що має реалізацію у вигляді нового чи удосконаленого технологічного процесу, використовуваного в практичній діяльності.

Світовий досвід говорить про те, що стійкий розвиток виробництва в довгостроковому періоді залежить від інноваційного характеру підприємництва в цій сфері.

Перед керівництвом будь якого підприємства постають наступні основні завдання:

- забезпечити життєздатність свого підприємства в умовах конкуренції;
- максимізувати прибуток в конкретних умовах господарювання;
- розробити и послідовно реалізувати програму розвитку колективу;
- постійно удосконалювати всю діяльність підприємства на основі застосування найбільш сучасних методів управління;
- систематично розроблювати і впроваджувати в практику підприємства більш прибуткові форми бізнесу тощо.

Здійснення інноваційної діяльності – один з основних чинників технологічної модернізації, підвищення ефективності використання засобів виробництва, матеріальних і трудових ресурсів, що забезпечує більш високу адаптованість підприємств і галузей до швидких змін зовнішнього бізнес середовища, розширює можливості випуску нової продукції, освоєння нових ринків збуту і формує умови довгострокової конкурентоспроможності. Однак поки що цей чинник використовується слабо.

Існує чітка залежність між конкурентними позиціями підприємства та її інноваційним потенціалом, можливостями здійснювати нововведення. При цьому, слід підкреслити і соціальну значимість нововведення: інноваційний процес забезпечує зайнятість безпосереднім його учасникам, а також нові продукти більш повно задовольняють потреби населення і стимулюють підвищення рівня життя.

Процес нововведень охоплює практично всі сторони виробничо-господарської діяльності підприємства.

Управління інноваційною діяльністю є, таким чином, комплексною проблемою, що пронизує всі функціональні сфери – планування, наукові дослідження і розробки, виробництво, маркетинг, збут тощо. Разом із тим, і нововведення носять різний характер, відрізняються за масштабами, сферою застосування, глибиною впливу на виробництво і економічними наслідками.

Нововведення виступають, як правило в формі інноваційних проєктів. Інноваційний проєкт охоплює весь цикл від виникнення ідеї новини до її практичної реалізації підприємством на ринку. Таким чином, інноваційний проєкт

Головним фактором успішної діяльності підприємства на ринку є постійні нововведення. У зв'язку з підвищенням вимог споживачів, скороченням життєвого циклу товарів (послуг) і загостренням конкуренції на ринку підприємства вимушені постійно покращувати свої товари і послуги, а також розробляти нові. Тому підприємство повинно мати «портфель» інноваційних проєктів, який необхідно безперервно поповнювати. Реалізація цих проєктів є не тільки критерієм конкуренції, але й умовою виживання підприємства в ситуації, що склалася. Велике значення має здатність підприємства ефективно управляти реалізацією відібраного інноваційного проєкту. При цьому на початку необхідно розробити бізнес-план проєкту.

Зв'язок роботи з науковими програмами, темами. Кваліфікаційна робота виконувалася у рамках і за тематикою наукових досліджень, що проводяться на кафедрі «Економіка та управління виробничим і комерційним бізнесом» Українського державного університету залізничного транспорту.

Метою кваліфікаційної роботи є аналіз та обґрунтування теоретичних положень, що стосуються вибору інноваційної стратегії підприємства, дослідження характеристик стратегій та можливості їх застосування на конкретному підприємстві.

Для досягнення поставленої мети потрібно вирішення наступних взаємозалежних **завдань**:

- дослідити роль інноваційної складової в системі життєвого циклу сучасних підприємств;
- розкрити сутність та значення інновацій в процесі відтворення на підприємстві;
- дослідити фактори, що впливають на інноваційну діяльність підприємства;
- окреслити інноваційні стратегія розвитку сучасного підприємства;
- сформулювати інноваційну стратегію розвитку підприємства;
- провести аналіз господарської діяльності підприємства та сфери його функціонування;
- обґрунтувати доцільність заходів інноваційного розвитку підприємства.

Об'єктом дослідження кваліфікаційної роботи є процес інноваційного розвитку підприємства.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, науково-методичних і практичних підходів до формування стратегії інноваційного розвитку підприємства.

Інформаційною основою роботи є теоретичні та практичні напрацювання вітчизняних та закордонних вчених інноваційного розвитку підприємства, а також матеріали та рекомендації науково-практичних конференцій та семінарів, інформаційно-довідкова, навчально-методична література, матеріали періодичних видань, а також відомості із мережі Інтернет, які містяться у джерелах [1-81] наведених у списку використаних джерел, а також інформація, отримана в результаті консультування з керівником роботи, науковими, науково-

педагогічними працівниками та іншими особами, яка є неопублікованими авторськими напрацюваннями (найсучасніша інформація дослідницького, інноваційного характеру), дозволена для використання автору роботи виключно при виконанні тільки цієї кваліфікаційної роботи.

Методи дослідження. Для вирішення поставлених завдань застосовано діалектичний, системний, логічний та історичний методи наукового пізнання, які забезпечують концептуальну єдність роботи. Також у процесі дослідження використано такі методи: структурно-логічний – для формування гіпотези дослідження, побудови логіки і структури кваліфікаційної роботи; історико-логічний – для аналізу еволюції наукових поглядів на інноваційний розвиток; систематизації та класифікації – для типізації інновацій; економіко-статистичного та порівняльного аналізу – для аналізу виробничої діяльності підприємства; системно-структурного аналізу і моделювання – для формування стратегії інноваційного розвитку підприємства; комплексного емпірико-прикладного аналізу – для визначення напрямів та умов інвестиційного забезпечення інноваційного розвитку підприємства.

Наукова новизна полягає в теоретичному обґрунтуванні та науковому вирішенні завдання щодо вдосконалення і розробки підходів, напрямів і механізмів активізації інноваційного розвитку підприємства в сучасних умовах господарювання.

Практична значущість кваліфікаційної роботи полягає в тому, що обґрунтовані в роботі теоретичні положення і науково-методичні рекомендації дозволяють сформулювати стратегію інноваційного розвитку підприємства в сучасних умовах господарювання.

Результатами роботи автора є формування стратегії інноваційного розвитку підприємства.

Публікації. За темою роботи опубліковано статтю у збірнику наукових праць «Вісник економіки транспорту і промисловості» загальним обсягом 14 сторінок (у співавторстві).

Апробація результатів роботи. Основні положення і результати кваліфікаційної роботи доповідалися на 83-й студентській науково-технічній конференції СНТК Українського державного університету залізничного транспорту (12-14 грудня 2023 р., м. Харків).

Структура і обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, списку використаних джерел.

У першому розділі досліджено теоретичні основи інноваційного розвитку підприємств, розкрито основний зміст ключових теоретичних підходів до розуміння сутності інновацій, досліджено взаємозв'язок інноваційної діяльності із загальною економічною кон'юнктурою світової і національної економіки, розвитком галузі, зі стадіями ділового циклу та етапами розвитку підприємств виділено основні етапи формування інноваційного стратегічного процесу.

У другому розділі наведено аналіз виробничо-господарської діяльності товариства з обмеженою відповідальністю «ГФА_F», яке займається виготовленням покриттів для підлоги.

У третьому розділі розроблено рекомендації щодо інвестиційного забезпечення інноваційного розвитку підприємств, розкрито напрями забезпечення ефективності діяльності підприємства за рахунок інноваційної діяльності, а саме обґрунтовано доцільність виробництва на підприємстві покриття для підлоги з використанням технології DPL.

1 Теоретичні основи інноваційного розвитку підприємств

1.1 Сутність та значення інновацій в процесі відтворення на підприємстві

Інновація як економічна категорія має дуже складний зміст і трактується далеко не однозначно. Для розкриття сутності цієї категорії доцільно позначити відомі підходи до розуміння інновації, виявивши її суттєві риси, ознаки та властивості.

Підходи до розуміння інновацій можуть бути об'єднані у три основні групи згідно з принципами їх формування [4].

1 Еволюційний принцип, відповідно до якого підходи до розуміння інновацій розкриваються відповідно до етапів розвитку сучасної теорії інновацій – від класичної до соціальної концепції.

2 Двополярний принцип, що розмежовує «об'єктні» та «процесні» («відтворювальні») підходи, що трактують інновацію як результат чи процес інноваційної діяльності.

3 Багатовимірний принцип, згідно з яким у межах різних підходів інновації можуть розглядатися як результат, як система, як зміна та процес.

Насамперед, розглянемо еволюційний принцип розкриття сутності інновацій. В еволюції сучасної теорії інновацій виділяють низку етапів розвитку:

- класична теорія інновацій;
- теорія великих циклів (довгих хвиль);
- неокласична теорія;
- теорія прискорення;
- теорія технологічних укладів;
- соціальна теорія.

У межах кожної теорії формується та уточняється сучасне розуміння сутності інновації. Класична теорія інновацій відкриває початок еволюції теорії інновацій як самостійного наукового спрямування, формується з 1911 р., коли

Й. Шумпетером вперше розглянуто питання інновацій, або, використовуючи первісну термінологію автора, «нових комбінацій змін у розвитку». Йозеф Алоїз Шумпетер (1883-1950 рр.) у роботі «Теорія економічного розвитку» (1911 р.) вперше ввів це поняття в економічний обіг, включивши до п'яти нових комбінацій: використання нової техніки, нових технологічних процесів або нового ринкового забезпечення виробництва; виготовлення нового продукту чи відомого продукту з новими властивостями; використання нових видів сировини чи напівфабрикатів; зміни в організації виробництва та його матеріально-технічному забезпеченні; проникнення нового ринку збуту [28].

Й. Шумпетер розуміє під інноваціями зміни з метою впровадження та використання нових видів виробничих товарів, нових виробничих та транспортних засобів, ринків та форм організації у промисловості, акцентуючи увагу на економічному впливі цих змін. «Виробнича функція визначає кількісна зміна продукту з урахуванням змін у всій сукупності факторів, що впливають на нього. Якщо сумі чинників ми змінимо форму функції, то отримаємо інновацію».

Таким чином інновація трактується Й. Шумпетером як нова науково-організаційна комбінація виробничих факторів, мотивована підприємницьким духом особливого типу підприємця – «новатора». Ключова ознака інновації – новизна, але інновації – не просто нововведення, а фактор виробництва, виробнича функція. Найважливіші інновації – впровадження нових продуктів та нових методів виробництва (товарні та технологічні). Масова поява «нових комбінацій» свідчить про зростання економіки. Базові інновації (великі винаходи) створюють передумови формування нових поколінь техніки і технології, ініціюють вторинні (дрібні) інновації.

Й. Шумпетером виділено три хвилі, які обумовлені такими базовими інноваціями як: використання та розповсюдження парової машини (1790-1842 рр.); поширення залізниці (1843–1897 рр.); поява електроенергії та автомобіля (1898-1949 рр.). Отже, згідно з основоположником сучасної теорії інновацій, їх слід розглядати в умовах циклічності, динамічного змагання старих товарів та технологій з новими або, іншими словами, в умовах безперервного відтворення.

Н.Д. Кондратьєв, автор теорії довгих хвиль, встановив взаємозв'язки великих циклів з технічним розвитком виробництва, залучаючи до аналізу дані про науково-технічні відкриття, показуючи хвилеподібний характер їхньої динаміки. Вивчаючи динаміку відкриттів та винаходів, він відрізняв її від динаміки нововведень, досліджував останню у розрізі фаз великого циклу та показав, що нововведення розподіляються у часі нерівномірно, з'являючись групами та ініціюючи підвищувальну фазу. У цьому проявляється перша з «чотирьох економічних правильностей» теорії довгих хвиль. Загалом у межах досліджуваного періоду (1789-1920 рр.) Н.Д. Кондратьєв виділив «чотири емпіричні правильності» [28].

Біля витоків фази підвищення чи на її початку відбувається глибока зміна всього життя. Цим змінам передують значні науково-технічні винаходи та нововведення. У фазі підвищення першої хвилі це були розвиток текстильної промисловості та виробництво чавуну, у фазі підвищення другої хвилі – будівництво залізниць, стадія підвищення третьої хвилі викликана широким використанням електрики, радіо та телефону.

Фази підвищення більш багаті на соціальні потрясіння (революції, війни), ніж понижувальні.

Фази зниження надають особливо гнітючий вплив на сільське господарство. Низькі ціни на товари під час спаду сприяють зростанню відносної вартості золота, що спонукає збільшувати його видобуток. Нагромадження золота сприяє виходу економіки із затяжної кризи [6].

Періодичні кризи (7-11-річного циклу) хіба що нанизуються на відповідні фази довгої хвилі і змінюють свою динаміку залежно від неї – у періоди тривалого підйому більше часу займає процвітання, а в періоди тривалого спаду частішають кризові роки. Зростання інноваційної активності, що передуює новій підвищувальній хвилі, визначається не випадковими (точніше – не тільки і не стільки випадковими) факторами.

Розкриваючи «чотири економічні правильності» та три види рівноважних станів, відхилення від яких зумовлюють динаміку довгих хвиль, Н.Д. Кондратьєв

доводить, що не випадкова жодна з правильностей, кожна послідовна фаза циклу є результатом кумулятивних процесів, що накопичуються в ході попередньої фази [6].

Хвилясті рухи є процесом відхилення від станів рівноваги економіки. Н.Д. Кондратьєв виділяє три типи рівноважних станів і відповідних їм хвиль. Рівновагою «першого порядку» є баланс ринкового попиту та пропозиції. Відхилення від нього народжують короткострокові циклічні коливання (3-3,5 року), тобто цикли товарних запасів. Рівновага «другого порядку» досягається в процесі формування цін виробництва шляхом міжгалузевого переливу капіталу, що вкладається головним чином в обладнання. Відхилення від цієї рівноваги та її відновлення Н.Д. Кондратьєв пов'язує із циклами середньої тривалості. Зрештою, рівновага «третього порядку» пов'язана із запасом основних капітальних благ: будівель, споруд, інфраструктури, рівнем кваліфікації робочої сили. Рівновага третього порядку є рівновагою способу виробництва. Запас основних капітальних благ повинен перебувати в рівновазі з усіма факторами, що визначають існуючий технічний спосіб виробництва, галузевою цінністю, сировинною базою та джерелами кредитно-грошової системи. Періодично ця рівновага також порушується і виникає необхідність створення нового запасу основних капітальних благ, які б задовольняли новому технічному способу виробництва, що складається. Порушення та відновлення рівноваги третього порядку відбувається не плавно, а поштовхами, відбиваючи динаміку науково-технічних революцій та загальний перебіг науково-технічного прогресу, що є основою великих циклів кон'юнктури. Оновлення та розширення основних капітальних благ, що відбувається під час підвищувальної фази довгого циклу, радикально змінюють та перерозподіляють продуктивні сили суспільства. Для цього потрібні величезні ресурси у натуральній та грошовій формі. Вони можуть існувати тільки в тому випадку, якщо були накопичені в попередній фазі, коли береглося більше, ніж інвестувалося [28].

Тому інновації, з одного боку, є каталізатором тенденції підвищення, а з іншого – закономірним підсумком завершення хвилі попередньої, підкоряючись

законам великого циклу. Інновації не становили безпосереднього предмета дослідження Н.Д. Кондратьєва, та його ідеї справили серйозний вплив, як на розвиток класичної теорії інновацій, так і на більш пізніші дослідження.

Інноваційні процеси у взаємозв'язку з циклічним розвитком економіки розкриваються в роботі Й. Шумпетера «Економічні цикли» (1939). До послідовників інноваційного напрямку теорії довгих хвиль відносять таких вчених як Саймон Коваль, Герхард Менш, Альфред Клайнкнехт, Джакоб Ван Дайн. Представники неокласичної теорії інновацій (М. Калецькі, Б. Твісс, Г. Менш) оцінюють інновації як «головний імпульс» розвитку, що походить від нових споживчих товарів, нових методів виробництва та транспортування, нових ринків, нових організаційних форм у промисловості [28].

У цьому вони враховують і циклічність розвитку. Так, Б. Твісс інновацію розуміє як процес, у якому винахід чи нова ідея набуває економічного змісту.

Відповідно до концепції М. Калецьки, в межах циклу товарного обігу можна забезпечити постійне економічне зростання, проте імпульси, що викличуть зміни в системі умов, можуть «вивести» економіку з циклічного розвитку та зробити її у довгостроковій перспективі «стрибкоподібною». До таких імпульсів відноситься й інновація. На думку М. Калецьки, інновації стимулюють економічний розвиток, забезпечують у довгостроковій перспективі скорочення тривалості економічних спадів та подовжують період і підйомів [28].

Г. Менш пов'язує темпи економічного зростання та циклічність розвитку економіки з процесом відтворення базисних інновацій. При вичерпуванні потенціалу базисного нововведення створюється ситуація «технологічного пата» і стагнації економіки. Поява нових базисних інновацій стимулює технологічний та економічний підйом. Весь промисловий розвиток є переходами від одного «технологічного пата» до іншого. Економічні цикли визначаються динамікою відтворення технології. Внаслідок появи нових базисних інновацій виникають нові підприємства, цикли життя яких виявляються взаємопов'язані. Виробництво товарів, наслідуючи тенденції зростаючого попиту, зростає високими темпами. Якщо нововведення старіє та насичує ринку виробництво починає перевищувати

попит, фірми шукають вихід на зовнішні ринки, падає норма прибутку, знижується інвестиційна активність. Виникає відтік капіталу у фінансову сферу, де зростаючий обсяг спекулятивних операцій із тією самою закономірністю поступово знижує норму прибутку. З моменту, коли норма прибутку у фінансовій сфері стає меншою за норму прибутку в промисловості, інвестиційні ресурси повертаються в реальний сектор [40].

Концепція Р. Менша, дуже актуальна і знаходить підтвердження, як у макроекономічному, і на мікроекономічному рівні, зокрема, щодо взаємозв'язків у життєвих циклах продукту, фірми та реалізованих нею інноваційних і інвестиційних проєктів. Життєвий цикл організації перевищує цикли товарів за умови, що вона знімає з виробництва продукцію, яка не задовольняє запитам споживачів, замінює стару техніку. Цикли життя продуктів - це стадії конкурентної переваги фірми. Впровадження інновацій-продуктів та процесів потребує реалізації інвестиційних проєктів, які також мають свій життєвий цикл, взаємопов'язаний із циклами життя продуктів. Вивчення взаємозв'язків всіх трьох типів життєвих циклів призводить до висновку про роль інновацій та інвестицій у стратегічному розвитку фірми: якщо інновації є умовою, то інвестиції та інноваційні проєкти – засобом підтримки конкурентної переваги, підвищення рівня розвитку, і на цій основі – продовження життєвого циклу організації.

Представники теорії прискорення ґрунтуються на теорії довгих хвиль, але розглядають окремо розвиток підприємництва «за західною моделлю». Західне підприємництво розвивається вищими темпами, воно є новаторським, сміливим, ризикованим. Найвищі темпи розвитку спостерігаються у галузях «третьої хвилі»: комп'ютерна техніка та технологія, програмне забезпечення. Соціальна теорія, серед представників якої виділяють Крістофера Фрімена, Е. Вітте, Е. Денісона, пов'язана з пріоритетом людських відносин в управлінні інноваційною діяльністю. Основне місце у ній займають проблеми ролі особистості, рівень освіти, аналіз соціально-психологічних та організаційних факторів. Для цієї теорії головним є виділення певної групи людей як особливих носіїв інновацій. Ця група теорій полягає в розгляді теорій довгих хвиль з погляду закономірностей

робочої сили в. В основному послідовники цієї теорії інтегрували фактор впливу робочої сили на довгі хвилі з будь-яким фактором.

Крістофер Фрімен поєднав інноваційні ідеї з проблемами зайнятості та соціальними аспектами. Робоча група під його керівництвом провела низку досліджень у цій галузі у 1970-1984 роках. Дослідження привели К. Фрімена до висновку про те, що центральним фактором при формуванні тривалих коливань у всіх сферах економічного життя є інновації, проте зайнятість виступає не лише наслідком, а й свого роду перемикачем економічної активності [49].

Механізм, завдяки якому зайнятість стає таким перемикачем, можна описати так. Введення нових технологій викликає до життя нові галузі. На ранніх стадіях застосування піонерських технологій попит на робочу силу має обмежений або інтенсивний характер. Це відбувається через те, що обсяги нового виробництва ще не великі і потрібна не масова, а особливо кваліфікована, унікальна робоча сила. Поступово збільшуються обсяги виробництва, і акцент робиться на капіталозберігаючій техніці, попит на робочу силу починає збільшуватися. Це зростання триває до насичення попиту як на робочу силу, так і на відповідні товари. Паралельно зростанню збільшуються витрати. Виникає потреба трудозберігаючих інновацій. Відбувається відлив робочої сили, зниження заробітної плати, та загального попиту, тобто спад економіки.

Об'єктом дослідження Е. Вітте є перешкоди, що виникають під час впровадження нововведень. Для їх усунення необхідно організувати плідну спільну роботу адміністрації та фахівців. – свого роду «творчу групу», де фахівці вирішують проблеми створення інновацій, а адміністрація – їх запровадження та усунення усіляких перешкод.

Е. Денісон оцінював вплив сукупності таких чинників, як рівень освіти, кваліфікація робочої сили в економічний розвиток у процесі накопичення знань.

Перейдемо до розкриття двополярного принципу, у межах якого виділяють об'єктні та процесні підходи до розуміння інновації.

Згідно з двополярним принципом визначення сутності інновації, варто виділяти два базові підходи: об'єктний, в рамках якого інновація розуміється як

кінцевий результат, впровадження нововведення, та процесний, що трактує інновацію як процес реалізації ідеї та її перетворення на готовий результат. Об'єктний підхід до розуміння інновації переважає. Більшість економістів погоджуються із розумінням інновації як впровадженого об'єкта. Представниками об'єктного підходу є, зокрема, Е.А. Гейгер, В.А. Рубі, С. Менделл, Д. Енніс, Ф. Янсен.

При цьому слід виділяти два різновиди об'єктного підходу: власно-об'єктний та об'єктно-утилітарний [32].

У міжнародних стандартах у статистиці науки, техніки та інновацій дається визначення інновації як «кінцевого результату інноваційної діяльності, який отримав втілення у вигляді нового чи вдосконаленого продукту, впровадженого на ринку, нового чи вдосконаленого технологічного процесу, що використовується в практичній діяльності, або у новому підході до соціальних послуг».

Інновація постає як об'єкт – нова споживча вартість, заснована на досягненні науки і техніки, причому акцент робиться на утилітарній стороні нововведення, його здатності задовольнити суспільні потреби з великим корисним ефектом.

Процесний підхід знаходить свій відбиток у роботах Д. Тисса, Т. Йорда, Д. Брайта та ін. Як процес реалізації ідеї та її перетворення на готовий результат інновації розглядають Б. Твісс, Д. Тисс, Т. Йорд, як певні стадії процесу – освоєння, використання, комерціалізація, використання Б. Санто, Й. Шумпетер, Кр. Фрімен.

У руслі цього підходу дано і визначення інновації як зміни (Ф. Валента) та як сукупності заходів (Ф. Ніксон). Цей підхід – відтворювальний та є більш вірним за об'єктний. Процесний підхід включає власне-процесний, процесноутилітарний та процесно-фінансовий підходи.

Ф. Ніксон трактує інновацію як сукупність технічних, виробничих та комерційних заходів, що призводять до появи на ринку нових та покращених промислових процесів та обладнання.

Процесно-утилітарний підхід полягає у розумінні інновації як процесу створення, поширення та використання нових споживчих цін, причому акцент робиться на утилітарній стороні нововведення. До представників цього підходу можна віднести Б. Твісса, Б. Санто.

У визначенні Б. Санто інновація являє собою такий суспільно-економічний процес, який через практичне використання ідей та винаходів призводить до створення кращих за своїми властивостями виробів, технологій, і у разі, якщо інновація орієнтована на економічну вигоду, прибуток, її поява на ринку може принести додатковий дохід.

Розуміння інновації як системи передбачає її трактування як цільової зміни у функціонуванні підприємства як системи, кількісної та якісної. Така зміна може відбуватися у будь-якій сфері діяльності підприємства і завжди має комплексний характер. Розуміння інновації як зміни (близько співвідноситься з її розумінням як системи) – це насамперед розуміння Й. Шумпетера, який розглядає інновацію саме в такій якості [10].

Інновації як зміни, пов'язані в першу чергу, з факторами виробництва, зумовлюють кількісне та якісне вдосконалення виробничих, соціально-економічних систем, переводячи їх на новий, вищий рівень розвитку. Нарешті, розуміння інновації як процесу (вже показане у межах двомірного підходу) відбиває інновацію як процес перетворень, включаючи стадії НДДКР, проєктування, поширення нововведення та інші. Узагальнюючи перелічені вище підходи і трактування, слід зробити висновок, що, незважаючи на різноманіття визначень, головний зміст інновації в тому, що інновація як економічна категорія відображає найбільш загальні властивості та взаємозв'язки у відносинах виробництва та реалізації нововведень [48].

Основними функціями інновації є відтворювальна, інвестиційна та стимулююча. Головна, відтворювальна функція проявляється ще в теорії великих циклів, а пізніше – в «процесних» і «системних» визначеннях інновації. Ця функція полягає насамперед у ролі інновації як джерела розвитку.

Інвестиційна функція полягає в тому, що інновації, з одного боку, передбачають розробку та реалізацію інвестиційних проєктів та програм, а з іншого боку – прибутки від інновацій є джерелом нових інвестицій. «Утилітарні» різновиди визначення інновації вказують на ще одну важливу функцію цієї категорії [74].

Підприємницький прибуток, зміцнення конкурентних переваг, завоювання нових ринків – все те, що приносять успішні нововведення, дозволяють реалізувати функцію інновації, що стимулює. У сукупності відтворювальна, інвестиційна та стимулююча функції та визначають зростаючу роль інновацій у сучасній економіці.

З метою побудови ефективної системи стимулювання інноваційної діяльності підприємств в Україні в умовах її інтегрування в світову економіку і з урахуванням міжнародних вимог до інновацій пропонується узагальнити класифікація інновацій за такими критеріями [51]:

- за інноваційною функцією (ступенем новизни) – базові, покращуючі та псевдоінновації;
- за технологічними параметрами – інновації-продукти, інновації-процеси;
- за функціональними ознаками – науково-технічні, виробничо-технологічні, організаційно-управлінські, фінансово-економічні, юридичні, соціальні;
 - науково-технічні – нові науково-технічні розробки та рішення;
 - виробничо-технологічні – нові або якісно змінені продукти, технології, джерела енергії, конструкційні матеріали, обладнання, устаткування тощо;
 - організаційно-управлінські – нові методи і форми організації та управління всіма видами діяльності підприємств та їх об'єднань;
 - фінансово-економічні – нововведення у господарській та фінансовій сферах діяльності (реалізація нових схем отримання фінансових ресурсів або нових методів їх використання тощо);
 - соціальні – якісні зміни умов праці в соціальній сфері;

– юридичні – нові та опрацьовані нормативно-правові документи, що визначають та регулюють усі види діяльності підприємств й організацій, фізичних осіб й їх об'єднань;

– маркетингові – освоєння нових ринків збуту чи розвиток нових джерел постачання сировини та інших факторів виробництва, нові методи просування товарів та послуг.

– за причинами виникнення – реактивні та стратегічні:

– реактивна інновація – та, що забезпечує виживання фірми як реакція на нововведення, здійснені конкурентом;

– стратегічна інновація – інновація попереджувального характеру з метою отримання конкурентних переваг у перспективі.

– за масштабністю (значенням наслідків та охопленням частки ринку) – локальні, регіональні, державного та міжнародного значень;

– за результативністю – прибуткові, неприбуткові, беззбиткові.

Типізація інновацій за цими ознаками дає змогу обрати вірну стратегію розвитку підприємства-інноватора, яка залежить від домінуючого типу інновацій; побудувати економічні механізми та організаційні форми управління; з моделювати діяльність підприємства щодо залучення інвестиційних ресурсів з метою забезпечення високих темпів інноваційного розвитку [45].

Інновацію в практичній діяльності інтерпретують як процес перетворення потенційного НТП на реальний, втілений у нові продукти й технології. У цьому процесі винахід, наукове знання або ідея набувають економічного змісту. Підтримуємо думку дослідників, які вважають, що в загальному плані інноваційний процес – це послідовний ланцюг подій, в ході яких новина «визріває» від ідеї до конкретного продукту, технології чи послуги і розповсюджується в господарській практиці. За структуризації інноваційного процесу більшість авторів дотримуються схеми: виникнення ідеї – фундаментальні дослідження – прикладні дослідження – дослідно-конструкторські роботи – дослідно-експериментальні роботи – пілотне ринкове випробування – серійне виробництво – споживання (завоювання та освоєння

ринку). Зазначені стадії інноваційного процесу характеризуються специфічними особливостями. Для нововведень, які не мають науково-технічної новизни (а тільки ринкову), деякі етапи інноваційного процесу видозмінюються або взагалі не відбуваються.

Якщо інноваційний процес розглядати з позиції фінансування і інвестування розробки та розповсюдження нового виду продукції чи послуги, то в цьому випадку його розглядають як інноваційно-інвестиційний проєкт. Останній – це проєкт створення і впровадження новацій інвестиційного типу. Вважаємо, що інноваційний проєкт – це запланований науково-технічний (або науково-технологічний) захід із створення і впровадження новацій, який характеризується новизною та забезпечує інтенсивний розвиток виробництва та сфери послуг.

Таким чином, під інновацією ми розумітимемо найбільш ефективний, раніше невідомий у конкретній суспільно-економічній системі спосіб інтенсифікації відтворювальних процесів, що є джерелом збільшення доданої вартості і заснований на досягненнях науки та передового досвіду. При цьому слід підкреслити, що розгляд інновації як найбільш ефективного способу інтенсифікації відтворювальних процесів, що є джерелом збільшення доданої вартості, є, на нашу думку, найважливішими сутнісними характеристиками інновації як економічної категорії.

Крім цього, інновації – це та сфера, інвестування якої забезпечує створення високотехнологічної структури економіки, розробку та впровадження новітніх технологій, виробництво та експорт конкурентоспроможної продукції з високою доданою вартістю. Але високі темпи та ефективність економічного розвитку обґрунтовуються не лише кількістю капіталу, що інвестується, але і його якістю, що забезпечується за рахунок інновацій [37].

Однак висока питома вага інвестицій у створення різних невиробничих об'єктів свідчить про їх низьку якість, що при не конкурентоспроможності продукції може спричинити порушення механізму господарювання економіки та фінансову кризу.

Активний розвиток інвестиційно-інноваційного процесу сприяє диверсифікації промисловості, модернізації базових галузей економіки, тим самим, підвищуючи віддачу вкладеного капіталу. Це підтверджує те що, що у розвинених країн близько 50–70% зростання ВВП досягається з допомогою НТП, використання нових технологій. Таким чином, можна дійти невтішного висновку, що «інновації – інвестиції» – це єдина взаємопов'язана система, і саме інновації забезпечують високий якісний рівень інвестицій.

Для пошуку нового, більш результативного механізму формування та ефективного використання фактора інноваційних інвестицій передбачається розглянути особливості відтворення інвестиційних ресурсів, а також оновлений зміст понять: «інноваційне інвестування», «інвестиції в інновації», «інвестиції в новації».

До особливостей відтворення такого важливого інвестиційного ресурсу, як техніка нового типу, на наш погляд, можна віднести додатково [48]:

- особливу цілісність та інноваційність всіх вихідних інвестиційних ресурсів;
- необхідність продовження виробництва у стадії споживання з гарантією збереження технікою нового типу всіх своїх властивостей до кінця життєвого циклу;
- різке зростання значення венчурного капіталу;
- інтеграцію науки, виробництва та ринку;
- значно зростаючу роль підприємницького ресурсу.

Особливості відтворення такого складного інвестиційного ресурсу, як нова технологія, зумовлені низкою обставин: по-перше, особливостями технології як ресурсу (технологія – цілісна сукупність науково-технічних знань, процесів, матеріалів, обладнання, організації та управління, які можуть бути використані під час розробки, виробництві та (або) експлуатації продукції); по-друге, особливостями, специфікою стану економіки та її технологічної бази; по-третє, сукупністю пріоритетів у соціальній та науково-технічній сферах, в економіці загалом [74].

Аналіз даних обставин дає підстави виділити такі особливості відтворення нових технологій як інвестиційного ресурсу [47]:

- цілісність сукупності вихідних наукових знань, які включають науково-технічні, організаційно-управлінські;
- соціальні, психологічні та інші знання. Їх наявність визначає здатність економіки відтворювати сучасні макротехнологічні системи, вони є вихідним інноваційним ресурсом;
- високий ступінь інтелектуалізації праці на всіх стадіях єдиного відтворювального процесу, включаючи розподільно-обмінні фази;
- як правило, найтісніший зв'язок із відтворенням техніки нового типу, точніше з кількома відтворювальними процесами, що випереджають відтворення технологій у часі;
- визначальний вплив на переклад господарських систем на інноваційний тип розвитку, оновлення виробничого апарату;
- яскраво виражений міжгалузевий та міжрегіональний характер;
- найбільша сукупна ефективність інвестиційних ресурсів, що використовуються;
- так само, як і у відтворенні нової системної техніки, висока інтеграція науки, виробництва та ринку з продовженням виробництва у стадії споживання;
- різноманітність джерел інвестицій, використання практично всіх видів капіталу (акціонерного, венчурного, амортизаційного, банківського, облігаційного, пайового тощо).

Інноваційне інвестування – нові форми інвестування інновацій (передбачаються нові джерела фінансування інновацій).

Інвестиції в інновації – кошти, що вкладаються у відтворення інновацій-ресурсів або що залучаються до процесу відтворення вже у вигляді інновацій (техніка, технології, нові кадри з новою кваліфікацією, інформаційні ресурси, інтелектуальні ресурси та інше).

Інвестиції в новації – вкладення інвестицій в оформлений результат фундаментальних, прикладних досліджень, розробок чи експериментальних робіт у будь-якій сфері діяльності щодо підвищення її ефективності.

Новації можуть бути оформлені у вигляді: відкриттів, винаходів, патентів, товарних знаків, раціоналізаторських пропозицій, документації на новий чи вдосконалений продукт, технологію, управлінський чи виробничий процес; організаційну, виробничу чи інші структури, ноу-хау, понять, наукових підходів чи принципів, документа (стандарту, рекомендацій, методики, інструкції тощо), результатів маркетингових досліджень тощо [48].

Таким чином, основу ресурсного забезпечення інноваційної діяльності становлять інвестиції, відсутність яких робить процес створення та впровадження нововведень неможливим. Взаємозв'язок інвестицій та інновацій можна також простежити й у тому, що інвестиції можуть вкладатися в економічну, наукову, організаційну, екологічну, соціальну та інші сфери. І лише інноваційний підхід дасть відчутні ефекти та бажані результати від вкладення інвестицій у ці сфери.

1.2 Фактори, що впливають на інноваційну діяльність підприємства

Інноваційна діяльність – це пошук можливостей, що забезпечують практичне використання наукового, науково-технічного результату та інтелектуального потенціалу з метою одержання нового або вдосконаленого продукту, способу його виробництва і задоволення суспільних потреб в конкурентоспроможних товарах і послугах.

Різновидами інноваційної діяльності можуть бути [28]:

- підготовка та організація виробництва, які охоплюють придбання виробничого обладнання, зміни в них, а також у методах і стандартах виробництва та контролю якості;

- виробничі розробки, які містять модифікації продукту і технологічного процесу, перепідготовку персоналу для використання нових технологій та обладнання, а також пробне виробництво;
- маркетинг продукції;
- придбання неуречевленої технології в формі патентів, ліцензій, ноу-хау, торговельних марок;
- придбання машин та обладнання, які за своїм технологічним змістом пов'язані з впровадженням продуктових або процесних інновацій;
- виробниче проєктування.

Інноваційна діяльність має неперервний перебіг, постійно вдосконалюється в певній галузі практичної діяльності. Інновації завжди орієнтовані на ринок, на конкретних споживачів чи конкретну потребу, тому інноваційну діяльність слід розцінювати як взаємодію сприятливих можливостей, потенціалу і стратегій. Найголовніше питання полягає в тому, як підприємства можуть сприймати ці можливості та реагувати на них через розробку стратегії інноваційної діяльності.

Для успішної реалізації інновацій необхідно враховувати багато факторів, які можна поділити на фактори, що сприяють інноваційній діяльності та фактори, що перешкоджають інноваційній діяльності (таблиця 1.1).

Слід також відзначити, що інноваційна діяльність значною мірою залежить від розмірів підприємств.

Виділимо передусім фактори, що є перешкодою для здійснення інноваційної діяльності великих підприємств:

- великі підприємства мають складну ієрархічну структуру. Перепоною часто буває й розмір самого підприємства. Наведені фактори викликають тенденцію до втрати гнучкості в управлінні, наводять до консервативної діяльності робітників. У великих організаціях приділяється меншій уваги помилкам, пов'язаним з прийняттям ризикових рішень, ніж у малих організаціях. Потім це відбивається на оцінці результатів діяльності робітників і може призвести до того, що не будуть створені достатні умови для стимулювання інноваційних заходів;

Таблиця 1.1 - Фактори, що сприяють і протидіють інноваційній діяльності

Група факторів	Фактори, що сприяють діяльності	Фактори, що протидіють діяльності
Техніко-економічні	Наявність резерву фінансових та матеріально-технічних засобів, наявність необхідної господарської і науково-технічної інфраструктури, матеріальних винагород за інноваційну діяльність	Недостатність ресурсів для фінансування ризикових проєктів: слабкість матеріально- та науково-технічної бази, відсутність резервних потужностей; домінування інтересів існуючого виробництва
Юридичні	Законодавчі заходи (особливі пільги), що заохочують інноваційну діяльність	Обмеження з боку антитрестовського податкового, амортизаційного, патентно-ліцензійного законодавства
Організаційно-управлінські	Гнучкі організаційні структури, демократичні структури управління, перевага горизонтальних потоків інформації, індикативність планування, припущення коригувань, децентралізація, автономія, формування цільових проблемних груп	Сталі організаційні структури, централізація, консервативність ієрархічних принципів будівлі організації, перевага вертикальних потоків інформації, установча замкненість, труднощі міжгалузевої та між організаційної взаємодії, орієнтація на короткострокову окупність, усталені ринки
Соціально-психологічні	Моральна винагорода, суспільне признание, можливість самореалізації	Опір змінам, які можуть викликати такі наслідки, як зміна статусу, необхідність винаходу нової діяльності, зміна стереотипів поведінки, існуючих традицій; страх невизначеності, страх відповідальності за помилку

- великі підприємства порівняно з дрібними виявляють більшого опору змінам;

- виробництво великого підприємства засноване на збалансованості роботи всіх його підрозділів. Проведення інноваційної політики може бути ускладнене внаслідок неможливості перебудови відразу всіх підрозділів;

- у великих підприємствах ускладнене розкриття спроможності людей, які беруть участь в процесі впровадження інновацій. Також ієрархічність підприємств не дозволяє створити умови для того, щоб приділялося більше уваги обдарованим робітникам;

- на великих підприємствах складніше організаційно здійснити реалізацію всього інноваційного процесу. Це пояснюється не лише ієрархічністю, але і широким розмахом горизонтальних зв'язків (наприклад, відірваність досліджень та розробок від безпосереднього виробництва);

- у великих організаціях керівні робітники часто не звертають уваги на несуттєві з їхньої точки зору новини. Невикористані можливості ведуть до втрати інноваційної політики. Це проявляється у відсутності роботи з кожним новатором, недостатній увазі до руху раціоналізаторів.

Великі організації мають не лише недоліки. Існують об'єктивні фактори, що сприяють здійсненню успішної інноваційної діяльності на великих підприємствах.

Сприятливе середовище по втіленню інновацій на великих підприємствах створює краще забезпеченість ресурсами. Це і концентрація кваліфікованих робітників, можливості одержання інформації про рівень новин, інвестиційне забезпечення та ін. [67].

Імідж та потужність великих підприємств дозволяють їм простіше переборювати перешкоди зовнішнього характеру (наприклад, під час підготовки зарубіжного ринку до прийняття новини).

Великим організаціям простіше вирішувати проблеми, пов'язані з інноваційним ризиком, що пояснюється їхнім обсягом коштів та осначеністю.

Особливістю великих підприємств є те, що вони серйозним і відповідальним чином підходять до розробки стратегії підприємства, що створює умови для своєчасного здійснення інноваційної політики.

Слід також відзначити, що прийнято виділяти чотири фази розвитку інновацій, залежно від яких необхідно будувати механізм управління інноваційною діяльністю.

Перша фаза – це розробка та освоєння новації, вихід на ринок. Вона включає стадії фундаментальних та прикладних досліджень, конструкторських та технологічних розробок, впровадження новації у виробництво.

Друга фаза – освоєння та зростання виробництва, досягнення запланованого рівня рентабельності. На даній фазі споживачі відкривають для себе новизну і оцінюють її як споживчу вартість.

Третя фаза – фаза зрілості. Вона характеризується зменшенням темпів зростання виробництва, стабілізацією. Основним напрямком роботи на даній стадії стає вдосконалення продукту, покращення його якісних характеристик. На цій стадії зростає конкуренція, тому підприємству необхідно вдосконалювати продукт або за рахунок організаційних заходів підтримувати монопольне становище із своїм продуктом на ринку.

Четверта фаза – моральне старіння продукту (фаза занепаду). Нововведення стає неконкурентоспроможним і витискається іншими новаціями. Тому ще до настання даної фази необхідно підготувати чергову новацію.

Максимальне зростання прибутку досягається на стадії початку виробництва. Ціна перекидає видатки, пов'язані з розробкою продукту. Після безприбуткової реалізації, коли спостерігається низький обсяг продажів, крива прибутків різко сягає вгору. Насичення ринку призводить до зниження норми прибутковості, проте за рахунок великих обсягів продажу підприємство почуває себе на ринку ще впевнено. Падіння прибутковості спостерігатиметься дуже різко, якщо не працювати над проведенням науково-дослідних робіт з покращення якості продукції, розробки та освоєння нових її видів.

1.3 Інноваційна стратегія розвитку підприємства: вибір і умови реалізації

Одним із засобів досягнення поставлених перед підприємством цілей є інноваційна стратегія, націлена, на відміну від інших засобів, на новизну. Стратегія надає підприємству вектор розвитку, орієнтований реорганізацію підприємства з метою ефективного його функціонування з урахуванням нових реальних умов. Інноваційна стратегія забезпечує гнучкість та адаптацію підприємства до запитів споживачів, вимог ринку, дозволяє йому витримувати конкуренцію [32].

Більшість вітчизняних підприємств, внаслідок економічної, політичної і фінансової нестабільності, через недосконалість ринків товарів і послуг, систем оподаткування й інвестування, знаходиться в складному фінансово-господарському стані.

Комплекс заходів і інструментів, спрямованих на вирішення сукупності проблем по розвитку господарчої діяльності підприємства, представляє собою єдину систему управління.

Для ефективного функціонування і розвитку підприємства менеджерам необхідно враховувати один з найбільш важливих моментів: система управління діяльністю повинна знаходитися в стані постійної готовності, мати можливість оперативно реалізувати відповідні методи і механізми з метою забезпечення усунення виникаючих проблем до того, як вони приймуть необоротний характер і масштаби.

Однією з ключових умов ефективності управління діяльністю підприємства є оперативність реагування на сигнали про вплив негативних факторів середовища. Отже, принципами управління діяльністю підприємства є [31]:

– управління базується на плануванні і розробці програм стратегічного характеру, що ставлять собі за мету стабілізацію діяльності і приріст темпів розвитку підприємства шляхом використання ефективних управлінських інструментів, упровадження постійних і послідовних інновацій, оперативного

реагування на істотні зміни внутрішнього і зовнішнього середовища при найменших фінансових і матеріальних витратах з боку підприємства;

—реалізація моніторингу зовнішнього і внутрішнього середовища підприємства, активізація стану постійного очікування сигналів про вплив негативних факторів і негайна реакція на ці сигнали з метою раннього визначення погрози і запобігання її виникненню;

—реалізація будь-якого заходу повинна бути строго цілеспрямованою і забезпечувати можливість досягнення заданого рівня ефективності;

—формування управлінських рішень повинне здійснюватися на підставі оперативної і достовірної вихідної інформації;

—система менеджменту повинна забезпечувати прогнозування розвитку подій із заданим рівнем вірогідності;

—необхідно строге ранжирування пріоритетів рішення проблем, які виникають, через обмеженість ресурсів і часу, як наслідків трансформаційних процесів в економіці;

—реалізацією управління діяльністю підприємства мають займатися компетентні фахівці відповідно до умов, що склалися у поточному періоді;

—кінцева орієнтація має бути на подальший розвиток підприємства.

Суть менеджменту на рівні підприємства полягає в оперативному реагуванні на прояви кризоутворюючих факторів шляхом своєчасної розробки і реалізації актуальних заходів і програм [67].

Управління діяльністю підприємства по своїй природі є стратегічним і повинно базуватися на основі збалансованих і обґрунтованих стратегій. Стратегічне управління базується на комплексі взаємозалежних понять: стратегічний менеджмент, маркетингова стратегія, інноваційна стратегія, інвестиційна політика, заходи щодо ефективного управління персоналом підприємства.

Сучасні концепції управління визначають стратегічний менеджмент як винятково ефективний управлінський інструмент через низку особливостей: орієнтація підприємства на перспективу; використання нових управлінських

інструментів і технологій; вирішення будь-яких управлінських задач і їх зіставлення з вимогами стратегії розвитку; ефективність управлінської акції визначається внеском у виконання стратегічної програми; стимулювання внесків у практичну реалізацію стратегічних цілей; реалізація заходів щодо розвитку підприємства відповідно до стратегічного плану.

Забезпечення комплексної взаємодії і погодження задач окремих підрозділів підприємства з глобальними стратегічними програмами підприємства в цілому є основною задачею стратегічного менеджменту [43].

Стратегічною метою управління діяльністю підприємства в умовах трансформації економіки держави є раннє виявлення сигналів про вплив негативних факторів середовища. До тактичних цілей відносять оцінку і прогнозування показників діяльності, а також розробку управлінських рішень по досягненню ефективної діяльності підприємства.

Процес управління підприємством, яке працює на ринку, характеризується високим динамізмом ситуації, що змінюється, це спричиняє необхідність прийняття управлінських рішень які мають бути адекватні ситуації, а відповідно, має бути організована оперативна обробка великих обсягів вхідної інформації в умовах дефіциту часу. У даному випадку управлінські впливи носять як цілеспрямований, так і комплексний характер. Це виявляється в тому, що, з одного боку, управлінські рішення спрямовані на нейтралізацію локальних негативних впливів, а з іншого боку – носять характер комплексної програми.

Зарубіжні менеджери підкреслюють загрозу появи кризового становища вже тоді, коли підприємство припиняє поступально розвиватися, у той час, як у вітчизняній практиці про нього ведуть мову у випадку збитків від діяльності підприємства. Останні стадії кризи також свідчать про непорівнянні наслідки його розвитку: зриви виробничих графіків і дефіцит оборотних коштів – апогей кризи на закордонному підприємстві і реальна загроза ліквідації вітчизняного.

Управління повинне забезпечувати стратегічну орієнтацію, тому що розвиток підприємства, яке не має чітко сформульованої стратегії функціонування носить еволюційний характер, тоді як на підприємстві,

керованому у відповідності зі стратегічним планом, такий розвиток відбувається революційно. Довгострокова стратегія розвитку підприємства повинна піддаватися визначеним корективам відповідно до умов середовища й особливостями функціонування в ній підприємства. У протилежному випадку на підприємстві може виникнути криза – як наслідок критичної невідповідності способу функціонування підприємства і зовнішніх умов.

Для розуміння і ефективного управління діяльністю підприємства відзначимо характеристики негативних проявів у ході господарчої діяльності [49]:

- висока динамічність і лавиноподібне наростання труднощів і проблем при відсутності своєчасних випереджаючих дій;
- катастрофа існуючого механізму прийняття і реалізації управлінських рішень;
- різке зростання обсягів інформації, що вимагає обробки, за умови зростання труднощів по її збору і коректній інтерпретації;
- дестабілізація процесів взаємодії функціональних підрозділів та їх членів, загострення процесів комунікацій;
- неможливість попередньої розробки «страхового» варіанта дій на випадок можливого виникнення кризи;
- система стратегічного управління повинна мати можливість удосконалення;
- висока імовірність принципових помилок у діях на різних етапах розвитку підприємства.

Отже, задачі, що виникають у процесі реалізації управління розвитком підприємства, вимагають системного підходу до їх вирішення. Тому, реалізовувати процес стратегічного менеджменту найбільш доцільно на базі модельного підходу до управління підприємством.

У загальному вигляді система управління складається зі стандартних складових - функціонального забезпечення, а склад кожної з них уже висвітлює особливості даного виду менеджменту, а саме:

– частина забезпечення поєднує підсистеми організаційного, методичного, нормативного і правового забезпечення;

– функціональна частина поєднує функції управління ситуацією та являє собою комплекс економічних і організаційних методів, що забезпечують рішення задач діагностики фінансового стану, контролю, а також своєчасного попередження і запобігання кризових ситуацій, що викликані неплатоспроможністю.

Відповідно до цілей і принципів управління має містити: моніторинг заходів на предмет виявлення допущених помилок з метою оперативного їх корегування; комплексно охоплювати весь господарчий процес; забезпечувати безупинну інноваційну діяльність і підтримку ініціативних починань менеджерів; компетентність виконання функцій менеджменту; орієнтацію на випереджаючу діяльність; повноту, оперативність і достовірність використовуваної інформації; облік більш широкого спектра діяльності підприємства ніж у поточному періоді; цілеспрямовану діяльність по запобіганню кризових становищ. Отже, управління має дотримуватися системних принципів цілеспрямованості, комплексності, корисності, безперервності, ефективності, гнучкості, оперативності, раціональності. Приведені характеристики є тими властивостями, що забезпечують можливість розробки і реалізації актуальної і результативної програми розвитку діяльності підприємства [74].

Управління інноваційними процесами вимагає від керівництва підприємства вміння приймати комплексні рішення. Це означає здатність приймати до уваги взаємозв'язки і взаємозалежності складних ситуацій з елементами невизначеності та ризику під час впливу суб'єктивних факторів. Ця вимога викликає необхідність використовувати стратегію управління інноваціями як складника загальної стратегії розвитку підприємства.

Стратегію можна визначити як процес прийняття рішень. Стратегія означає взаємозв'язаний комплекс дій з метою зміцнення життєздатності та міцності даного підприємства по відношенню до його конкурентів. Це детальний всебічний комплексний план досягнення поставленої мети.

Однією з найважливіших стратегій з урахуванням підвищення конкурентоспроможності підприємства на ринку є інноваційна стратегія.

Інноваційна стратегія розвитку – це, з одного боку, агрегована модель операцій, дій, необхідних для досягнення поставлених організацією цілей на основі обраних критеріїв (показників), а, з іншого боку, це комплексний багатоформатний документ, що включає системні дії щодо розробки та впровадження інноваційних рішень у всі сфери діяльності підприємства. При розробці інноваційної стратегії беруться до уваги цілі підприємства, масштаб та характер його діяльності, життєвий цикл інновацій, рівень інноваційного розвитку самого підприємства та проведена ним науково-технічна політика.

У більшості випадків інноваційні стратегії передбачають необхідність урахування деяких умов для проектного та корпоративного управління. До таких умов можна віднести [43]:

- підвищення рівня невизначеності результатів. Ця умова змушує розвивати таку специфічну функцію, як управління інноваційними ризиками;
- підвищення інноваційних ризиків проєктів. Оскільки в портфелі інноваційних проєктів переважають середньострокові та, особливо, довгострокові проєкти, то доводиться залучати інвесторів, які допускають роботу з проєктами з більш високим ступенем ризику. Таким чином, перед керуючою системою цієї організації з'являється якісно новий об'єкт управління – інноваційно-інвестиційний проєкт;
- посилення потоку змін в організації у зв'язку з інноваційною реструктуризацією. Це означає, що потоки стратегічних змін слід поєднувати із стабільними поточними виробничими процесами. Слід зазначити, що при реалізації інноваційної стратегії організації потрібно забезпечити поєднання інтересів та узгодження рішень стратегічного, науково-технічного, фінансового, виробничого та маркетингового менеджменту.

Стратегія інноваційної діяльності містить прийняття рішень відносно спрямування наукових досліджень та конструкторських розробок, використання отриманих результатів та фінансування. Стратегія управління інноваціями

забезпечує ефективну динаміку процесу відтворення на підприємстві, визначає напрямки і зміст нововведень. Вона є рушійною силою всієї виробничої стратегії. Від інноваційної стратегії залежить співвідношення виробничої стратегії та середовища діяльності підприємства (конкуренти, постачальники і споживачі).

Роль стратегії управління інноваціями полягає у визначенні мети, сфер та шляхів ефективного впровадження нововведень, виходячи з сучасних і тих, що прогножуються на перспективу вимог щодо інтенсифікації економіки в цілому та підприємства як її складника.

Місце стратегії інноваційної діяльності визначається в рамках загальної стратегії розвитку підприємства, тобто в рамках цілей і напрямків всього комплексу діяльності господарюючого суб'єкта.

Умови формування інноваційної стратегії такі [28]:

- позиція керівництва відносно наукових досліджень та конструкторських розробок;
- система управління науково-дослідними і конструкторськими розробками;
- сфера фундаментальних і прикладних досліджень;
- оцінка результатів;
- відкриття;
- патенти;
- інвестиції;
- інноваційний потенціал підприємства.

Слід відзначити, що кожне окреме підприємство може паралельно застосовувати різні інноваційні стратегії для окремих галузей і видів виробництва або асортиментних груп продукції (рисунки 1.1) [38].

Варто зазначити, що при реалізації інноваційної стратегії організації потрібно забезпечити поєднання інтересів та узгодження рішень стратегічного, науково-технічного, фінансового, виробничого та маркетингового менеджменту.

Рисунок 1.1 - Технологія вибору інноваційної стратегії підприємства

Стратегія лідерства спочатку відповідає високому рівню інноваційного розвитку підприємства (організації). При реалізації цієї стратегії ні інноваційний потенціал, ні інноваційний клімат організації не повинні викликати будь-яких побоювань і підприємство може сміливо продовжувати наслідувати поставлені цілі. Стратегія лідерства є найкращою у ситуації високого рівня інноваційного розвитку, оскільки організація може проводити інтенсивні НДДКР, зберігати та зміцнювати технологічне лідерство, оскільки вона має достатню кількість фінансових, кадрових, технологічних та інших видів ресурсів. Крім того, сприятливі умови інноваційного клімату у перспективі допоможуть підприємству зберегти технологічне лідерство та сприятимуть безперервному вдосконаленню рівня інноваційного потенціалу [49].

При виборі стратегії лідерства підприємствам необхідно та доцільно проводити навчання персоналу та здійснювати закупівлю нових основних фондів, використовуючи сприятливі фінансові можливості.

Стратегія збереження відповідає середньому рівню інноваційного розвитку. При здійсненні стратегії збереження доцільно використовувати різні заходи збереження високого та підвищення середнього рівня інноваційного потенціалу. Цей варіант стратегії націлений на реалізацію таких заходів, як раціоналізація, пошук найвигідніших сфер докладання зусиль. Перелічені заходи дозволяють організації уникнути загроз, які могли б виникнути з боку зовнішнього середовища, та підтримати інноваційний потенціал на наявному рівні.

Стратегія посилення відповідає кризовому рівню інноваційного розвитку. Кризовий рівень інноваційного розвитку найбільш небезпечний для підприємства. За середнього рівня, як було зазначено вище, чинники внутрішнього середовища підприємства перебувають на високому чи середньому рівнях. При кризовому рівні, якщо найближчим часом підприємству не вдається вплинути на інноваційний потенціал з метою його зміцнення, може виникнути ситуація, коли організація переміститься на низький рівень інноваційного розвитку, який вимагає радикальних перетворень. За стратегії посилення підприємству необхідно зміцнювати інноваційний потенціал за умов сприятливого клімату. Посилення інноваційного потенціалу може відбуватися за рахунок підвищення його складових. Фінансову складову інноваційного потенціалу можна підвищити за рахунок залучення додаткових інвестицій, які за умов сприятливого клімату залишаються цілком доступними. Крім того, доцільно вдосконалювати політику ціноутворення, підвищувати якість продукції, удосконалювати технології, що застосовуються.

Стратегія радикальних перетворень характеризується низьким рівнем інноваційного потенціалу та несприятливим (або середнім) показником інноваційного клімату. У разі застосування стратегії радикальних перетворень підприємству потрібно багато величезних зусиль для досягнення позитивних змін, що забезпечують подальше функціонування. Радикальним заходом цієї стратегії буде закриття організації [6].

Стратегія активного бенчмаркінгу передбачає, що ця організація, вивчивши досвід діяльності конкурентоспроможних виробництв, виявляє найбільш життєздатні проєкти та адаптує їх до умов власного виробництва. Як приклад можна навести активне запозичення прийомів збільшення обсягу продажу із застосуванням різних методів мережного маркетингу. В даному випадку йдеться про дифузії інновацій чи трансферу технологічних процесів. Нам здається, що цей вид інноваційної стратегії нині використовують багато вітчизняних підприємств. Як показує практика, подібні інноваційні стратегії найбільш успішно реалізуються та приносять відчутний економічний ефект.

Реалізація запропонованих видів стратегій представлена на рисунку 1.2.

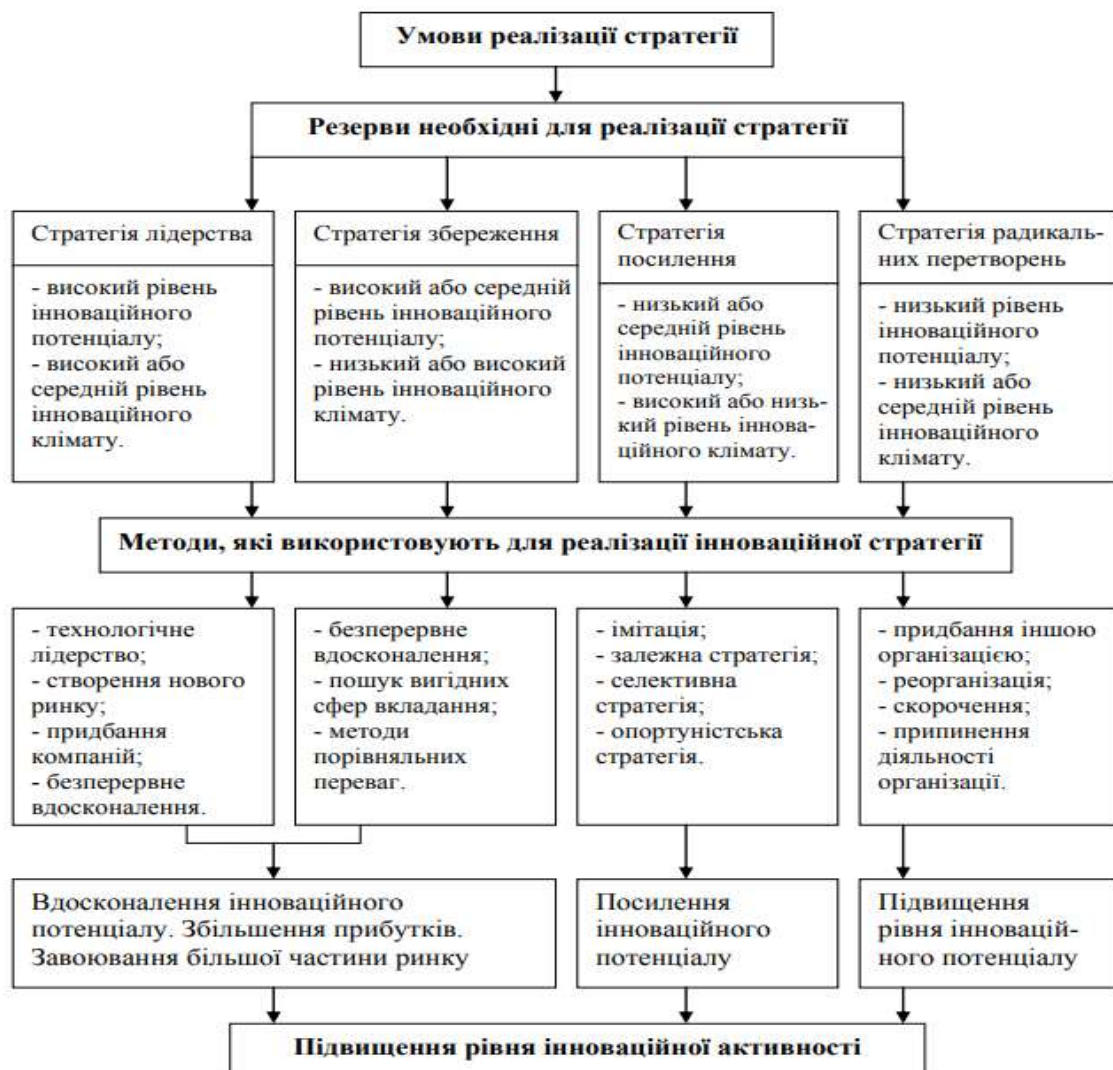

Рисунок 1.2 –Схема реалізації інноваційної стратегії для підприємства

1.4 Оцінка рівня інноваційного розвитку підприємства

Виробленню інноваційної стратегії передують вимірювання і аналіз інноваційного рівня підприємства. Інноваційний розвиток відрізняється від технічного розвитку тим, що містить елемент динамізму, характеризує здатність підприємства розвиватись на власній основі в майбутньому.

Для вимірювання інноваційного розвитку підприємства використовують наступні показники [5]:

- показник прогресивності обладнання. Визначається як відношення продуктивності обладнання, що діє, до продуктивності еталонного обладнання. Розрахунки проводять за групами обладнання.

Інноваційний рівень підприємства в кадровому аспекті. Може бути визначений двома методами:

- відношенням частки категорій робітників (дослідники, що займаються науково-дослідними роботами; інженери, що здійснюють дослідно-конструкторські розробки; робітники, зайняті в сфері НДДКР) в загальній чисельності персоналу на підприємстві до середньої величини аналогічного показника по галузі;

- відношенням трудоемності робіт до вартості продукції підприємства в порівнянні з середніми або кращими результатами;

- показники, що характеризують НДДКР

- показники, що характеризують продукцію. До них відносяться:

- розподіл обсягу продукції, що випускається, за стадіями життєвого циклу;

- розподіл продукції за тривалістю періоду випуску;

- частка продукції, що випускається підприємством, в загальній кількості продукції на ринку;

- співвідношення з обсягом випуску продукції основного конкурента;
- структура продукції, що випускається, за характером зростання ринку (продукція, що реалізується на зростаючому, стабільному, звужуючому ринку).

Здатність підприємства до інноваційного розвитку визначається [10]:

- наявністю достатньої кількості та кваліфікації персоналу, що здійснює НДДКР;
- наявністю НДДКР, що готові до впровадження у вигляді нових продуктів і технологій;
- наявністю достатньої дослідної бази;
- здійсненням відповідних затрат в сферу НДДКР і оновлення виробництва.

Розглянуті показники можуть використовуватися для оцінки власних можливостей і вибору типу інноваційної стратегії.

Висновки до розділу 1

Головною метою кожної компанії завжди було розвиток, зокрема створення стратегії «функціонування», яка б забезпечувати стабільне функціонування компанії, і навіть зберегти високий рівень конкурентоспроможності на тривалий час. Стратегія має виконувати умови як завоювання конкретних позицій на ринку, і забезпечення вдосконалення компанії. У сучасному світі стратегія є гнучкою структурою, яка спирається на адаптивність і умови майбутнього її існування. Стратегія – це план за яким повинна слідувати компанія задля досягнення своїх довгострокових цілей, також це комплекс правил і принципів прийняття рішень у поведінці організації. Компанія та її діяльність має орієнтуватися на майбутні перспективи зростання та розвитку. Необхідно побудувати та розвинути систему

стратегічного менеджменту. Стратегічне управління не повинно являти собою зведення правил і теорій, за якими компанії необхідно діяти в тій чи іншій ситуації. Стратегічне управління повинне являти собою якусь філософію або ідеологію з управління компанії. Воно має синергувати з управлінськими компетенціями та якостями вищого керівництва, призводячи до досягнення цілей компанії.

Стратегія будь-якої організації, спрямована розвиток компанії, повинна містити принципи і структурні елементи, які дозволять удосконалюватися як компанії, а й самій стратегії, дозволяти їй постійно розвиватися і бути гнучкою. Відповідно, така стратегія носитиме інноваційний характер, не дивлячись на її спрямованість компанія повинна мати акцент у бік інновацій. Для інноваційної стратегії та розвитку необхідно застосовувати методи та способи поліпшення, які раніше не застосовувалися не лише на рівні компанії, а й на рівні конкурентного середовища. Як загальне визначення інноваційної стратегії можна зазначити, що вона буде спрямована на формування перспективних напрямів розвитку із сукупністю з науково-технічними досягненнями та методами раніше використаних в інших компаніях в успішному ключі. Ця стратегія повинна охоплювати внутрішньовиробничі процеси у сферах функціонування підприємства.

2 Аналіз виробничо-господарської діяльності товариства з обмеженою відповідальністю «ГФА_F»

2.1 Характеристика ТОВ «ГФА_F»

Товариство з обмеженою відповідальністю «ГФА_F» створене згідно із Законами України «Про підприємництво», «Про господарські товариства», «Про підприємства в Україні» шляхом перереєстрації Товариства з обмеженою відповідальністю «Скотч», та об'єднання на частковій основі грошових внесків фізичних осіб та є підприємством в організаційно-правовій формі товариства з обмеженою відповідальністю.

ТОВ «ГФА_F» є юридичною особою згідно із законодавством України. Підприємство набуває прав юридичної особи з дня його державної реєстрації у встановленому законом порядку.

ТОВ «ГФА_F» створюється для здійснення підприємницької діяльності з метою задоволення громадських потреб, одержання прибутку і на його основі розширення виробництва продукції, реалізації виробничо-економічних і соціально-культурних інтересів учасників підприємства і осіб, що працюють за наймом; для прискорення розробки та впровадження науково-технічних досягнень у виробництво, та з метою, задоволення інтересів населення, підприємств та учасників підприємства у необхідній продукції, здійснення широкого спектру різноманітних сервісних послуг.

Предметом діяльності ТОВ «ГФА_F» є виробництво продукції:

- науково-технічної продукції, в тому числі проектів, креслень, формулярів, іншої науково-технічної документації, дослідних та експериментальних зразків нових виробів;
- промислових товарів народного споживання, в тому числі меблі, косметичної та парфумної продукції;

– виробничо-технічне призначення: скоч, гумово-технічні вироби, продукція деревообробки, будівельних матеріалів, хімічної продукції,

– машин та обладнання, в тому числі слюсарного, токарного, та ін.

ТОВ «ГФА_Ф» вправі займатись будь-якими іншими видами діяльності, не забороненими чинним законодавством.

Види діяльності, які підлягають ліцензуванню, можуть здійснюватися ТОВ «ГФА_Ф» тільки за умови наявності спеціального дозволу (ліцензії), отриманого у встановленому законом порядку.

ТОВ «ГФА_Ф» є юридичною особою з моменту державної реєстрації, має самостійний баланс, поточний та інші рахунки в установах банків, круглу печатку та штампи зі своєю повною назвою, товарний знак та інші реквізити. ТОВ «ГФА_Ф» може відкривати і закривати рахунки в банках в порядку, визначеному чинним законодавством України як на її території, так і за її межами.

ТОВ «ГФА_Ф» володіє на праві приватної власності відокремленим майном, вартість та кількість якого відображена на його самостійному балансі, може набувати від свого імені майнові та особисті немайнові права, набувати зобов'язань, що не суперечать чинному законодавству України, виступати від свого імені в суді, господарському суді.

ТОВ «ГФА_Ф» може створювати на території України, а також за її межами дочірні підприємства, філії, представництва чи інші відокремлені підрозділи, передбачені чинним законодавством, міжнародними угодами (конвенціями, тощо), учасниками яких є Україна.

Філії та представництва ТОВ «ГФА_Ф» діють від імені підприємства та на основі положень про них, затверджених ним, а дочірні підприємства — на основі затверджених ТОВ «ГФА_Ф» статутів.

Майно ТОВ «ГФА_Ф» складають основні та обігові засоби, а також інші кошти, вартість яких відображається у самостійному балансі підприємства.

Джерелом формування майна ТОВ «ГФА_Ф» є:

- майно, яке передане підприємству за розподільчим балансом;
- грошові та матеріальні внески учасників;

- доходи, які одержані від реалізації продукції, товарів, робіт та послуг;
- доходи від цінних паперів;
- кредити банків та кредиторів - громадян, підприємств, організацій, об'єднань, які надали підприємству у тимчасове користування на умовах повернення зі сплатою обумовлених відсотків свої грошові кошти;
- капітальні вкладення;
- безоплатні та благодійні внески підприємств, об'єднань і громадян;
- інші джерела, які не заборонені законодавством України.

ТОВ «ГФА_F» має право:

- зводити на землі у встановленому порядку жилі, виробничі, культурно-побутові та інші будівлі і споруди;
- використовувати в установленому порядку для власних потреб наявні на земельній ділянці загальнопоширені корисні копалини, водні об'єкти, а також експлуатувати інші корисні властивості землі;
- передавати, а також брати земельні ділянки в оренду як в юридичних, так і в фізичних осіб. Розрахунки за користування землею можуть проводитися як в грошовій, так і натуральній формі.

ТОВ «ГФА_F» зобов'язане:

- забезпечувати використання землі відповідно до цільового призначення;
- ефективно використовувати землю, підвищувати її родючість, застосовувати природоохоронні технології виробництва, не допускати погіршення екологічної обстановки на території в результаті своєї господарської діяльності;
- здійснювати комплекс заходів щодо охорони земель, не порушувати прав суміжних землевласників, орендарів та інших землекористувачів.

Органами управління підприємства є Загальні збори учасників, Спостережна рада, Директор, Ревізійна комісія.

Вищим органом управління підприємства є Загальні збори учасників. Вони складаються з учасників ТОВ «ГФА_F» або призначених ними представників, які наділені відповідними повноваженнями. Учасник вправі в будь-який час замінити

свого представника на зборах учасників, сповістивши про це інших учасників. Невизнання дій представника учасника, якого він представляє, не допускається.

Виконавчим органом підприємства є Директор, що призначається Загальними зборами учасників ТОВ «ГФА_Ф» та здійснює оперативне керівництво його поточною діяльністю. Директор вирішує всі питання діяльності ТОВ «ГФА_Ф», окрім тих, які віднесені до компетенції Загальних зборів учасників.

Контроль за фінансово-господарською діяльністю Директора здійснюється Ревізійною комісією. Ревізійна комісія призначається загальними зборами учасників строком на 5 років. Члени ревізійної комісії можуть бути (або не бути) учасниками підприємства.

Перевірки фінансово-господарської діяльності здійснюються за дорученням Загальних зборів ТОВ «ГФА_Ф», по власній ініціативі Ревізійної комісії або на вимогу учасників, які володіють у сукупності не менше ніж 10 % голосів.

ТОВ «ГФА_Ф» вправі здійснювати такі види зовнішньоекономічної діяльності:

- експорт та імпорт сільськогосподарської продукції, продукції виробничо-технічного призначення та товарів народного споживання;
- експорт та імпорт товарів, капіталів та робочої сили;
- надання послуг іноземним суб'єктам господарської діяльності, у тому числі: виробничих, транспортно-експедиційних, консультаційних, маркетингових, експортних, посередницьких, брокерських, агентських, консигнаційних, управлінських, облікових, юридичних, туристських та інших, які прямо або у винятковій формі не заборонені законодавством України;
- наукова, науково-технічна, науково-виробнича, виробнича, навчальна та інша кооперація з іноземними суб'єктами господарчої діяльності;
- навчання та підготовка фахівців на комерційній основі;
- міжнародні фінансові операції;
- кредитні та розрахункові операції, створення та діяльність банківських, кредитних та страхових установ за межами України;

— спільна діяльність з іноземними господарськими суб'єктами, у тому числі утворення сумісних підприємств різних видів та форм, проведення спільних господарських операцій та сумісне володіння майном на території України та за її межами;

— проведення виставок, аукціонів, торгів, конференцій, симпозіумів, семінарів на комерційній та некомерційній основі;

— організація та здійснення оптової, консигнаційної та роздрібною торгівлі за іноземну валюту;

— товарообмінні (бартерні), орендні, у тому числі лізингові операції;

— операції по придбанню, продажу та обміну валюти на валютних аукціонах та валютних біржах;

— інші види зовнішньоекономічної діяльності не заборонені прямо або у виключній формі законодавством України.

Основним узагальнюючим показником виробничо-господарської та фінансової діяльності ТОВ «ГФА_F» є його валовий прибуток.

Прибуток підприємства утворюється з надходжень від господарської діяльності після покриття матеріальних і прирівняних до них витрат. З валового прибутку ТОВ «ГФА_F» вносить передбаченні законодавством України податки та інші платежі до бюджету. Прибуток, одержаний після цих розрахунків, залишається у повному розпорядженні ТОВ «ГФА_F» і розподіляється за рішенням Загальних зборів учасників:

— на формування фондів ТОВ «ГФА_F», необхідних для його діяльності та розвитку;

— на виплату дивідендів учасникам;

— на придбання основних фондів;

— на інвестування;

— на преміювання учасників та персоналу;

— для інших цілей згідно Установчих документів ТОВ «ГФА_F» та рішень його органів управління.

Збитки підприємства покриваються за рахунок його Резервного фонду. У випадку недостатності коштів Резервного фонду Директор приймає рішення про інші джерела покриття збитків.

Директор визначає склад та обсяг відомостей, що складають комерційну таємницю та порядок її захисту.

Під комерційною таємницею розуміються секрети виробництва (методи та способи управління фінансами, маркетингом, виробництвом), ділові зв'язки, індивідуальні деталі комерційної діяльності, ділове листування підприємства і т.п.

За розголошення комерційної таємниці, проявленому у різних формах та якщо це призвело до матеріальних збитків або моральної шкоди підприємству, особа, що вчинила ці дії, притягається до відповідальності за рішенням зборів учасників.

Припинення діяльності ТОВ «ГФА_F» відбувається шляхом його реорганізації (злиття, приєднання, розділу, перетворення) або ліквідації.

Реорганізація підприємства відбувається за рішенням загальних зборів ТОВ «ГФА_F». При реорганізації підприємства вся сукупність прав та обов'язків переходить до його правонаступників.

2.2 Аналіз використання основних фондів

Основні фонди – це сукупність засобів виробництва, що служать, більше одного виробничого циклу (року), поступово переносять свою вартість на створюваний продукт шляхом її включення в собівартість продукції [23].

До основних виробничих фондів відносять :

- будинки;
- споруди,;
- машини;

– обладнання та інші.

В процесі експлуатації тільки виробничі основні фонди переносять свою вартість (у вигляді амортизації) на вартість продукції. Підприємство застосовує норми і методи нарахування амортизації основних засобів, передбачені податковим законодавством. Нарухування амортизації проводиться щомісяця.

Основні фонди по своєму призначенню поділяються на виробничі і невиробничі, по приналежності – на власні і орендовані, по характері використання – на діючі та бездіяльні.

Власні основні фонди – це фонди, що числяться на балансі даного підприємства.

Основні засоби, якщо їхня вартість менше 1000 грн і термін служби більш року, підприємство вважає малоцінними необоротними активами. Знос малоцінним необоротних активів нараховується в такий спосіб [24]:

- 100% вартості в першому місяці використання, тобто при введенні експлуатацію.

Амортизація основних фондів - це поступове перенесення вартості засобів праці по мірі їх морального та фізичного зносу на вироблену продукцію. Грошовим вираженням амортизації служать амортизаційні відрахування, що включаються в собівартість продукції.

Дані про наявність основних фондів наведено у таблиці 2.1, динаміка показників основних фондів на рисунку 2.1, а їх структуру – у таблиці 2.2 та на рисунку 2.2.

Аналізуючи дані таблиці можна зробити висновок, що за період з 2018 р. по 2022 р. загальна вартість основних засобів збільшилась з 7509 тис. грн у 2018 р. до 8101 тис. грн у 2022 р., ми маємо такий темп росту головним чином за рахунок збільшення вартості транспортних засобів; машин та обладнання, та інших основних фондів.

Відбулося зменшення вартості основних фондів групи будинки, споруди.

Взагалі спостерігаємо тенденцію зростання вартості основних фондів на протязі аналізує мого періоду, можна сказати, що групи транспортні засоби, машини і обладнання та інші основні фонди оновлюють основні засоби.

Таблиця 2.1– Аналіз основних фондів підприємства

Показник	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Зміна		
						абс. (+,-)	відн., %	
							до 2022 р.	до 2018 р.
Будинки та споруди, тис. грн	6406	6263	6640	6371	6361	-10	99,84	99,30
Машини та обладнання тис. грн	508	518	547	486	546	+60	112,35	107,48
Транспортні засоби, тис. грн	333	513	532	748	921	+173	123,13	276,58
Інші основні фонди, тис. грн	262	251	268	249	273	+24	109,64	104,20
Разом	7509	7545	7987	7854	8101	---	---	---

Таким чином аналізуючи дані таблиці 2.2, можна сказати, що найбільшу питому вагу у структурі основних фондів у 2022 р. займала група будинки і споруди (78,52%), потім транспортні засоби (11,37%), машини та обладнання (6,74%), інші основні фонди (3,37%).

Аналізуючи динаміку структури основних фондів за групами за 2018 р. та 2022 р., можна відмітити тенденцію до зростання вартості за групами: транспортні засоби, машини та обладнання, інші основні фонди.

Зменшення структури основних фондів відбулося за групою будинки і споруди.

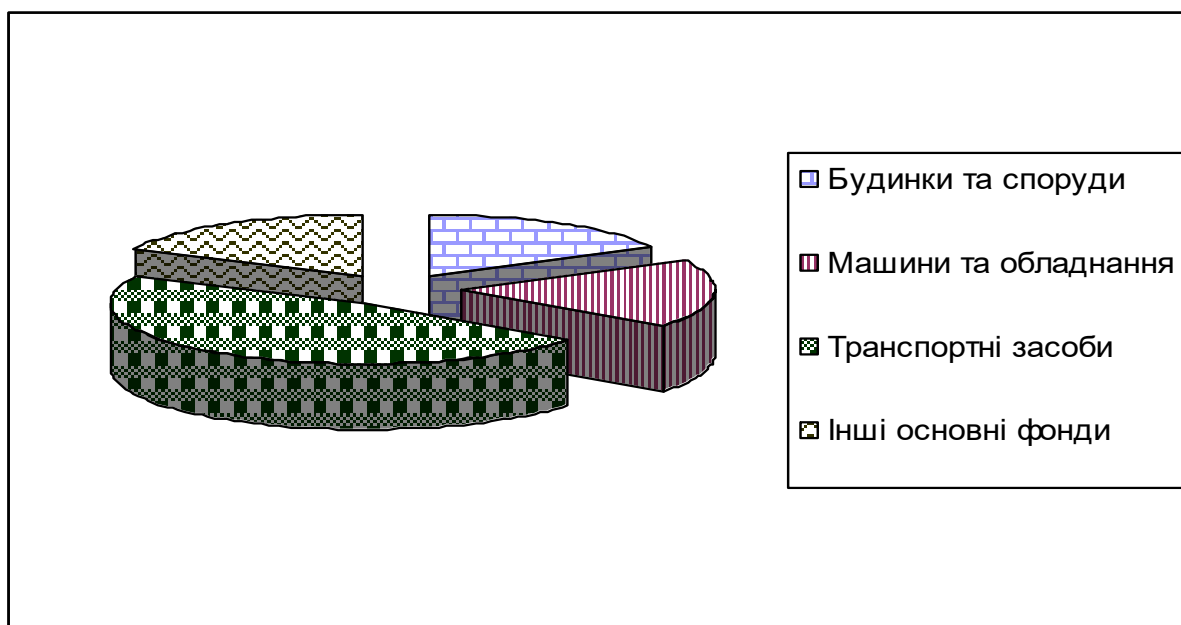

Рисунок 2.1 – Структура основних фондів за 2022 рік у %

У таблиці 2.3 наведено аналіз показників наявності, руху та технічного стану й ефективності використання основних виробничих фондів, а на рисунках 2.3, 2.4 – їх динаміку.

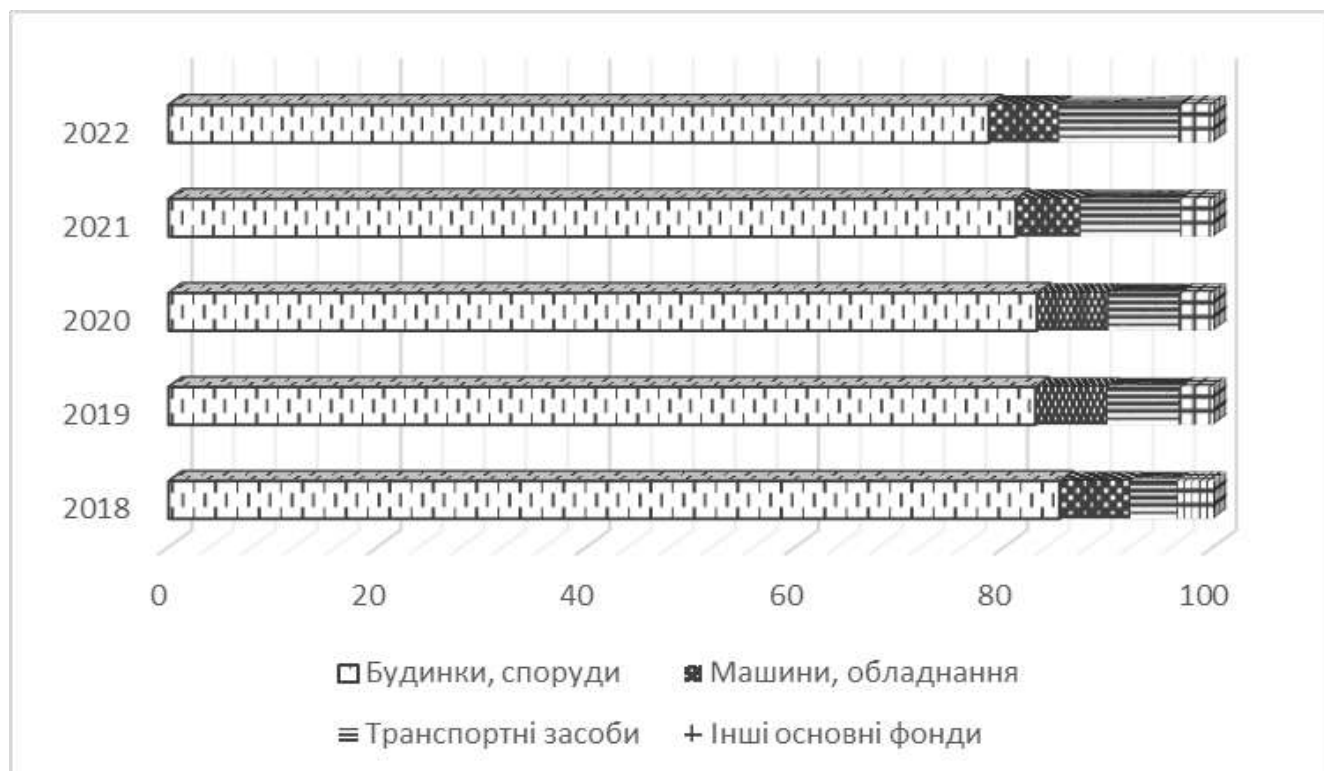

Рисунок 2.2 - Структура основних фондів за групами 2018-2022рр, %

Таблиця 2.2 – Структура основних фондів за групами

Показник	2018 р.		2019р.		2020 р.		2021 р.		2022 р.	
	тис. грн	питома вага, %	тис. грн	питома вага, %	тис. грн	питома вага, %	тис. грн	питома вага, %	тис. грн	питома вага, %
Будинки, споруди	6406	85,31	6263	83,01	6640	83,14	6371	81,12	6361	78,52
Машини, обладнання	508	6,77	518	6,87	547	6,85	486	6,19	546	6,74
Транспортні засоби	333	4,43	513	6,80	532	6,66	748	9,52	921	11,37
Інші основні фонди	262	3,49	251	3,32	268	3,35	249	3,17	273	3,37
Разом	7509	100	7545	100	7987	100	7854	100	8101	100

Аналізуючи дані таблиці 2.3, можна зробити висновок, що середньорічна вартість основних фондів збільшилась, з 7484 тис. грн у 2018 р. до 7977,5 тис. грн у 2022 р., середньорічний темп зростання склав 106,59%.

Сума зносу основних фондів також збільшилась з 1975 тис. грн до 2853 тис. грн.

Коефіцієнт зносу теж постійно збільшується, і середньорічний темп зросту складає 136,98%, що говорить про велику ступінь зносу основних фондів.

Дуже негативним явищем є зростання коефіцієнту вибуття, яке спостерігалось у 2021 році і сума вибуття склала 783 тис. грн, при значно більших темпах росту коефіцієнту оновлення, ріст якого спостерігався у 2022 році і становить 120,65% у порівнянні з 2018 роком.

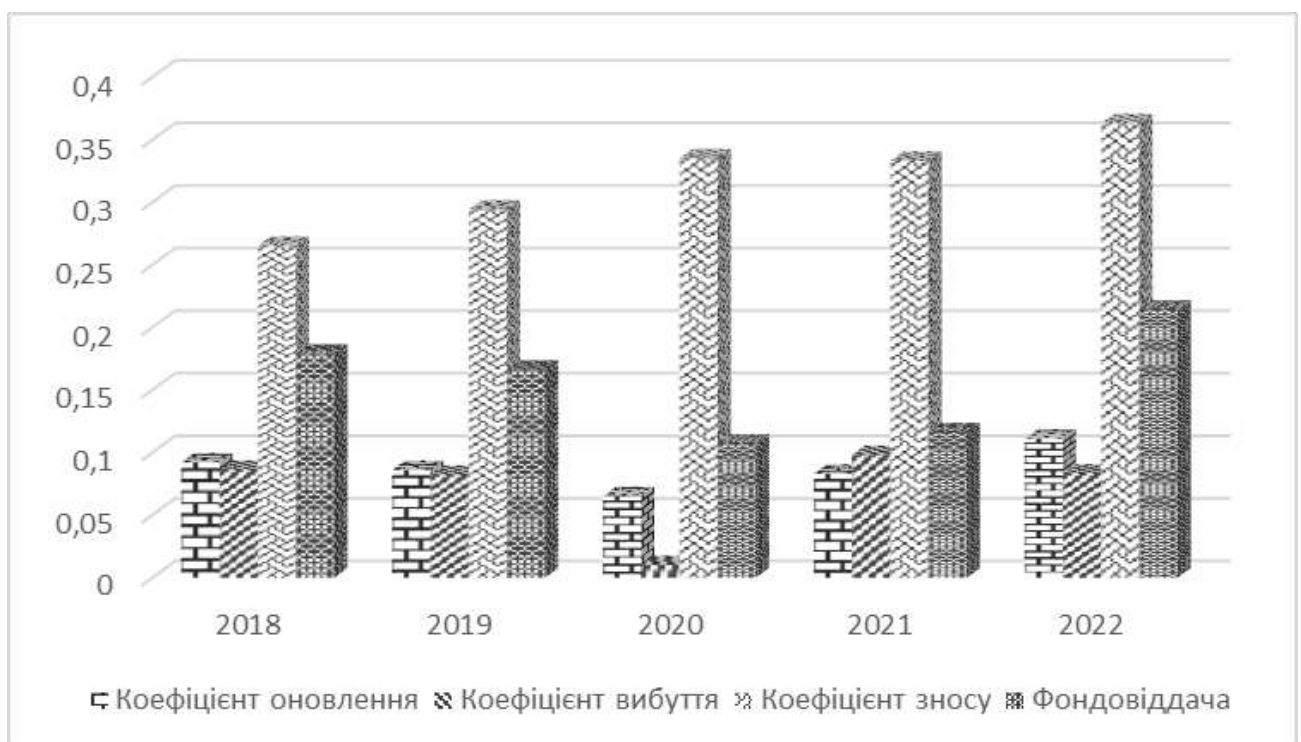

Рисунок 2.3 – Динаміка показників, що характеризують ефективність використання основних виробничих фондів за 2018-2022 рр

Взагалі, за правилами, коефіцієнт вибуття повинен бути меншим ніж коефіцієнт оновлення, що ми і спостерігаємо на даному підприємстві.

Таблиця 2.3 – Аналіз показників наявності, руху та технічного стану й ефективності використання основних фондів

Показник	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Зміна		
						абс. (+,-)	від.,%	
							до 2018 р.	до 2022р.
Вартість на початок року, тис. грн	7459	7509	7545	7987	7854	-133	98,33	105,30
Вартість на кінець року, тис. грн	7509	7545	7987	7854	8101	+247	103,14	107,88
Середньорічна вартість, тис. грн	7484	7527	7766	7920,5	7977,5	+57	100,72	12006,59
Сума вибуття основних засобів, тис. грн	643	613	78	783	653	-130	83,40	101,56
Сума оновлення основних засобів, тис. грн	693	649	520	650	900	+250	138,46	129,87
Знос основних засобів, тис. грн	1975	2210	2530	2662	2853	+191	107,18	144,46
Коефіцієнт оновлення	0,092	0,086	0,065	0,083	0,111	+0,028	133,73	120,65
Коефіцієнт вибуття	0,086	0,082	0,010	0,098	0,083	-0,015	84,69	96,51
Коефіцієнт зносу	0,265	0,294	0,335	0,333	0,363	+0,03	109,01	136,98
Фондовіддача	0,179	0,166	0,107	0,116	0,214	+0,098	184,48	119,55
Фондоємкість	5,600	6,031	9,342	8,593	4,683	-3,910	54,50	83,63

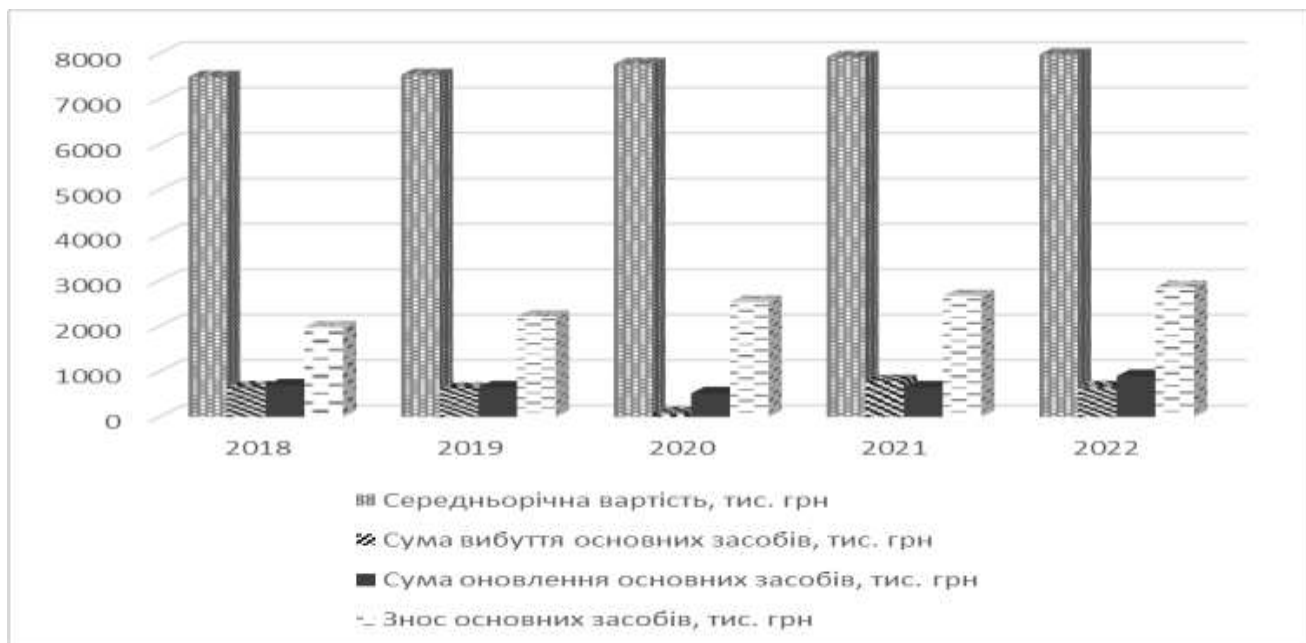

Рисунок 2.4 - Динаміка показників наявності, руху та технічного стану основних фондів за 2018-2022 рр.

Позитивним фактором є зростання фондівіддачі з 0,204 тис. грн у 2018 р. до 0,254 тис. грн у 2022 р., яка показує: скільки робіт з однієї гривні основних засобів виробляється з використання однієї гривні основних засобів. Зниження фондоємкості з 4,910 тис. грн до 3,945 тис. грн. За аналізує мий період часу., де середньорічний темп зниження складає 87,06%, говорить про зменшення вартості основних засобів.

2.3 Аналіз продуктивності праці

Продуктивність праці - найважливіший економічний показник, що характеризує ефективність витрат праці в матеріальному виробництві як окремого працівника, так і колективу підприємства в цілому [12].

Продуктивність праці – це показник, за рівнем та динамікою якого оцінюється використання трудових ресурсів.

Він визначається як відношення об'єму виробництва до чисельності працівників.

Дані, що характеризують продуктивність праці за період з 2018– 2019 роки підприємства наведено в таблиці 2.4 та на рисунку 2.5.

Аналізуючи дані таблиці 2.4, можна зробити висновок, що за аналізуємий період продуктивність праці збільшилась з 24,382 тис грн на 1 чоловіка у 2018 р. до 30,893 тис грн на 1 чоловіка у 2022 р.

Середньорічний темп росту за цим показником збільшився, головним чином, за рахунок:

- збільшення обсягу реалізації продукції,
- поліпшення технологій,
- поліпшення організації робочих місць,
- за рахунок соціального фактору.

Таблиця 2.4 – Аналіз продуктивності праці за 2018 – 2022 р.р.

Показник	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Зміна	
						абс. (+;-), до 2022р.	від.,%, до 2018р.
Обсяг реалізованої продукції, тис грн	1341	1251	855	914	1730	389	129,01
Середньо-облікова чисельність, люд.	25	27	26	20	26	1,00	104,0
Продуктивність праці, тис грн/люд.	53,64	46,33	32,88	45,70	66,54	12,9	124,05

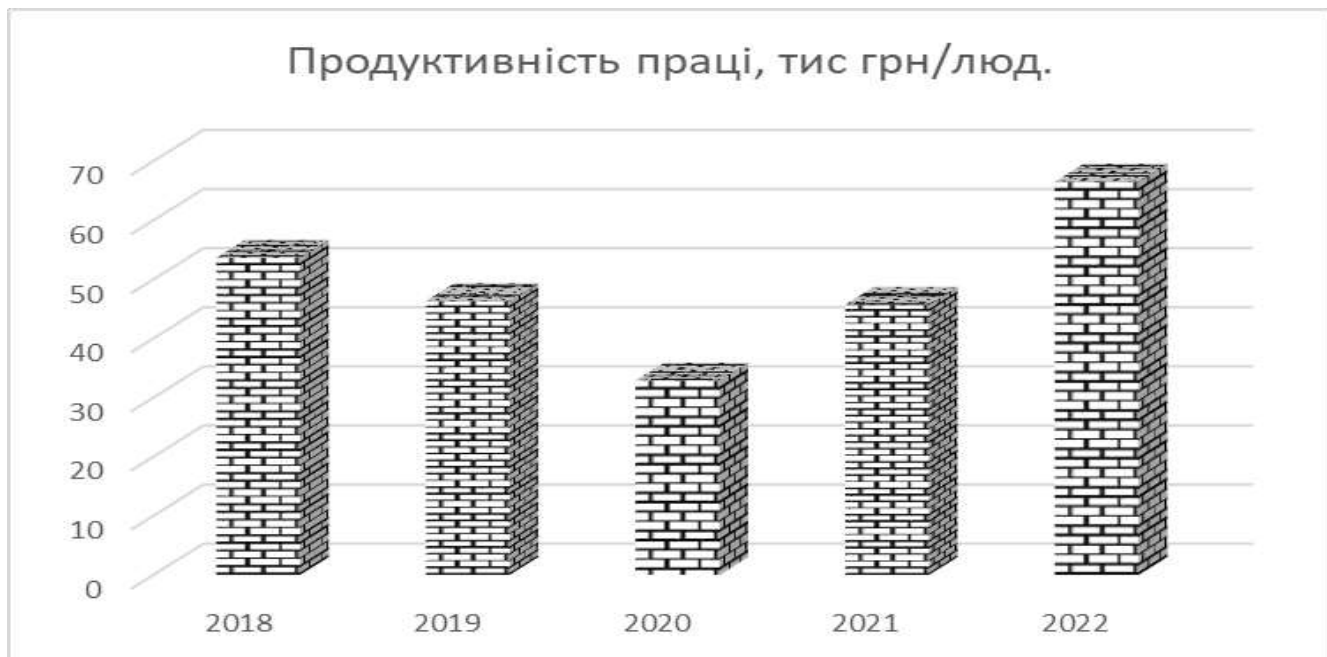

Рисунок 2.6 – Показники, що характеризують рівень продуктивності праці підприємства за 2018-2022 рр.

При розгляданні плану з праці основна увага приділяється аналізу чисельності робітників, використанню фонду заробітної плати, зростанню продуктивності праці.

Метою аналізу виконання плану по праці є виявлення внутрішніх резервів зростання продуктивності праці і економного використання фонду оплати праці.

Одним з важливих питань аналізу праці та заробітної платні є аналіз утримання контингенту з основної діяльності.

До показників праці відносять:

- контингент,
- фонд оплати праці,
- середньомісячну заробітну платню
- продуктивність праці.

Заробітна плата – це частина загального, створеного на підприємстві за певний період часу доходу, вираженого в грошовій формі і призначеного для

індивідуального використання у відповідності з кількістю та якістю праці кожного робітника [12].

Дані, які характеризують показники з праці, наведено в таблиці 2.5, а їх динаміка на рисунку 2.6.

Виходячи з даних таблиці 2.5 можна зробити висновок щодо негативних явищ, що були виявлені у процесі аналізу, слід віднести перевищення темпів росту заробітної плати над темпами росту продуктивності праці, що графічно наведено на рисунку 2.7.

Але така ситуація обумовлена об'єктивними причинами (такими як, перш за все, підвищення мінімальної заробітної плати на загальнодержавному рівні).

Таблиця 2.5 – Аналіз показників по труду та заробітної платні підприємства за 2018-2022 рр

Показник	2018 р.	2019 р.	2020р.	2021 р.	2022 р.	Зміна		
						абс. (+,-)	від., %	
							до 2022 р.	до 2018 р.
Загальний контингент, люд.	25	27	26	20	26	+6	130,00	104,0
Фонд заробітної плати, тис. грн	980	1224	1473	1657	2258	+601	136,27	230,17
Продуктивність праці, тис грн/люд.	24,382	21,947	15,268	18,280	30,893	+12,613	169,00	126,70
Середньо-місячна заробітна плата, грн	7476,65	7881,60	8301,95	9793,18	9998,98	+117,6	107,37	203,09

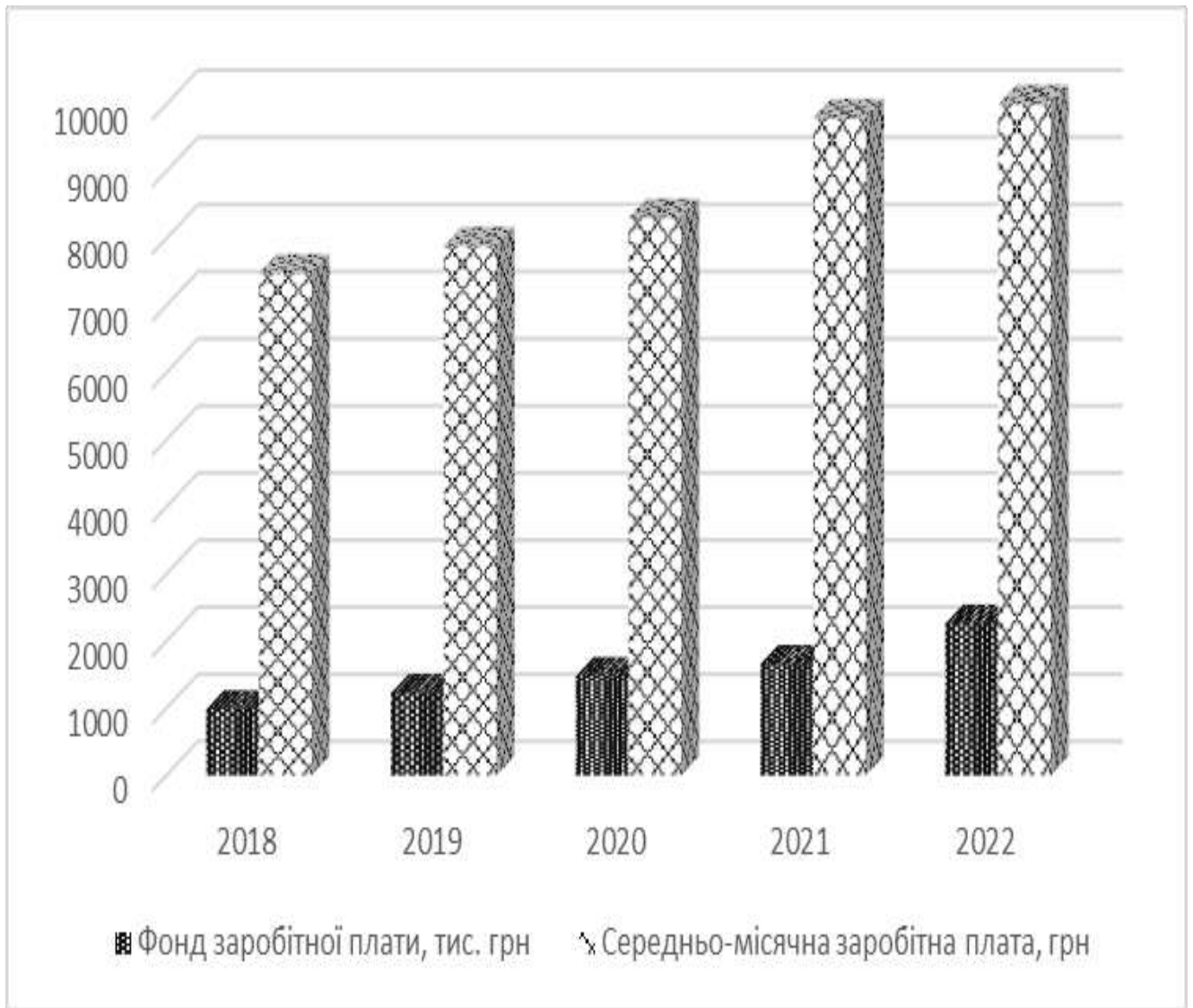

Рисунок 2.7 - Показники по праці та заробітній платні за 2018-2022 рр.

На зростання середньомісячної заробітної плати вплинули наступні фактори:

- збільшення мінімальної заробітної плати,
- зменшення чисельності контингенту,
- збільшення премій по фонду заробітної платні,
- підвищення кваліфікації.

2.4 Аналіз операційних витрат

Операційні витрати плануються за статтями номенклатури витрат та за елементами витрат [24]:

- заробітна плата,
- відрахування на соціальні заходи,
- паливо,
- електроенергія,
- матеріали,
- амортизаційні відрахування,
- інші витрати.

Динаміка експлуатаційних витрат за елементами операційних витрат з 2018 по 2022 роки наведена у таблиці 2.6, а їх структура – у таблиці 2.7 і на рисунку 2.7.

Для більшого зменшення експлуатаційних витрат необхідно:

- більш активно впроваджувати прогресивні технології,
- ще більш підвищення продуктивності праці,
- підвищення рівня механізації та автоматизації процесів виробництва та управління.

Більш детальна структура операційних витрат за 2018-2022 р. наведена на рисунку 2.8.

Аналізуючи динаміку структури витрат за елементами, можна відмітити тенденцію до зростання витрат за всіма елементами.

Таким чином, аналізуючи дані таблиці 2.7, можна сказати, що найбільшу питому вагу у структурі експлуатаційних витрат за аналізує мий період займав елемент фонд оплати праці, матеріали, інші витрати, амортизація.

Таблиця 2.6 – Аналіз операційних витрат за елементами

Показник	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Зміна		
						абс. (+,-)	відн., %	
							до 2022 р.	до 2018 р.
Операційні витрати, тис. грн, усього, у тому числі:	3368	3675	4194	5093	6902	+1809	135.6	204.0
Фонд оплати праці, тис. грн	980	1224	1473	1657	2258	+601	136,27	230,17
Відрахування на соціальні заходи, тис. грн	276	325	368	455	617	+162	135,60	223,55
Матеріали, тис грн	255	237	237	328	946	+618	293.9	378.0
Паливо, тис. грн	4	4	2	4	5	+1	125,00	125
Електроенергія, тис. грн	7	5	5	6	8	+2	133,33	114,29
Амортизація, тис. грн	512	728	604	723	916	+193	126.6	178,9
Інші витрати, тис. грн	1333	1152	1505	1920	2152	+232	112,08	161,44

Таблиця 2.7 – Структура операційних витрат за елементами, 2018-2022рр

Показник	2018 р.		2019 р.		2020 р.		2021 р.		2022 р.	
	тис. грн	питома вага, %	тис. грн	питома вага, %	тис. грн	питома вага, %	тис. грн	питома вага, %	тис. грн	питома вага, %
Операційні витрати, тис. грн усього, у тому числі:	3368	100	3675	100	4194	100	5093	100	6902	100
Фонд оплати праці	981	29,13	1224	33,31	1473	35,12	1657	32,53	2258	32,7
Відрахування на соціальні заходи	276	8,19	325	8,84	368	8,77	455	8,93	617	8,9
Матеріали	255	7,57	237	6,45	237	5,65	328	6,44	946	13,9
Паливо	4	0,12	4	0,11	2	0,05	4	0,08	5	0,07
Електроенергія	7	0,21	5	0,13	5	0,12	6	0,12	8	0,13
Амортизація	512	15,20	728	19,81	604	14,40	723	14,20	916	13,1
Інші витрати	1333	39,58	1152	31,35	1505	35,88	1920	37,70	2152	31,2

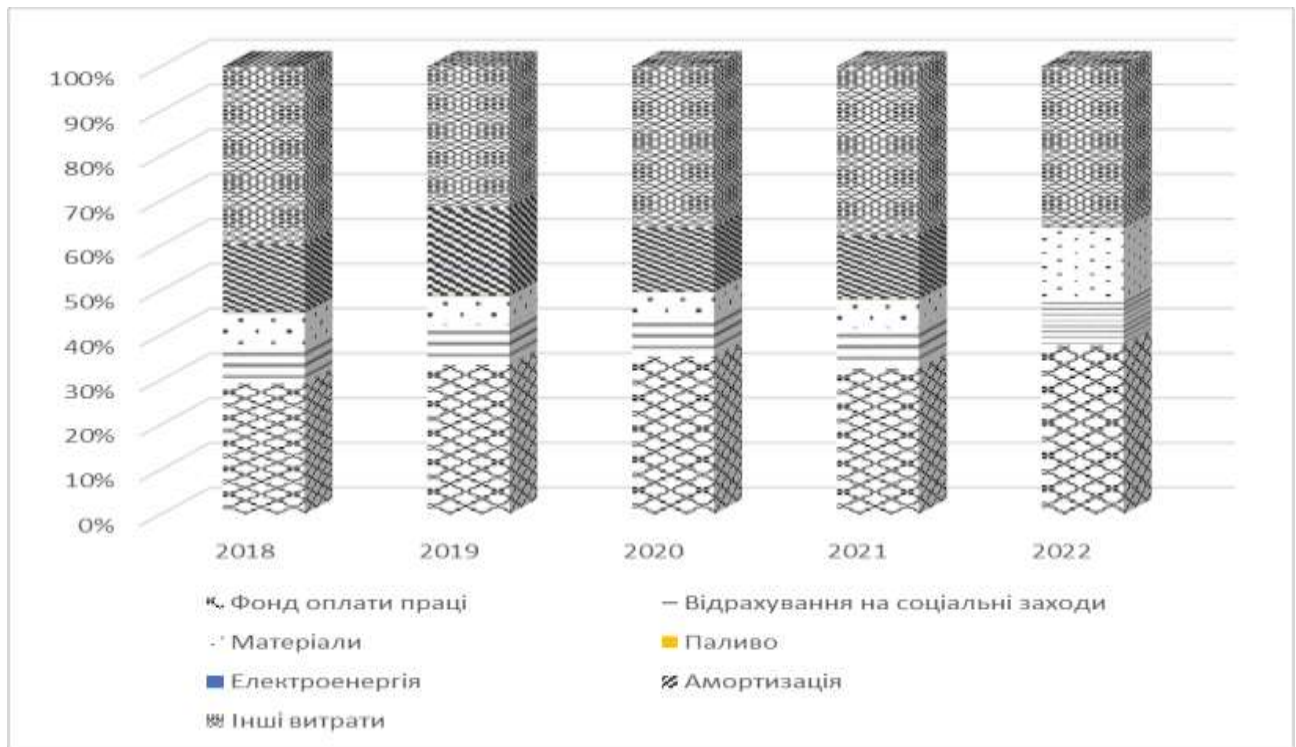

Рисунок 2.8 - Структура операційних витрат підприємства

2.5 Аналіз собівартості продукції

Собівартість продукції - один з найважливіших економічних показників діяльності промислових підприємств і об'єднань, що виражає в грошовій формі всі витрати підприємства, пов'язані з виробництвом і реалізацією продукції. Собівартість показує, у що обходиться підприємству продукція, що випускається їм. У собівартість включаються перенесені на продукцію витрати минулої праці (амортизація основних фондів, вартість сировини, матеріалів, палива й інших матеріальних ресурсів) і витрати на оплату праці працівників підприємства (заробітна плата) [25].

Аналіз собівартості наведений у таблиці 2.8, а її динаміка на рисунку 2.9.

Таблиця 2.8 – Аналіз собівартості продукції підприємства

Показник	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Зміна		
						абс. (+,-)	відн., %	
							до 2018 р.	до 2007 р.
Обсяг реалізованої продукції, тис. грн	1341	1251	855	914	1730	+816	189,28	129,01
Матеріали, тис. грн	255	237	237	328	946	+618	288.4	370.9
Операційні витрати, тис. грн	3368	3675	4194	5093	6902	+1809	135.6	204.9
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн	1141	1105	752	820	1449	+629	176,7	126,9

Аналізуючи дані таблиць 2.8, можна сказати, що собівартість реалізованої продукції збільшилась на 26,9% протягом аналізованого періоду.

Це сталося, головним чином, за рахунок впливу операційних витрат, тому що вони значно підвищились із-за підвищення вартості матеріалів.

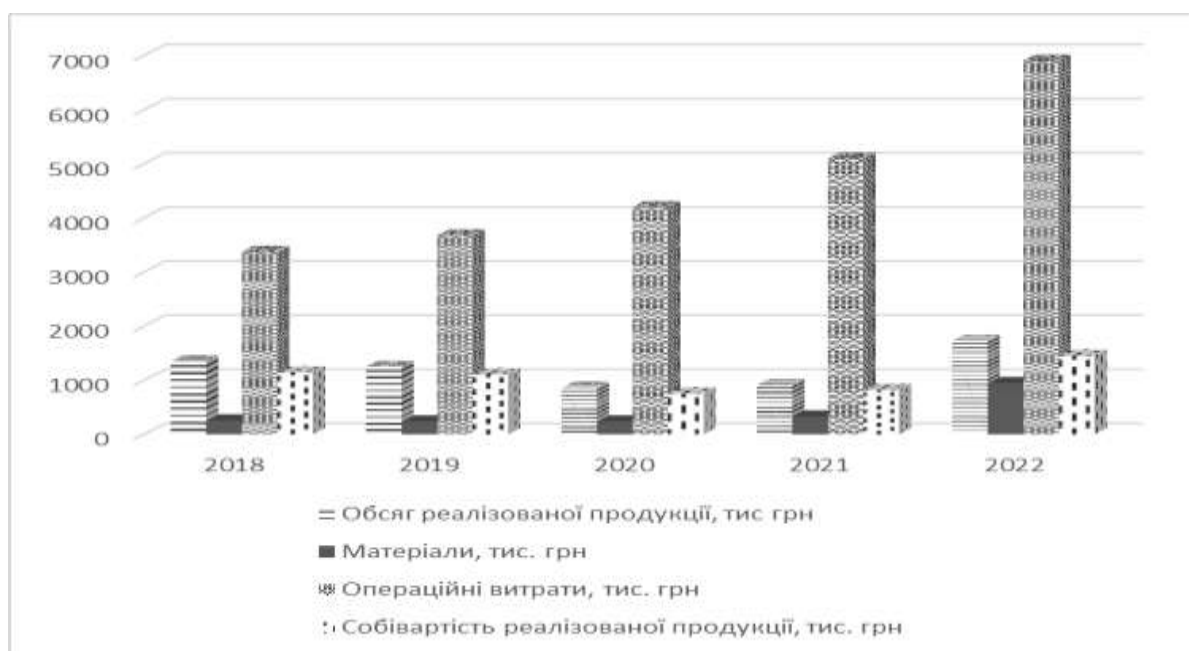

Рисунок 2.9– Динаміка показників, що характеризують рівень собівартості

2.6 Аналіз доходів

Доходи підприємства - економічний показник роботи підприємства, що відбиває фінансові надходження від всіх видів діяльності.

Чистий прибуток - частина балансового прибутку підприємства, що залишається в його розпорядженні після сплати податків, зборів, відрахувань, обов'язкових платежів у бюджет [26].

Із чистого прибутку виплачуються дивіденди акціонерам, виробляються реінвестиції у виробництво й формування фондів і резервів.

Аналіз доходів та прибутку (збитку) підприємства за період з 2018 по 2022 рр. наведено в таблиці 2.9, а їх динаміка на рисунку 2.10.

Таблиця 2.9 – Динаміка доходів підприємства

Показник	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Зміна		
						абс. (+,-)	відн., %	
							до 2018 р.	до 2007 р.
Чистий прибуток, тис. грн	770	1482	1294	1409	1658	+249	117,67	215,32
Доход від реалізованих послуг, тис. грн	1519	1430	953	1021	1991	+970	195,00	131,07
Доходи від участі в капіталі, тис. грн	2398	1852	3437	1824	4109	+2285	225,27	171,35
Інші фінансові доходи, тис. грн	845	2590	2349	4246	3942	-304	92,84	466,51
Інші доходи, тис. грн	936	773	2910	372	3	-369	0,81	0,32
Доходи від іншої операційної діяльності, тис. грн	1040	1102	1717	2415	2957	+542	122,44	284,33

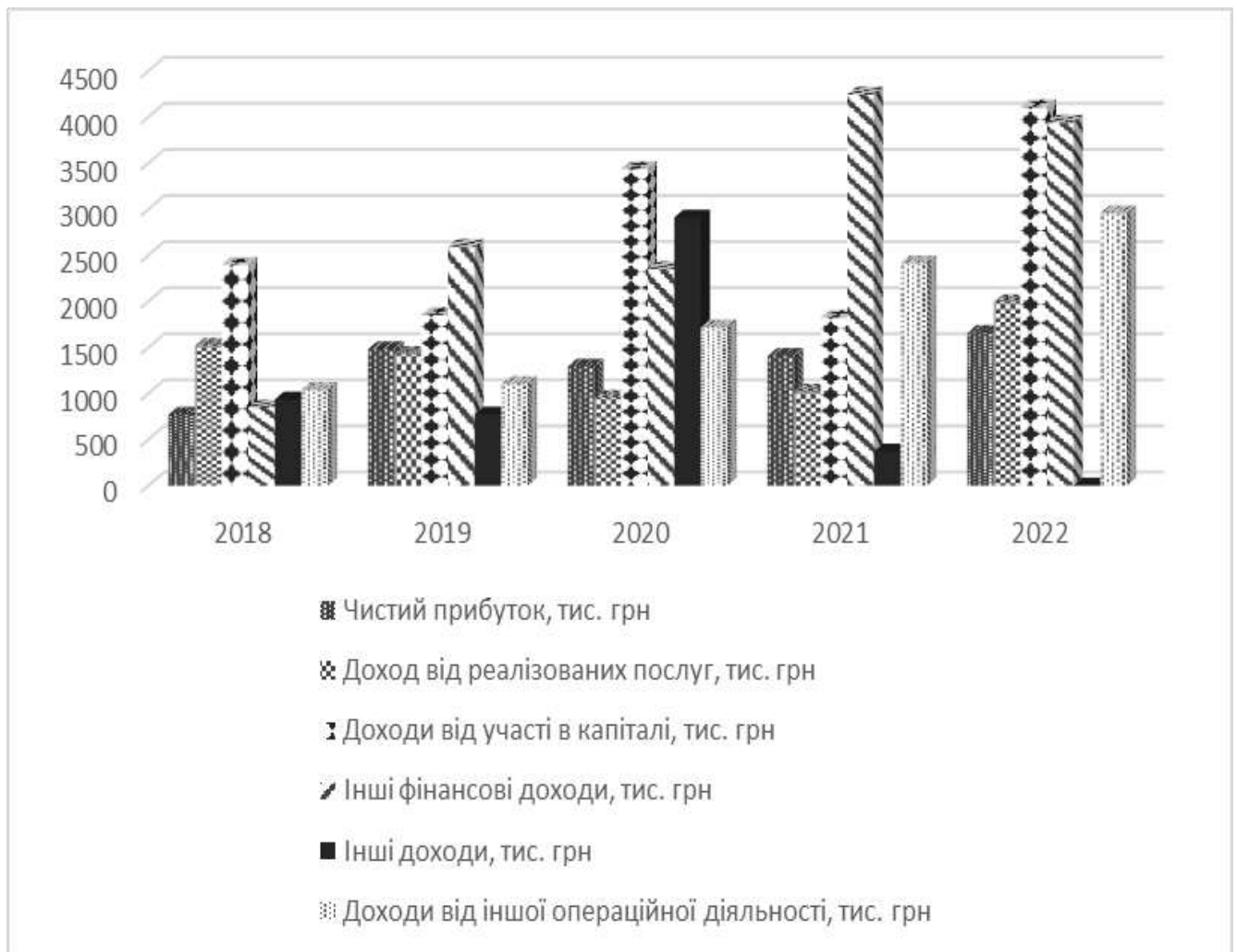

Рисунок 2.10 – Динаміка доходів підприємства за 2018-2022 рр.

Аналізуючи дані таблиці 2.9, можна зробити висновок, що за період з 2018 р. по 2022 р., чистий прибуток збільшилися з 770 тис. грн у 2018 р. до 1658 тис. грн у 2022 р.

Це відбулося завдяки збільшенню доходів від участі в капіталі з 2398 тис. грн у 2018 р. до 4109 тис. грн у 2022 р., доходів від реалізованих послуг на 472 тис. грн, інших фінансових доходів та доходів від іншої операційної діяльності, відповідно на 3097 тис. грн та 1917 тис. грн

Але було і негативне явище відбулося зменшення інших доходів з 936 тис. грн у 2018 році до 3 тис. грн у 2022 році.

2.7 Аналіз прибутку та рентабельності підприємства

Прибуток - перевищення доходів від продажу товарів і послуг над витратами на виробництво й продаж цих товарів [26].

Прибуток обчислюється як різниця між виторгом від реалізації продукту господарської діяльності й сумою витрат факторів виробництва на цю діяльність у грошовому вираженні.

Рентабельність - показник ефективності діяльності підприємства, що характеризує рівень віддачі від витрат і ступінь використання засобів.

Рентабельність - відношення прибутку до витрат [26].

На рентабельність можуть впливати різні чинники: і джерела капіталу, і вартість активів, оборотних коштів, і розмір виручки, і ще багато чого. Рентабельність дозволяє побачити, скільки прибутку отримано з кожного витраченого долара, гривні або іншої валюти.

Загалом існує близько 15 різних показників рентабельності. Серед найчастіше вживаних варто виділити :

- рентабельність продажів (ROS);
- рентабельність активів (ROA);
- рентабельність інвестицій (ROI);
- рентабельність маркетингових інвестицій (ROMI).

Фінансові результати підприємства представлені у таблиці 2.10. Аналізуючи дані таблиці 2.10, можна зробити висновок, що за період з 2018 р. по 2022 рр., прибуток від реалізованої продукції зменшився з 200 тис. грн у 2018 році до -219 тис. грн у 2022 році. Також відбулося значне зменшення прибутку по іншим фінансовим операціям.

Але є і позитивне явище, збільшення прибутку від участі в капіталі з 938 тис. грн до 3825 тис. грн за аналізує мий період часу.. Також відбулося збільшення прибутку від іншої операційної діяльності з 219 тис. грн у 2018 році до 1721 тис. грн у 2022 році.

Таблиця 2.10 - Фінансові результати підприємства за 2019-2022 рр

Показник	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Зміна		
						абс. (+,-)	відн., %	
							до 2022 р.	до 2018 р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Доходи від реалізованих послуг, тис. грн	1519	1430	953	1021	1991	+970	195,00	131,07
Витрати від реалізованих послуг, тис. грн	1319	1284	850	927	2210	+1283	238,40	167,55
Прибуток (збиток) від реалізованих послуг, тис. грн	200	146	103	94	-219	-313	-232,98	-109,50
Рентабельність реалізованих послуг, %	15,16	11,37	12,12	10,14	-9,91	-20,05	-	-
Доходи від участі в капіталі, тис. грн	2398	1852	3437	1824	4109	+2285	225,27	171,35
Витрати від участі в капіталі, тис. грн	1460	1600	2370	2507	284	-2223	11,33	19,45
Прибуток (збиток) від участі в капіталі, тис. грн	938	252	1057	-683	3825	+4508	-560,03	407,78
Рентабельність участі в капіталі, %	64,25	15,75	44,60	-27,24	1346,83	+2029,83	-	-
Інші фінансові доходи, тис. грн	845	2590	2349	4246	3942	-304	92,84	466,51
Фінансові витрати, тис. грн	1524	1809	2346	3379	7231	+3852	214,00	474,48
Прибуток (збиток) від інших фінансових операцій, тис. грн	-679	781	13	867	-3289	-4156	-379,35	484,39
Рентабельність інших фінансових операцій, %	-44,55	4,48	0,55	25,66	-45,48	-71,14	-	-

Продовження таблиці 2.10

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Інші доходи, тис. грн	936	773	2910	372	3	-369	0,81	3,21
Інші витрати, тис. грн	844	765	3407	764	383	-381	50,13	45,38
Прибуток (збиток) від інших операцій, тис. грн	92	8	-497	-392	-380	+12	96,94	-413,04
Рентабельність інших операцій, %	10,90	1,05	-14,59	-51,31	-99,22	-47,91	-	-
Доходи від іншої операційної діяльності, тис. грн	1040	1102	1717	2415	2957	+542	122,44	284,33
Витрати від іншої операційної діяльності, тис. грн	821	807	1099	892	1236	+344	138,57	150,55
Прибуток(збиток) від іншої операційної діяльності, тис. грн	219	295	618	1523	1721	+198	113,00	785,84
Рентабельність іншої операційної діяльності, %	26,67	36,56	56,23	17,07	139,24	+122,17	-	-

2.8 Аналіз фінансового стану підприємства

Фінансовий стан підприємства - це комплексне поняття, що характеризується системою показників, що відбивають наявність, розміщення й використання фінансових ресурсів підприємства, виконання його зобов'язань перед державою й іншими господарюючими суб'єктами.

Кредиторська заборгованість - кошти, тимчасово притягнуті підприємством, установою, організацією й підмети поверненню відповідним фізичним або юридичним особам [27].

Дебіторська заборгованість - сума боргів, що належать підприємству, від юридичних або фізичних осіб у підсумку господарських взаємин з ними. Звичайно борги утворюються від продажів у кредит.

Дебіторська заборгованість - рахунку, що належать до одержання й утворюються у зв'язку з поставками в кредит.

Стан дебіторської і кредиторської заборгованості, їх розмір і якість впливає на фінансовий стан підприємства.

У 2022 році розмір дебіторської заборгованості в порівнянні з 2021 роком скоротився. Темп зростання дебіторської заборгованості складає 44,15%. На 34,32 збільшився середній термін погашення дебіторської заборгованості.

Кредиторська заборгованість підприємства також збільшилась на 82 тис грн. Оборот кредиторської заборгованості збільшився на 22,21 днів. Таким чином, можна зробити висновок, що стан розрахунків даного підприємства, в порівнянні з попереднім роком, погіршився.

Аналіз показників, які характеризують стан дебіторської та кредиторської заборгованості представлені у таблиці 2.11, а їх динаміка на рисунку 2.11.

Таблиця 2.11– Аналіз показників, які характеризують стан дебіторської та кредиторської заборгованості

Показник	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Зміна		
						абс. (+;-)	до 2022 р.	до 2018 р.
Кредиторська заборгованість, тис.грн	64	35	108	86	168	+82	195,35	262,50
Дебіторська заборгованість, тис. грн	1692	2367	1462	1110	747	-363	67,30	44,15
Тривалість обороту дебіторської заборгованості по підприємству, днів	55,12	53,10	35,75	33,86	69,18	+34,32	204,31	125,51
Тривалість обороту кредиторської заборгованості по підприємству, днів	29,15	28,82	13,74	11,96	34,17	+22,21	285,70	117,22
Тривалість обороту кредиторської заборгованості по галузі, днів	225	219	198	192	230	+38	119,79	102,22
Тривалість обороту дебіторської заборгованості по галузі, днів	130	128	106	100	125	+25	125,00	96,15

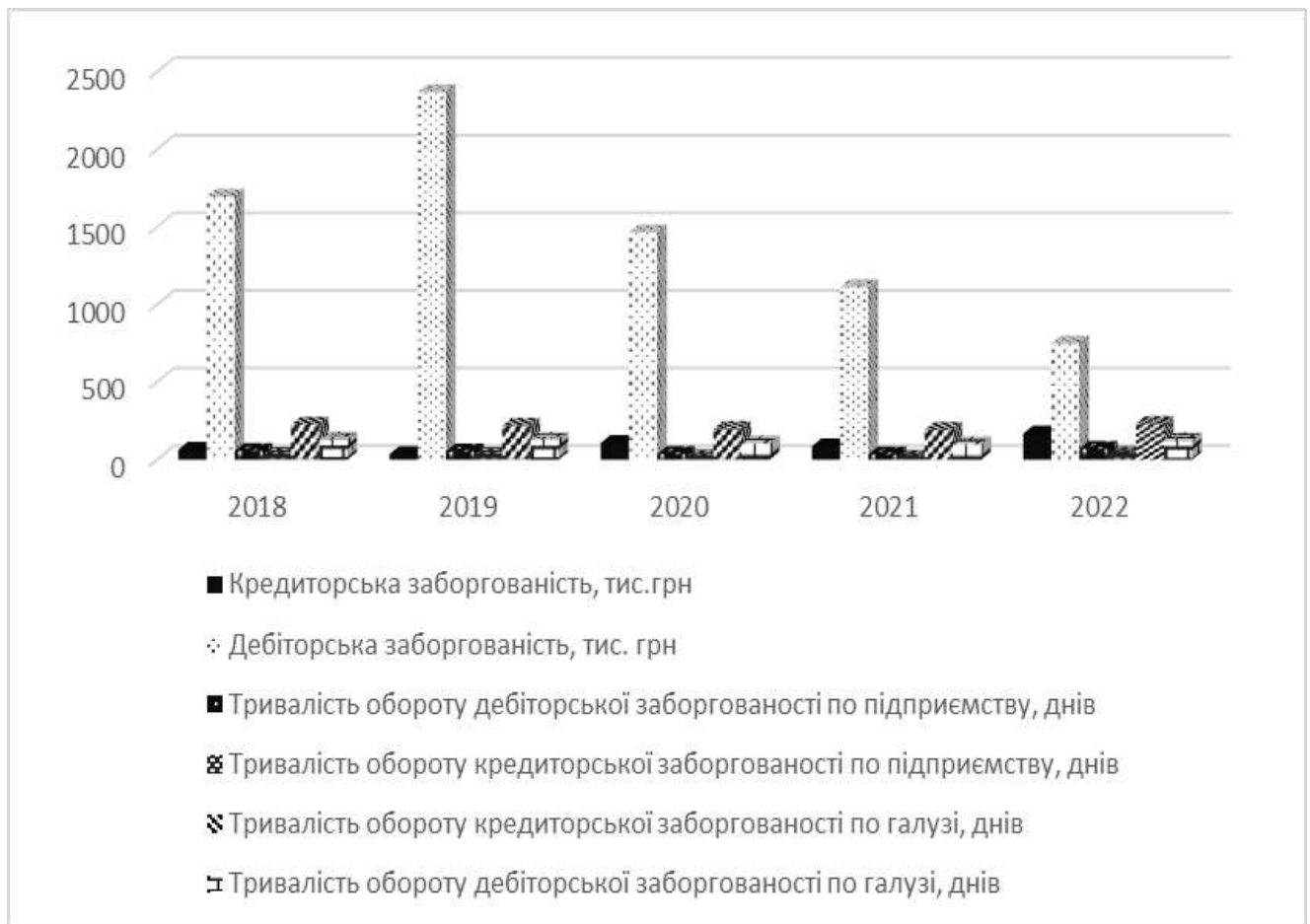

Рисунок 2.11 – Динаміка показників заборгованості за 2018-2022 рр.

Звичайно кредиторську заборгованість становлять нездійснені платежі постачальникам за відвантажені товари, неоплачені податки, невикладена нарахована заробітна плата, невнесені страхові внески, неоплачені борги.

Висновки до розділу 2

У розділі розглянуто ТОВ «ГФА_Г», яке займається підприємницькою діяльністю з метою задоволення громадських потреб, одержання прибутку і

на його основі розширення виробництва продукції, реалізації виробничо-економічних і соціально-культурних інтересів учасників підприємства.

Аналіз господарської діяльності підприємства за 2018-2022 роки показав:

- загальна вартість основних засобів збільшилась з 7509 тис. грн у 2018 р. до 8101 тис. грн у 2022 р., ми маємо такий темп росту головним чином за рахунок збільшення вартості транспортних засобів; машин та обладнання, та інших основних фондів. Відбулося зменшення вартості основних фондів групи будинки, споруди. Взагалі спостерігаємо тенденцію зростання вартості основних фондів на протязі періоду аналізу, можна сказати, що групи транспортні засоби, машини і обладнання та інші основні фонди оновлюють основні засоби;

- середньорічна вартість основних фондів збільшилась, з 7484 тис. грн у 2018 р. до 7977,5 тис. грн у 2022 р., середньорічний темп зростання склав 106,59%. Сума зносу основних фондів також збільшилась з 1975 тис. грн до 2853 тис. грн;

- коефіцієнт зносу теж постійно збільшується, і середньорічний темп зросту складає 136,98%, що говорить про велику ступінь зносу основних фондів. Дуже негативним явищем є зростання коефіцієнту вибуття, яке спостерігалось у 2021 році і сума вибуття склала 783 тис. грн, при значно більших темпах росту коефіцієнту оновлення, ріст якого спостерігався у 2022 році і становить 120,65% у порівнянні з 2018 роком;

- позитивним фактором є зростання фондівіддачі з 0,204 тис. грн у 2018 р. до 0,254 тис. грн у 2022 р., яка показує: скільки робіт з однієї гривні основних засобів виробляється з використання однієї гривні основних засобів. Зниження фондоємкості з 4,910 тис. грн до 3,945 тис. грн. За аналізує мий

період часу., де середньорічний темп зниження складає 87,06%, говорить про зменшення вартості основних засобів;

- чистий прибуток збільшився з 770 тис. грн у 2018 р. до 1658 тис. грн у 2022 р. Це відбулося завдяки збільшенню доходів від участі в капіталі з 2398 тис. грн у 2018 р. до 4109 тис. грн у 2022 р., доходів від реалізованих послуг на 472 тис. грн, інших фінансових доходів та доходів від іншої операційної діяльності, відповідно на 3097 тис. грн та 1917 тис. грн. Але було і негативне явище відбулося зменшення інших доходів з 936 тис. грн у 2018 році до 3 тис. грн у 2022 році;

- прибуток від реалізованої продукції зменшився з 200 тис. грн у 2018 році до -219 тис. грн у 2022 році. Також відбулося значне зменшення прибутку по іншим фінансовим операціям. Але є і позитивне явище, збільшення прибутку від участі в капіталі з 938 тис. грн до 3825 тис. грн за аналізує мий період часу.. Також відбулося збільшення прибутку від іншої операційної діяльності з 219 тис. грн у 2018 році до 1721 тис. грн у 2022 році.

3 Обґрунтування забезпечення ефективності діяльності підприємства за рахунок інноваційної діяльності

3.1 Аналіз ринку підлогового покриття в Україні

Серед нинішнього різноманітності на будівельних ринках і в супермаркетах представлено достатню кількість підлогових покриттів на будь-який смак і з будь-яким фінансовим можливостям.

До найбільш популярних видів підлогових покриттів можна віднести [3]:

- лінолеум;
- ковролін;
- ламінат;
- штучний паркет;
- паркетна дошка;
- коркова підлога.

Лінолеум. Найбільш популярним видом підлогового покриття все ще є лінолеум, в першу чергу, за економічності та тривалого терміну своєї служби.

Основні переваги лінолеуму:

- практичність;
- простота догляду;
- стійкість до механічних впливів;
- досить простий спосіб укладання, який під силу практично будь-кому;
- різноманітність забарвлень, текстур;
- можливість використовувати практично у всіх приміщеннях квартири від туалету та ванної кімнати, спальні і коридору;
- порівняно невисока цінова група, що робить лінолеум доступним навіть людям з низьким і середнім рівнем доходу.

Серед недоліків лінолеуму виділяють один, але мабуть, найбільш істотний - це хімічна природа цього підлогового покриття. Лінолеум - це не природний

матеріал, як пробка або паркет, наприклад. Підлога, покрита лінолеумом не дихає, не дарує тепло і енергію, хоч і в невеликих, цілком допустимих норм кількостях, але виділяє шкідливі сполуки. Саме тому, за можливості, люди відмовляються від покриття підлоги лінолеумом на користь інших підлогових покриттів.

Ковролін. Основні переваги ковроліну:

- практичність;
- зручність експлуатації;
- звукоізоляція;
- зносостійкість;
- різноманітність кольорів і фактур;

До недоліків ковроліну можна віднести:

- необхідність попереднього вирівнювання основу підлоги;
- якщо ковролін регулярно і ретельно не чистити, то він перетвориться в пилосбірник і буде приносити вам більше шкоди, ніж користі;
- термін служби ковроліну набагато менше, ніж у лінолеуму, близько 5-8 років, однак, це може бути і його плюс - буде привід замінити на нове підлогове покриття.

Ламінат. До винаходу такого виду підлогового покриття, як ламінат підштовхнув купівельний попит на більш економічний варіант паркетного підлогового покриття.

До переваг ламінованого підлогового покриття відносять:

- досить високу зносостійкість;
- волого-, кольоро- і термо- стійкість;
- величезна кількість варіацій на малюнку;
- простота догляду та ін.

Все це стає можливим завдяки сучасним технологіям виробництва, які постійно удосконалюються з моменту винаходу ламінату.

Серед недоліків ламінату можна виділити:

- необхідно ідеально вирівняти основу підлоги, оскільки в іншому випадку велика ймовірність утворення щілин між двома сусідніми планками ламінату.

У паркету, а також паркетної дошки достоїнств маса, головні з яких:

- це екологічність;
- «дихаюча» підлога;
- естетична краса;
- довговічність при правильному догляді.

Недоліки штучного паркету та паркетної дошки:

- висока ціна, в цьому плані паркетна дошка дешевше;
- складність укладання паркету (самостійно з укладанням паркету не впоратися);
- паркет вимагає до себе дбайливого ставлення і правильного ретельного догляду.

Коркова підлога - порівняно недавно з'явився цей вигляд підлогового покриття, тим не менш безперечно завойовує популярність. Її основні плюси:

- антиалергенність;
- екологічність. гарна тепло - і звукоізоляція;
- вологостійкість (але лити воду на корковий стале все ж не варто, так як це все-таки пористий матеріал, який може деформуватися;
- м'якість;
- достатня простота догляду.

До недоліків пробкової підлоги можна віднести його низьку стійкість до стирання, і деформацію поверхні під довго стоїть меблями.

Менш популярні види покриттів:

- скляна підлога;
- натуральний лінолеум;
- мармолеум;
- вінілове покриття для підлоги;
- полімерна підлога.

Виробництво ламінату зародилося в Європі в 80-х роках минулого сторіччя, і сьогодні, основна маса ламінату проводиться в Європі, хоча є тенденція перенесення або відкриття нових виробництв в країнах Азії.

З технічної точки зору, ламінат - це всього лише верхнє покриття для підлоги ламіновані панелі, але ми будемо використовувати загальноприйняте слово ламінат для позначення ламінованої підлогової панелі в цілому.

Виробництво ламінату - це складний багатоетапний процес, адже ламінат - це багат шарове виріб, кожен шар якого виготовлений з різних матеріалів і виконує свою функцію. Ламінат складається з чотирьох основних шарів, завдяки яким ламінат має зносостійкістю і міцністю. У свою чергу, для додання ламінату більшої міцності, або інших характеристик, різні виробники ламінату для виготовлення використовують більшу кількість шарів. Але принципово, інші шари лише доповнюють наявні чотири шару.

Слід зазначити, що на сьогодні в Україні склалася ситуація, коли ламінат почав займати перше місце за популярністю, завдяки своїй розумною ціною і високій якості, а також невеликими зусиллями по збереженню свого первинного вигляду.

Якщо за паркетом, при його достатньої великий ціною, необхідно постійно доглядати, лінолеум, ковролін - більш дешеві і менш довговічні покриття вимагають постійної чищення, акуратності і т.д., то ламінат на сьогодні не вимагає великого догляду.

Сьогодні спостерігається зменшення попиту на дешевий, низькоякісний паркет, тому що споживачі стали більш розбірливими. Фахівці вважають, що це призведе до зменшення виробників дешевого паркету, продукція яких становить до 50% від загальної кількості пропозицій.

Також слід зазначити, що спостерігається постійне зниження обсягів продаж і гостра конкуренція з виготовлювачами альтернативних напільних покриттів призвело до того, що більшість виробників паркету або пішли з ринку, або переорієнтувалися на продаж ламінату або лінолеуму.

За період з 2018 по 2020 рік будівельний ринок в сегменті будинків демонстрував незначну негативну динаміку. З огляду на несприятливі умови 2020 року – розвиток пандемії COVID-19, введення жорстких карантинних обмежень і пов'язане з цим тимчасове призупинення будівельних робіт - в результаті їх

сумарний обсяг знизився на 4% [3].

Обсяги будівництва житлових приміщень впали найсильніше. Крім тимчасової заморозки проєктів, викликаної карантинном, на динаміку побудови житла вплинули гучні закриття великих забудовників, що сформували нові недобудови. На тлі розвитку скандалів і початку пандемії інвестиційна підтримка галузі знизилася, що також позначилося на обсягах будівництва.

Слід також враховувати функціонування суміжних областей: ситуація на ринку будівельних матеріалів, проблеми з постачальниками, затримки при транспортуванні, можливість акумуляції та залучення зовнішніх кредитних коштів і т.д.

Варто відзначити, що за майже два роки активної фази війни в Україні зруйновано сотні тисяч будівель разом з об'єктами енергетичної інфраструктури та кілометрами доріг.

Відновлення найбільшої за площею країни Європи, за підрахунками ООН, на сьогодні обійдеться у \$411 млрд, що також не є остаточною сумою.

На додачу до фінансових вкладень, відбудова потребуватиме колосальних людських і матеріальних ресурсів

Війна значно зменшила український ринок будівельних матеріалів. Низка підприємств працюють напівсили, оскільки на їх діяльність впливає низький попит, складна ситуація з оборотними коштами, підвищена вартість ресурсів тощо.

Зважаючи на пошкоджені та зруйновані внаслідок окупації чи боїв виробничі потужності, а також на логістичні переналаштування, як результат, на ринку спостерігається дефіцит окремих категорій будівельної продукції (скла, арматури, ізоляційних матеріалів тощо) та повсюдне зростання цін.

Післявоєнна потреба у виробництві будівельних матеріалів також тільки зростатиме, а з початком відбудови інфраструктурних об'єктів — заявить про себе повною мірою. Зокрема, що стосується пошкодженого чи зруйнованого житла, на кінець лютого 2023 року кількість відповідних заявок становила більш

ніж 335 тисяч; обсяг руйнувань якого еквівалентний близько 23 мільйонам квадратних метрів житла [3].

Тож сьогодні пріоритетною політикою має стати відновлення пошкоджених та розвиток нових виробництв. У комплексі це знизить частку імпорту на ринку країни та в будівельних проєктах відповідно, створить нові робочі місця, збільшить надходження до бюджету та дозволить залишити кошти в економіці.

Внутрішній сектор виробництва будівельних матеріалів для свого розвитку потребує відповідних стимулів. Такими заходами, зокрема, могли б стати зниження ставок оподаткування, доступні банківські кредити, в тому числі за рахунок державних банків та іноземних інвестиційних фондів, що загалом сприяло б зменшенню собівартості продукції та підвищенню життєздатності підприємств.

Якщо розглядати найближчі ініціативи, то підвищити рівень активності у будівельній галузі, зростання якої безпосередньо впливає на економічний розвиток всієї країни, має закон про компенсацію за пошкодження та знищення окремих категорій об'єктів нерухомого майна внаслідок збройної агресії російської федерації. Документ набув чинності 22 травня 2023 року.

3.2 Розробка пропозиції щодо удосконалення діяльності підприємства за рахунок інноваційних заходів

Враховуючи те, що на даний момент сировина і матеріали у статтях витрат при виготовленні продукції займають одну з перших по статей щодо витрат ми пропонуємо виробляти деякі матеріали, які потрібні для внутрішнього ремонту приміщень самостійно [46].

Ми пропонуємо виготовлення ламінату , так як при проведенні робіт по ремонту будівель та споруд, підприємство використовує підлогове покриття, яке придбає на стороні.

Також підприємство зможе продавати виготовлений ламінат на сторону, причому ми зможемо реалізувати ламінат по 60 грн за квадратний метр, тоді як ламінат такої якості має ціну більш, ніж 90-100грн за квадратний метр.

На підприємстві запропоновано випускати ламінат з дерево-волокнистих плит високої щільності (HDF - High Density Fiberboard). Запропоновані лінії когут зготовлять більш 30 000 квадратних метрів ламінату.

На основі HDF-плити на пропонується налагодити випуск широкого асортименту ламінованих підлогових покриттів, які за своїми якісними параметрами будуть повністю відповідати вимогам європейського стандарту EN13329 [77].

Велика частина що випускається ламінату має малюнок натуральної деревини, рідше - каменю, керамічної плитки та ін. В основному, ламінат має форму дошки: довжиною 1200-1300 мм, шириною 190-200 мм і товщиною 7-8 мм. Одна з тенденцій розвитку ламінатів - розширення спектру форматів (квадрати, прямокутники і ін.), що дозволяє комбінувати малюнок підлоги. На рисунку 3.1 представлена структура ламінату.

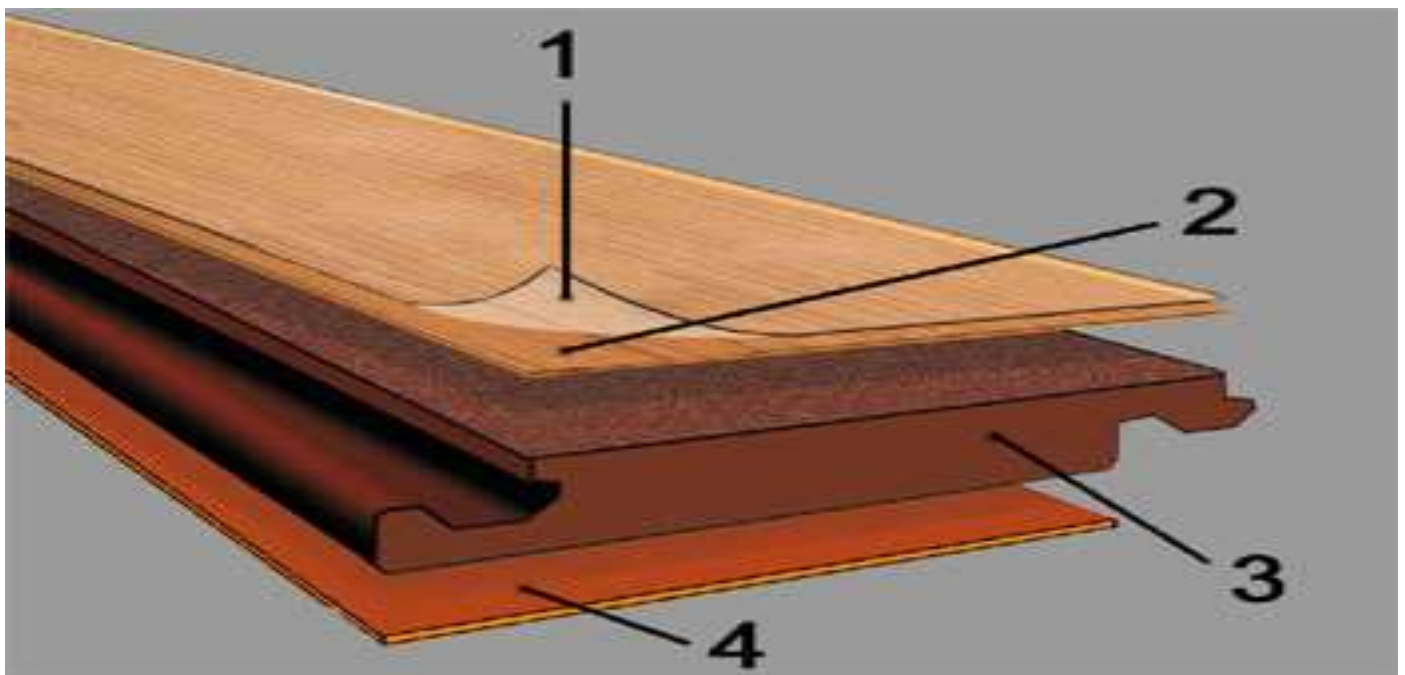

Рисунок 3.1– Структура ламінату

1- верхній шар або оверлей (від англ. overlay - верхній шар) - призначений для захисту від зовнішніх впливів: механічних пошкоджень, стирання, забруднень, вологи, хімікатів і сонячних променів. Являє собою спеціальну прозору, високоміцну плівку з смоли, то саме "ламінування", що дало назву всьому виробу. Від якості оверлею залежить якість ламінату. Оверлей також може містити прозорі частки корунду, які надають верхнього покриття додаткову міцність;

2 - декоративний шар - це спеціальний папір або меблева фольга, що імітує структуру і колір різних порід дерев, керамічної плитки або інших матеріалів. Якість цього шару таке, що іноді важко відрізнити ламінат від виробів з натурального дерева. У деяких, більш дорогих марках ламінату, два перших шару замінюють дизайнерським вінілом. Загальна товщина всіх верхніх шарів, може становити від 0,2мм до 0,9мм;

3- середній шар є основою ламінату. Основа зроблена з HDF (High Density Волокно board) - деревесноволокниста плита високої щільності, що робить ламінат надзвичайно міцним. Середній шар може бути також виконаний з пластмаси, для створення водостійкого ламінату. Щільність і матеріал основи значно впливають на якість ламінату, так як від їхніх технічних характеристик залежить: міцність, жорсткість, вологостійкість і незмінність геометричних параметрів ламінату;

4 - нижній шар, так званий стабілізуючий шар, являє собою просочену смолами або парафіновану папір, призначення якої - захист HDF плити від деформації і захист ламінату від вологи. Іноді папір замінюють шаром пластику. Товщина нижнього шару коливається від 0,1мм до 0,8мм.

Технологія виробництва ламінату включає в себе наступні етапи:

- виготовлення деревесноволокнистої плити високої щільності;
- імпрегнація верхніх шарів;
- облицювання плити;
- розпилювання та фрезерування панелей;
- упаковка.

Основою ламінату служить плита HDF (High Density Волокно board) - це ДВП (деревоволокниста плита) високої щільності (від 800 кг/м³). Чим вище щільність виробленої плити, тим вище вологостійкість і механічна міцність ламінату. Товщина HDF плити що використовується для виготовлення ламінату може складати від 5 мм до 12 мм [77].

Сировиною для виробництва HDF плити є дерево, яке очищають від кори, після чого за допомогою спеціальних верстатів рубують на тріску. Далі її промивають, щоб позбутися від сторонніх включень (бруд, пісок і т.д.). Після промивання, тріска нагрівається пором у спеціальних бункерах до температури 165°C - 175°C. Це робиться для розм'якшення тріски. Після нагрівання, тріска ставати дуже пластичною, що дозволяє подрібнити її на волокна. До подрібненого на волокна деревної маси додають різні добавки і сполучні: смоли, антисептики, парафін і т.д. Після цього волокнисту масу піддають сушці в сушарці, на виході з якої вологість маси не повинна перевищувати 9%.

За допомогою спеціальних агрегатів волокна рівномірно розподіляються за встановленою висоті і ширині транспортера безперервним килимом. Після цього килим піддається попередньому пресування, в процесі якого з килима видавлюється повітря, а його товщина зменшується до 7 разів. Після попереднього пресування, килим набуває вигляду плити. Після чого, плита піддається основним пресування.

Рухаючись далі по конвеєру, після пресування, безперервну стрічку пресованого волокна обрізають по ширині і довжині на необхідні розміри. Після цього, плити охолоджують в охолоджувачі протягом 20-25 хвилин. Після чого плити тимчасово складаються штабелями.

Наступним етапом після пресування плити є процес шліфування і калібрування готової HDF плити. За допомогою спеціальних верстатів плити робляться ідеально рівними і однаковими по товщині.

Для того щоб зробити плиту майбутнього ламінату вологостійкою, деякі виробники проводять повну просочення готової HDF плити вологовідштовхуючими засобами.

Імпрегнація - це просочування матеріалу спеціальними складами. Верхні шари ламінату просочуються смолами з різними добавками, при застиганні, які утворюють міцний шар. Від рецептури складів для просочення, залежить міцність і зносостійкість верхнього шару ламінату, а отже і його клас. У деяких випадках у просочення додають частки корунду, який підвищує зносостійкість ламінату.

Процес імпрегнації верхніх шарів ламінату полягає в тому, що за допомогою системи валів, папір з рулонів або оверлей, проходячи через заповнені смолами з різними добавками ванни, просочується розчином, після чого, потрапляє в сушильну камеру. Таким чином, верхні шари, просочуються смолами, які розплавляються при нагріванні.

Для отримання ламінованої плити, необхідно провести облицювання HDF плити паперово-смоляними плівками і оверлеєм. Для цього існує безліч способів виробництва: HPL ламінату (High Pressure Laminate) - ламінат високого тиску; CPL (Continuous Pressure Laminate) - ламінат конвеєрного виробництва; DPL (Direct Pressure Laminate) - ламінат прямого пресування; CML (Continuous Багатошарових Laminate) або RML (Reinforced Багатошарових Laminate) - ламінат безперервного пресування багатошарового; PDL (Printed Decor Laminate) - технологія друку малюнка; ELESKO (ELEktronen Strahl Gehaertete Oberflache) - метод затвердіння поверхні електронним променем [77].

Технологія HPL - це перша технологія виробництва ламінату. Технологія HPL являє собою процес каширування - склеювання двох матеріалів за допомогою клею. Існує три способи каширування: холодне, тепле і гаряче. Найпоширеніша - технологія гарячого каширування, оскільки якість склеювання при цьому набагато краще [78].

При технології HPL, процес каширування починається з очищення поверхонь, що склеюються від пилу. Після чого на поверхню рівним шаром наносяться затверджувач і клей. Далі, дві поверхні, що склеюються, при температурі близько 200°C, спресовуються разом при високому тиску на багатоповерхових пресах, що графічно представлено на рисунку 3.2.

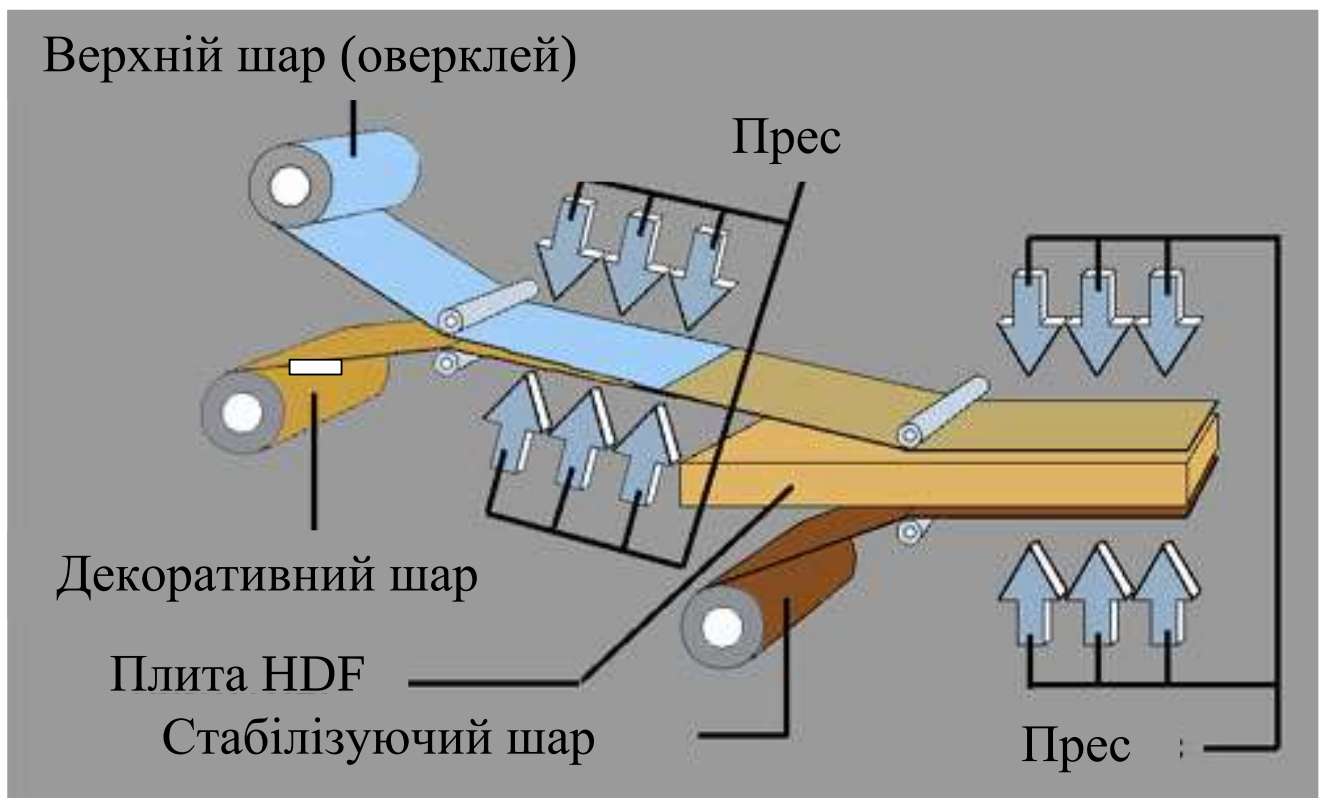

Рисунок 3.2 - Технологія HPL

Технологія HPL - це два етапи, виконуваний кашируванням. На першому етапі склеюється оверлей і декоративний шар. Можуть застосовуватися верхні шари як пройшли процес імпрегнації, так і не пройшли. Якщо шари пройшли процес імпрегнації, тобто вже просочені клеєм і підсушене, то клей не наноситися, а шари відразу піддаються пресування. В процесі пресування, при високій температурі, клей розплавляється і склеює поверхні. На другому етапі, для отримання ламінату, склеюються відразу три матеріалу: отримане комбіноване верхнє покриття, підстава і нижній шар [78].

Один з різновидів технології HPL є технологія DPL, при якій використовуються конвеєрні преси. При даній технології, проходячи через нагріті до 200°C вальці-преси, верхній шар прикочується до плити. При використанні двох і більше верхніх шарів, а як правило це так, ці шари аналогічно склеюються між собою, і вже потім наносяться на плиті HDF.

Найпоширеніша технологія виготовлення ламінату - це технологія DPL (рисунок 3.3). При технології DPL відбувається одночасне спресовування, при високій температурі, всіх верств ламінату. При цій технології виробництва ламінату не використовується клей, оскільки застосовуються процес імпрегнації, тобто не повністю просочують меламиновмістною смолою, що при гарячому пресуванні (до 200°C) плавиться, і склеює поверхні. Після затвердіння, смола і оверлей перетворюються в монолітний поверхневий шар ламінату.

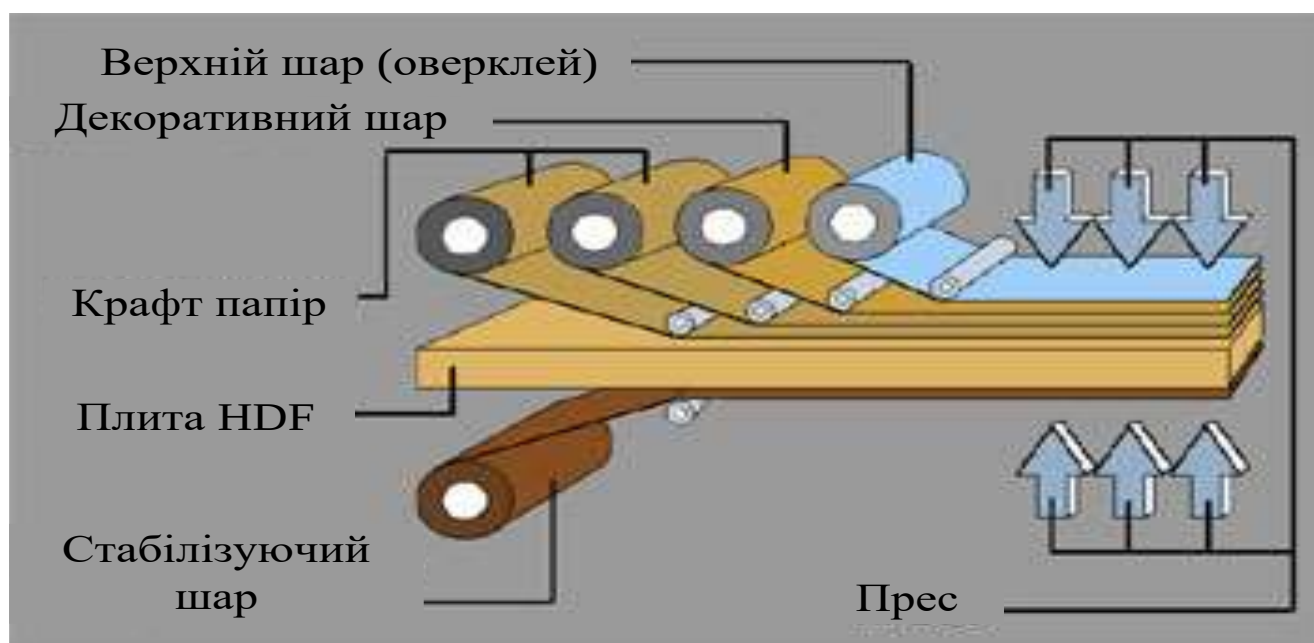

Рисунок 3.3 - DPL технологія

Деякі виробники ламінату додають декілька шарів крафт-папери між декоративним шаром і основою. Це надає додаткову міцність і твердість панелі ламінату. При цьому якість ламінату поліпшується, але і збільшується ціна. Цей різновид DPL технології, із застосуванням додаткових шаром, називають CML або RML технологія.

При PDL технології, декоративний малюнок наноситися безпосередньо на плиту HDF. Таким чином, відпадає необхідність використовувати додатковий

декоративний шар паперу. Всі інші етапи виробництва, виконуються за технології DPL.

Технологія ELESKO (ELEktronen Strahl Gehaertete Oberflache) (рисунок 3.4) полягає в особливому виготовленні верхнього шару ламінату [79].

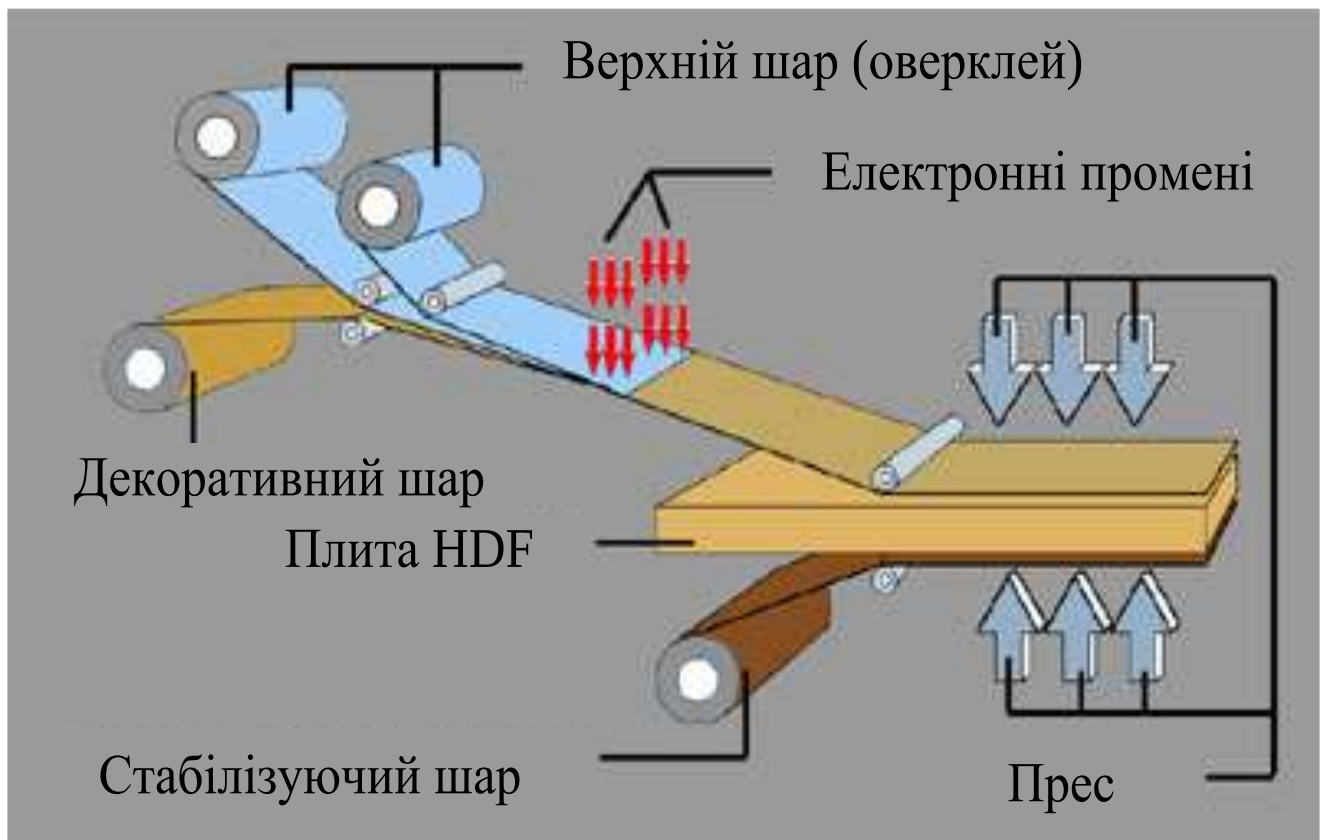

Рисунок 3.4 - Технологія ELESKO

Верхній шар виготовляється методом затвердіння поверхні під впливом електронного променю, а не за допомогою пресів і високих температур. Істотна відмінність полягає в тому, що замість меламінових смол, використовують акрилатні смоли.

Верхній шар ламінату, при технології Elesgo складається з трьох шарів.

Для виготовлення верхнього шару ламінату, декоративний шар (папір з малюнком) покривають двома шарами оверлею, просоченими складом акрилатної смоли і мінеральних часток (корунд), які надають поверхні міцність

до стирання і подряпин. Після цього, цей тришаровий сандвіч піддають опромінюванню електронним променем, під впливом якого, шари тверднуть і утворюють високоміцну еластичну плівку.

На плиту HDF зверху і знизу наносять термоактивний клей, і за допомогою преса, при температурі 200°C, запресовують всі три шари ламінату (верхній, основа, нижній).

Переваги цього методу в тому, що не використовуються розчинники, а значить ламінат, більш екологічний. До того ж акрилатна смола антистатична і прозоріша, що забезпечує кращу видимість декоративного шару.

Практично у всіх технологіях виробництва, можливе виготовлення як гладкою, так і структурної поверхні ламінату. Структурність або гладкість поверхні досягається при пресуванні верхнього шару.

При пресуванні, частина клею що знаходиться поверх оверлею приймає структуру поверхні пластин преса. Таким чином, змінюючи пластини преса, можна отримувати панелі з різною поверхнею.

При виготовленні структурної поверхні ламінату, важливо, щоб структура пластини преса, відповідала, малюнком на декоративної папері, і там де намальований сучок, повинен бути рельєф сучка.

Все більше виробників при виробництві ламінату застосовують додатковий акустичний шар з нижньої сторони панелі. Цей шар перешкоджає поширенню звуку по вашій квартирі. Різні виробники ламінату, застосовують різні матеріали як звукоізоляційного шару. Дуже часто, як звукоізоляційного шару, використовується пробка.

Останнім важливим етапом виробництва є виготовлення ламінату необхідного розміру. За допомогою розпилювального устаткування для ламінату, листи ламінату нарізуються на необхідні розміри.

У кожного виробника ламінату свої розміри ламінату. Після нарізки на пластини, за допомогою фрезерувального обладнання, з крайок ламінату вирізаються шип і паз, за допомогою яких вони скріплюються.

Сучасні HDF плити дозволяють вирізати шип і паз певного профілю, які називають замками ламінату. За допомогою цих замків панелі ламінату щільно скріплюються між собою без застосування клею. Від якості замку ламінату і міцності листа HDF залежить якість, міцність і щільність з'єднання панелей ламінату. Деякі виробники виготовляють замки ламінату з застосуванням металевих або гумових вставок.

У деяких випадках, після фрезерування, крайки ламінату покривають восковими сполуками, щоб захистити їх від проникнення вологи.

Після цього поверхню ламінату очищається і упаковується на спеціальному устаткуванні.

Виробництво ламінату все ще продовжує розвиватися. Розвиток йде за кількома напрямками, таким як:

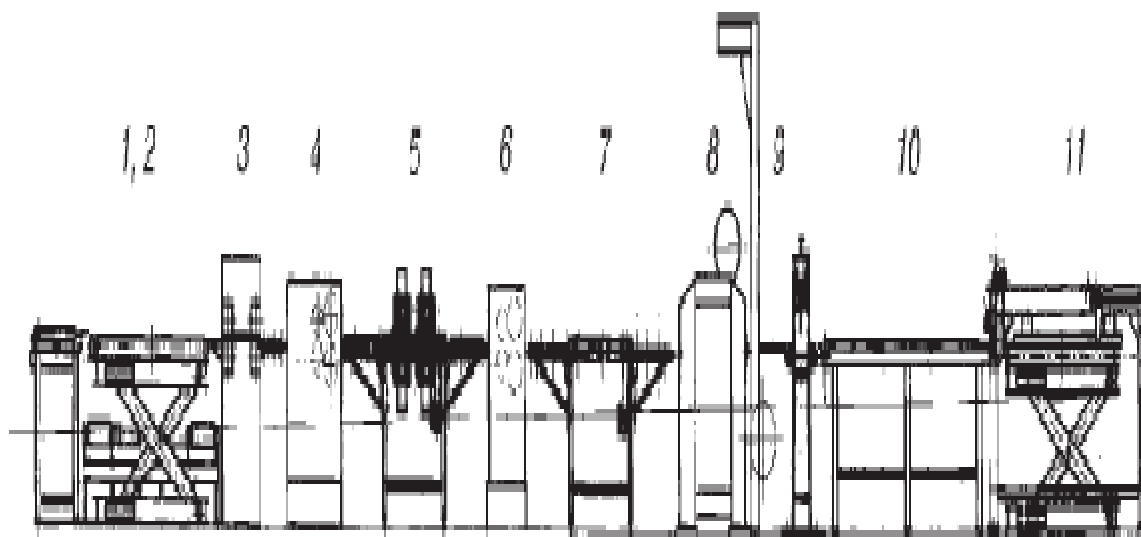
- удосконалення виробничого процесу;
- технічне удосконалення панелей ламінату (замки ламінату, звукопоглинання, збільшення міцності, поліпшення якості ламінату, водостійкість ламінату і т.д.);
- розширення дизайнерських вишукувань (забарвлення, структурність поверхні, форма панелі ламінату та інші).

Завдяки цьому розвитку, панелі ламінату, деколи складно відрізнити від паркету або плитки.

Для виробництва нам знадобиться технологічна лінія, що включає в себе профільний двосторонній верстат, автоматичну чищення, пакувальну машину, автоматичну подачу/завантаження та автоматичну укладання в штабелі.

У підприємства є цех, у якому можливо встановити таку лінію і утеплені склади для готової продукції.

На рисунках 3.5. і 3.6. представлені лінії каширування й ламінування, які необхідно закупити для виробництва ламінату

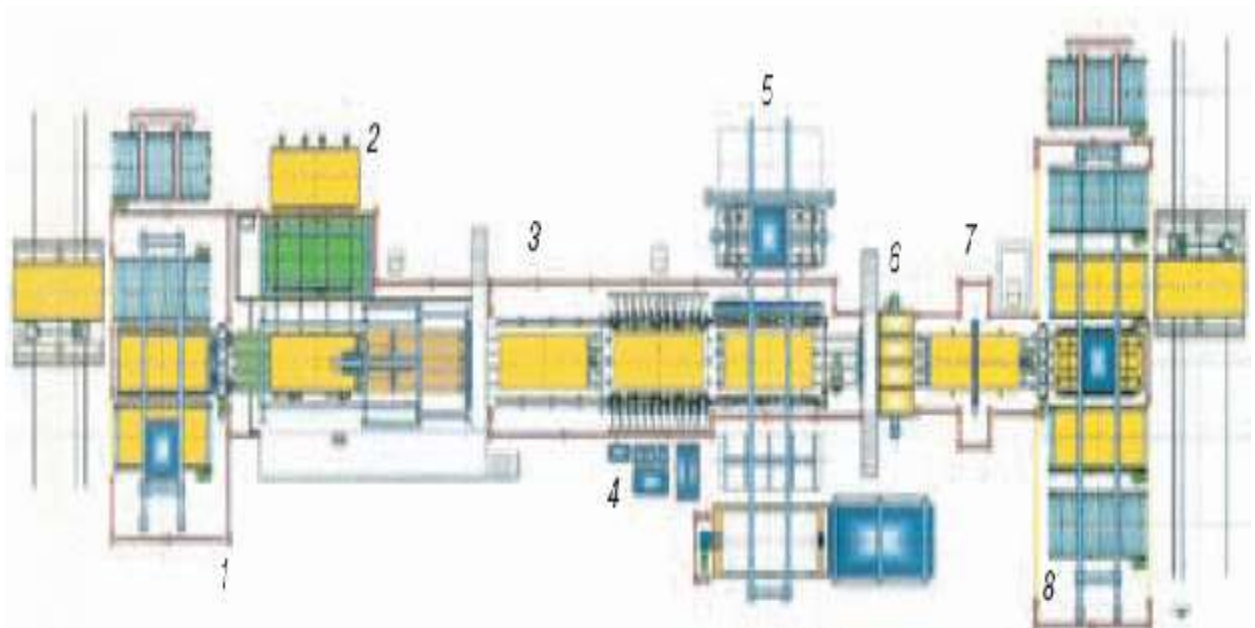
- 1 – роликовий транспортер;
- 2 – стіл, котрий піднімається;
- 3 – щітковий станок;
- 4 – вальцьовий станок для нанесення затверджувача;
- 5 – канал інфрачервоного сушіння затверджувача;
- 6 – станок для нанесення клею;
- 7 – роликовий транспортер;
- 8 – каландровий прес (каширувальна установка);
- 9 – відрізувач плівки;
- 10 – транспортер;
- 11 – стіл для приймального.

Рисунок 3.5 - Схема лінії каширування на базі каландрового пресу

Відповідно до технології виробництва необхідно наступне устаткування (обслуговування входить у суму):

- лінія каширування EGGER-357-CIY-11, вартістю 675.980 грн;
- лінія ламінування EGGER-12-LMN-1 вартістю 437.098 грн.

Таким чином, вартість необхідного обладнання складе 1 113 078 тис. грн.

- 1 – подача плит із штабелю;
- 2 – подача облицювального паперу та формування пакетів;
- 3 – завантаження пакетів;
- 4 – гарячий короткотактний прес;
- 5 – пристрій заміни прокладочних листів пресу;
- 6 – повздовжнє обрізання плит;
- 7 – поперечне обрізання та очищення плит;
- 8 – сортування із розкладанням в штабеля.

Рисунок 3.6 - Схема лінії ламінування

3.3 Економічне обґрунтування проєкту

На підприємстві частково є вільні грошові кошти для придбання для організації виробництва штучного паркету.

Недостатні планується залучити у сторонніх організацій використовуючи при цьому запозичення у банківській установі.

Підприємству запропоновано взяти кредит на наступних умовах:

- вартість об'єкта - 1 113 078 грн. Оскільки 30% суми підприємство оплачує з власних коштів, кредит беремо тільки у сумі – 779 154.6 грн.

- термін дії договору кредиту- 5 років;
- процентна ставка - 20% річних;
- період за який сплачується оплата за кредит - рік;
- валюта - гривня;
- страховка – входить у вартість процентної ставки;
- авансовий платіж - 25% від вартості устаткування;
- застава – , що придбане

Повні інвестиційні витрати включають первісні інвестиційні витрати й витрати, пов'язані з інвестиціями, необхідними в період експлуатації проєкту, який дорівнює терміну корисного використання , тобто розраховується на п'ять років.

Витрати на сировину становлять сумарну витрату протягом долі на обсяг виробництва.

Річна потреба в сировині складе 929 600 грн.

Для виробничого процесу знадобляться супутні матеріали у вигляді термоусадочної плівки. Річна потреба складає 79 005 грн.

Річна потреба запчастин до устаткування складе 21 000 грн.

Витрати на електроенергію складаються з витрати, необхідних для роботи устаткування.

Споживана потужність усього устаткування складає 100,0 кВт. год. Година роботи кожної одиниці устаткування 7 год/день. Тариф на електроенергію 1,9073 грн/кВт.

Амортизацію розрахуємо на 10 років: $1\,113\,078 : 10 = 111\,307.8$ грн

Річні витрати на електроенергію складуть:

$$100,0 * 7 * 1,9073 * 22 * 12 = 201\,410,88 \text{ грн.}$$

Витрати на оплату праці приведені в таблицях 3.1 - 3.3.

Таблиця 3.1 – Заробітна плата персоналу (включаючи відрахування)

Посада	Чисельність люд.	Заробітна плата в день, грн	Сума з/п на рік, грн
Інженер-технолог	1	230	83 950
Робітники	4	120	175 200
Комірник	1	104	37 960
Вантажник	1	90	32 850
Разом			332 960

Рекламні витрати - подача об'яви у рекламно-інформаційному журналі «Будівельні матеріали та вироби».

Таблиця 3.2 – Рекламні витрати

Журнал	Ціна, грн	Кількість у місяць	Вартість за рік, грн
«Будівельні матеріали та вироби»	900	2	21 600

Таблиця 3.3 – Повні річні витрати

Стаття витрат	Експлуатаційний період				
	2024	2025	2026	2027	2028
1	2	3	4	5	6
Сировина, грн	929 600	929 600	929 600	929 600	929 600
Матеріали й комплектуючі, грн	79 005	79 005	79 005	79 005	79 005
Запчастини до виробничого. устат., грн	21 000	21 000	21 000	21 000	21 000

Продовження таблиці 3.3

1	2	3	4	5	6
Електроенергія, грн	201410,88	201410,88	201410,88	201410,88	201410,88
Оплата праці, включаючи відрахування, грн	332 960	332 960	332 960	332 960	332 960
Рекламні витрати, грн	21 600	21 600	21 600	21 600	21 600
Амортизація, грн	111 307,8	111 307,8	111 307,8	111 307,8	111 307,8
Витрати власного капіталу на устаткування	333 923,4	-	-	-	-
Витрати на погашення кредиту (у перший рік + 25% авансового платежу)	335 036,4	140 247,8	140 247,8	140 247,8	140 247,8
Разом:	2 035 136,6	1 506 424,6	1 506 424,6	1 506 424,6	1 506 424,6

Після того як визначені всі витрати, необхідно скласти проєктований звіт про прибутки й збитки.

Зі звіту про прибутки й збитки можна судити про прибутковість проєкту, він показаний в таблиці 3.4.

Більшість методів визначення економічної ефективності інвестиційних проєктів ґрунтується на оцінці чистого наведеного доходу.

Чистий наведений дохід являє собою різницю дисконтованих на один момент часу показників доходу й капіталовкладень. Потоки доходів і вкладень звичайно представляються у вигляді чистого потоку платежів, рівного різниці поточних доходів і витрат.

Таблиця 3.4 - Розрахунок прибутковості проєкту

Показники	2024	2025	2026	2027	2028
1	2	3	4	5	6
Обсяг випуску продукції, тис. грн	1 800 000	1 800 000	1 800 000	1 800 000	1 800 000
Поточні витрати	1 197 357,8	1 197 357,8	1 197 357,8	1 197 357,8	1 197 357,8
У тому числі амортизація	111 307,8	111 307,8	111 307,8	111 307,8	111 307,8

Продовження таблиці 3.4

1	2	3	4	5	6
Одноразові витрати (витрати власного капіталу на придбання та 25% авансу за кредит)	528 712	-	-	-	-
Погашення кредиту	140 247,8	140 247,8	140 247,8	140 247,8	140 247,8
Прибуток (Об'єм випуску – поточні витрати – одночасні. витрати)	-66 317,6	462 394,4	462 394,4	462 394,4	462 394,4
Податок на прибуток	-	138 718,3	138 718,3	138 718,3	138 718,3
Чистий прибуток	-66 317,6	323 676,1	323 676,1	323 676,1	323 676,1
Чистий грошовий потік (чистий прибуток + амортизація)	44 990,2	434 983,9	434 983,9	434 983,9	434 983,9
Коефіцієнт приведення	1	0,896	0,757	0,657	0,571
Чистий грошовий потік з урахуванням дисконтування	44 990,2	389 745,6	329 282,8	285 783,8	248 375,8
Чистий грошовий потік з урахуванням дисконтування нарост. підсумком	44 990,2	434 735,8	746 018,6	1 022 802,4	1 271 178,2

Строк окупності інвестицій визначається як період, протягом якого інвестиції будуть повернуті за рахунок доходів, отриманих від реалізації інвестиційного проекту. Під строком окупності розуміється тривалість періоду, протягом якого сума чистих доходів, дисконтованих на момент завершення інвестицій, дорівнює сумі інвестицій.

Розрахунок показує, що вже після першого року реалізації проекту підприємство зможе повернути первісні інвестиції.

В цілому, розширивши об'єм виручки за рахунок виробництва ламінату, підприємство покращить показники рентабельності, прибутковості та покращить взагалі свій фінансовий стан та збільшить долю ринка та покрасить свій імідж.

Висновки до розділу 3

Сьогодні будівництво прямо та опосередковано залежить від перебігу війни, нових загроз та загалом економічної ситуації в країні.

Протягом 2022 року українські забудовники запустили будівництво 68 тисяч нових квартир. Це у 2 рази менше, ніж за 2021 рік. Найактивніше будівельні компанії працювали над розпочатими проєктами з високим відсотком готовності. Менш активно вели роботи на нових майданчиках.

Кількість угод з купівлі-продажу теж скоротилася. Хоч покупці проявляють інтерес до нерухомості, що відчутно, зокрема, за кількістю звернень у відділи продажів, відсоток покупок скоротився у 3 рази. Житло стає менш доступним для українців. Це – одна із проблем, яку варто розв'язати. Її почати потрібно з основ, тобто будматеріалів. З 24 лютого 2022 року ціни на них зросли майже у два рази: цемент на 15 – 45%, бетон – 15 – 30%, арматура – на 20 – 50%, утеплювачі – на 25 – 45% тощо.

Внаслідок російських обстрілів частина виробництв пошкоджена чи знищена, ще низка підприємств опинилася на тимчасово окупованих територіях. Водночас блокування морських портів призвело до збільшення витрат на доставку імпортованих товарів та матеріалів, необхідних для внутрішнього виробництва.

Тому для того, щоб підприємство з виробництва будівельних матеріалів змогло ефективно працювати в цих складних умовах їм потрібно змінювати підходи до господарської діяльності за рахунок реалізації інноваційних рішень.

У розділі розглянуті сучасні підходи щодо визначення виробничої потужності підприємств та система її показників. Визначені фактори, що впливають на виробничу потужність та виявлено, що основними з них є номенклатура і асортимент продукції, що випускається, розмір виробничих площ, режимний фонд часу, ефективний фонд часу та трудомісткість одиниці продукції.

Таким чином, для виробничих підрозділів характерними напрямками підвищення виробничої потужності можуть бути:

- оптимізація виробничої програми для цехів (дільниць);
- зміна структури устаткування без зміни його загальної кількості;
- підвищення завантаження устаткування до нормативної величини;
- формування оптимального технологічного плану розподілу робіт;
- визначення і придбання необхідної кількості устаткування на задану величину потужності та ін.

З метою покращення ефективності діяльності на підприємстві ТОВ «ГФА_Г» планується запустити лінію з виробництва ламінату на базі технології DPL, найбільш поширеною серед виробників підлогових покриттів.

Розрахунок показує, що вже після першого року реалізації проєкту підприємство зможе повернути первісні інвестиції, а чистий грошовий потік з урахуванням дисконтування наростаючим підсумком за 5 років складе 1271,18 тис. грн.

Висновок

Важливою проблемою сучасного етапу розвитку економіки України є вдосконалення управління інноваціями в організаціях. Тільки на цій основі можна досягти макроекономічної стабілізації і забезпечити економічний зріст. Значимість проблеми зростає з урахуванням сучасного стану економіки України, що характеризується кризовими явищами, низькою конкурентоспроможністю, недостатнім сприйняттям підприємствами нововведень. Одною з причин становища, що утворилося, є недостатня увага державних органів протягом тривалого періоду часу до проблем інноваційної діяльності. На низькому рівні знаходиться використання прогресивних технологій у більшості галузей економіки, що призводить до науково-технічного відставання від розвинутих країн.

Водночас у ринкових умовах інноваційна діяльність є основою для випуску конкурентоспроможної продукції, зміцнення конкурентних позицій підприємств, підвищення ефективності виробництва.

Істотною характеристикою інноваційного процесу є його цілеспрямованість, розвиток у строго визначеному та заздалегідь заданому напрямку. З цієї причини впливає необхідність визнання стратегічного мислення менеджменту підприємств та керованого подолання бар'єрів, які стоять на шляху нововведень. Однак емпіричні дослідження поведінки інноваційно-активних підприємств показують, що такий раціоналістичний та «менеджмент-центристський» підхід має обмеження і не повною мірою враховує реальну ситуацію ініціювання нововведень, у якій часто є елементом спонтанності. У зв'язку з цією обставиною в даній кваліфікаційній роботі під метою ми розумітимемо «не так звану, артикульовану керівництвом мету інноваційного проекту, але саму логіку (приховано присутню спрямованість) інноваційної діяльності».

Спонтанність і безсистемність може характеризувати як початковий етап, а

й процес нововведень протягом всього періоду їх впровадження. На одному підприємстві періоди спонтанності та цілеспрямованого регулювання інноваційного процесу можуть чергуватись, що може виявлятися у переважанні «активної» чи «пасивної» модернізаційної політики.

Крім того, процес інновації важко описувати з погляду якоїсь однієї зміни. Найчастіше це комплекс заходів, які викликають різні трансформації на підприємствах. Цей процес розвивається дуже складно та динамічно, при одночасному впливі на нього всієї сукупності зовнішніх та внутрішніх факторів. І лише на деяких підприємствах оновлення здійснюється відповідно до заздалегідь продуманої програми. Найчастіше початкова інновація (наприклад, придбання обладнання) стає детонатором цілого ланцюжка змін у організації підприємства, у трудових відносинах, у відносинах із постачальниками та споживачами продукції.

У результаті проведеного дослідження зроблено наступні висновки.

Зміни, які відбулися у світі після глобальної фінансово-економічної кризи, засвідчили виключну значимість інновацій та промисловості у відродженні національних економік. Для країн, що розвиваються, інноваційний вектор розвитку промисловості набуває особливого значення, оскільки відіграє ключову роль у здійсненні структурних змін і диверсифікації національних економік. У сучасних умовах на порядку денному в таких країнах стоїть завдання нарощення обсягів промислового виробництва за рахунок впровадження сучасних трудо- і ресурсозберігаючих технологій, активізації інноваційної діяльності. Виробничі підприємства виступають основною рушійною силою інноваційних процесів, що обумовлено природою інновацій.

Інноваційні процеси тісно пов'язані із загальною економічною кон'юктурою, стадіями розвитку національної економіки, галузей, етапами життєвого циклу підприємств. Під впливом сучасних тенденцій та змін, які відбуваються у світі, з'являються нові типи інновацій, що за логікою будуть відбуватися і надалі з огляду на нелінійний циклічний характер інновацій.

Для успішної реалізації поставлених цілей підприємствам слід вибирати ту стратегію, яка в конкретній ситуації буде прийнятнішою для використання

наявних ресурсів. Прийнятність будь-якої стратегії виражається ефективністю діяльності підприємства, що виявляється, своєю чергою, у розмірі прибутку, обсягу продажу та рівні рентабельності. Приймаючи для себе рішення про зміну ринку збуту або продукції, що реалізується, підприємство автоматично починає рухатися до прийняття інноваційної стратегії. Інноваційна стратегія розвитку організації повинна встановлювати оптимальну послідовність заходів щодо загальних напрямів, створення нової системи управління, оновлення виробництва тощо, а також контролювати та коригувати виконання намічених заходів на основі здійснення поточного моніторингу.

Аналіз господарської діяльності ТОВ «ГФА_Г» показав, що на підприємство за 2018 – 2022 роки спостерігається тенденція до зростання вартості основних фондів. Середньорічна вартість основних фондів збільшилась, з 7484 тис. грн у 2018 р. до 7977,5 тис. грн у 2022 р., середньорічний темп зростання склав 106,59%. Сума зносу основних фондів також збільшилась з 1975 тис. грн до 2853 тис. грн. Чистий прибуток збільшився з 770 тис. грн у 2018 р. до 1658 тис. грн у 2022 р. Це відбулося завдяки збільшенню доходів від участі в капіталі з 2398 тис. грн у 2018 р. до 4109 тис. грн у 2022 р., доходів від реалізованих послуг на 472 тис. грн, інших фінансових доходів та доходів від іншої операційної діяльності, відповідно на 3097 тис. грн та 1917 тис. грн. Але було і негативне явище відбулося зменшення інших доходів з 936 тис. грн у 2018 році до 3 тис. грн у 2022 році. Прибуток від реалізованої продукції зменшився з 200 тис. грн у 2018 році до -219 тис. грн у 2022 році. Також відбулося значне зменшення прибутку по іншим фінансовим операціям. Але є і позитивне явище, збільшення прибутку від участі в капіталі з 938 тис. грн до 3825 тис. грн за аналізований період часу.. Також відбулося збільшення прибутку від іншої операційної діяльності з 219 тис. грн у 2018 році до 1721 тис. грн у 2022 році. Всі негативні показники пов'язані із війною, яка призвела до погіршення економічних показників всіх підприємств та економічної системи країни в цілому.

Фінансова та інвестиційна ефективність, як і операційна, повинні визначатись на підставі відповідних видів діяльності підприємства. Важливою

ознакою ефективності управління є інноваційний розвиток. При визначенні ефективності управління підприємством слід виключити з величини економічного ефекту вплив зовнішніх факторів, тому що в процесі управління підприємством неможливо на них впливати. Причому незалежно від того, чи позитивно, чи негативно вони вплинули.

Ефективність управління безпосередньо залежить від суб'єкта управління – керівника, від того, як своєчасно та обґрунтовано він приймає інноваційні рішення та контролює їх виконання, яку стратегію обирає.

З метою покращення ефективності діяльності на підприємстві ТОВ «ГФА_Г» планується запустити лінію з виробництва ламінату на базі технології DPL, найбільш поширеною серед виробників підлогових покриттів.

Розрахунок показує, що вже після першого року реалізації проєкту підприємство зможе повернути первісні інвестиції, а чистий грошовий потік з урахуванням дисконтування наростаючим підсумком за 5 років складе 1271,18 тис. грн.

Список використаних джерел

- 1 Господарський Кодекс України.: [офіц. текст станом на 02.08.2017 р. зі змінами та доп.]. закон України. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
- 2 Про господарські товариства: закон України: офіц. текст: станом на 19 лют. 2004 р. К.: Парламентське видавництво, 2005. 64 с.
- 3 Аналіз ринку підлогового покриття України. Дослідження ринків. URL: <https://pro-consulting.ua/ua/issledovanie-rynka>
- 4 Василенко В.А., Ткаченко Т.І. Стратегічне управління. Навчальний посібник. К.: ЦУЛ, 2003. 396 с.
- 5 Вахнюк С.В. Показники економічної ефективності інноваційних технологій у банківській сфері: дис. ... кандидата екон. наук: 08.02.02.Суми, 2005. 185 с.
- 6 Головка Т.В., Сагова С.В. Стратегічний аналіз: Навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни. / За ред. М.В. Кужельного. К.: КНЕУ, 2002. 198 с.
- 7 Дикань В.Л., Кірдіна О.Г. Сутнісні аспекти конкурентоспроможності національної економіки. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2009. № 28. С. 13-20.
- 8 Дикань В. Л., Назаренко І. Л., Компанієць В. В. Техніко-економічний аналіз діяльності підприємств залізничного транспорту: підруч. Харків: УкрДАЗТ, 2013 -547с.
- 9 Дикань В. Л. Товарознавство та комерційна діяльність: підручник / В. Л. Дикань та ін.; за ред. В. Л. Дикань. Харків: УкрДУЗТ, 2018. 362 с.
- 10 Дикань В. Л., Воловельська І. В. Інноваційні стратегії підприємств: проблеми, шляхи вирішення. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2019. № 67. С. 9–17.
- 11 Дикань В. Л., Воловельська І. В., Маковоз О. В. Економічна безпека підприємства: навч. Посібник. Х.: УкрДАЗТ, 2011. 243 с.

- 12 Дикань В. Л., Єлагін Ю .В., Сухорукова Т. Г. Економіка праці на підприємствах залізничного транспорту: підручник. Х.: УкрДАЗТ, 2012. 275 с.
- 13 Дикань В. Л., Козинець А. С., Чупир Т. Я. Економічний аналіз ефективності діяльності залізниці: навчальний посібник. Харків, 2004. 161 с.
- 14 Дикань В. Л., Корінь М. В. Державне регулювання промислового розвитку України. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2018. № 61. С. 9-19.
- 15 Дикань В. Л., Маслова В.О. Організація виробництва: навчальний посібник. Харків, УкрДАЗТ, 2013. 422 с.
- 16 Дикань В. Л., Обруч Г. В. Формування бізнес-моделі збалансованого розвитку підприємств в умовах цифровізації економіки. *Адаптивне управління: теорія і практика. Серія «Економіка»*. 2021. Вип. 11 (22). URL: <https://amtp.org.ua/index.php/journal2/article/view/406/350>.
- 17 Дикань В.Л. Національна модель індустріального розвитку країни: організаційно-управлінський аспект *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2023. № 81-82. С. 11–34.
- 18 Дикань В.Л. Українська модель економічної системи як нова концепція розвитку національної економіки. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2013. Вип. 44. С. 11-17.
- 19 Дикань В.Л., Обруч Г.В. Визначення ефективності реалізації потенціалу конкурентоспроможності вагонобудівних підприємств. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2016. № 56. С. 9-18.
- 20 Дикань В.Л., Толстова А.В. Розвиток економіки України на основі принципу рівноправності відносин держави, бізнесу та суспільства. *Вісник економіки транспорту та промисловості*. 2018. № 63. С. 9-19.
- 21 Дикань О. В., Стоян М. М. Реалізація стратегій диверсифікованого зростання бізнесу в контексті впровадження технологій Індустрії 4.0. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2023. № 81-82. С. 138-149.
- 22 Дикань, В. Л., Воловельська І.В., Каличева Н.Є. Економіка підприємства: конспект лекцій. Ч. 4. Харків : УкрДУЗТ, 2022. 50 с.

- 23 Дикань, В. Л., Воловельська І.В., Каличева Н.Є. Економіка підприємства: конспект лекцій. Ч. 1. Харків : УкрДУЗТ, 2021. 55 с.
- 24 Дикань, В. Л., Воловельська І.В., Каличева Н.Є. Економіка підприємства: конспект лекцій. Ч. 2. Харків : УкрДУЗТ, 2021. 45 с.
- 25 Дикань, В. Л., Воловельська І.В., Каличева Н.Є. Економіка підприємства: конспект лекцій. Ч. 3. Харків: УкрДУЗТ, 2021. 49 с.
- 26 Долженков О. В. Індустріальні парки як механізм стимулювання інвестиційно-промислової діяльності в Україні. *Lex Portus*. 2017. № 6. С. 57-64.
- 27 Економічна діагностика: підручник / В. Л. Дикань, І. В. Токмакова, В. О. Овчиннікова, М. В. Корінь, А. В. Толстова. Харків: УкрДУЗТ, 2022. 285 с.
- 28 Економіка і організація інноваційної діяльності на залізничному транспорті: навч. посібник / В.Л. Дикань, О.Г. Кірдіна, І.Л. Назаренко, Ю.М. Уткіна. Харків : УкрДАЗТ, 2014. 225 с.
- 29 Жихор О.Б. Оцінка ефективності інноваційних проектів підприємства : автореферат дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.06.01. Харків, 2002. 18 с.
- 30 Забезпечення конкурентоспроможності підприємств: підручник / В. Л. Дикань, Ю. Т. Боровик, О. М. Полякова, Ю. М. Уткіна. Харків: УкрДАЗТ, 2012. 415 с.
- 31 Індустріальні парки в Україні: удосконалення політики стимулювання у контексті світового досвіду / А. П. Павлюк, О. О. Єгорова, К. Л. Маркевич та ін. К. : НІСД, 2014. 64 с.
- 32 Каличева Н. Є., Масан В. В., Старцев Д. С. Вплив техніко-технологічних інновацій на ефективний розвиток підприємства. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського. Серія: Економіка і управління*. 2018. Т. 29 (68). № 5. С. 51-54.
- 33 Каличева Н. Є., Мельник О. А., Подолянчук А. М. Забезпечення ефективного функціонування вітчизняних підприємств за рахунок впровадження ощадливого виробництва. *Причорноморські економічні студії*. 2018. Вип. 33. С. 79 – 82.

34 Каличева Н. Є. Підходи до оптимізації системи управління техніко-технологічним розвитком виробничих підприємств. Економіко-правовий розвиток сучасної України: матеріали VIII Всеукр. наук. конф. студ., аспір. та молодих вчених (9-10 листопада 2018 р.); за ред. О. М. Кібік. Одеса : Фенікс, 2018. С. 118-120.

35 Каличева Н. Є., Бохан С. Є. Напрями забезпечення ефективного розвитку промислових підприємств в сучасних умовах. *Науковий огляд*. 2017. Вип. 5 (37). С. 5 – 15.

36 Каличева Н.Є. Державне регулювання, як фактор забезпечення ефективного функціонування національної транспортної системи. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Економічні науки*. 2018. Вип. 31. С. 27-31.

37 Калініченко Л. Л. Інноваційна модель розвитку України в умовах євроінтеграційних процесів. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2016. Вип. 6. Ч. 1. С. 139- 143.

38 Капітан І. В. Принципи і методи аналізу в управлінні інноваційною діяльністю при виведенні нових товарів на ринок. *Економіка та управління підприємствами*. 2007. № 7(73). С. 54–62.

39 Кармінська-Белоброва М.В. Організаційні структури управління підприємством. *БІЗНЕС-ІНФОРМ*. 2012. № 12. С. 192-195.

40 Ковтун О. І. Інноваційні стратегії підприємства: теоретико-методологічні засади. *Економіка України*. 2013. № 4. С. 44–56.

41 Колосова Т. В. Забезпечення стійкого розвитку підприємства на основі підвищення його інноваційного потенціалу. ГОУ ВПО НДАБУ. 2011. 412 с.

42 Корцеллі-Олейнічак Є. К., Казьмір Л. П. Цифровізація промислових систем: концептуальна сутність та ключові чинники. *Регіональна економіка*. 2021. №4(102). С. 57-66.

43 Костевко В. І. Методологічні питання оцінювання ефективності інноваційної діяльності підприємства. *Вісник Національного університету*

«Львівська політехніка». *Проблеми економіки та управління*. 2011. № 698. С. 66 – 73.

44 Краснокутська Н. В. Інноваційний менеджмент : навч. посіб. / Н. В. Краснокутська. К. : КНЕУ, 2003. 504 с.

45 Кужда Т.І. Соціально-економічне оцінювання та планування інноваційного розвитку машинобудівних підприємств : автореферат дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.04. Львів, 2009. 23 с.

46 Легомінова С. В. Ідеогенез категорії стійкого інноваційного розвитку в аспекті формування конкурентних переваг підприємства. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2017. В. 15, Ч. 1. С. 168–172.

47 Лютий С.В. Інноваційний розвиток підприємств машинобудування: класифікація факторів та їх аналіз. *Наука й економіка*. 2008. №4 (12). С. 267 – 271.

48 Лященко О.В. Проблеми оцінки ефективності використання інноваційного потенціалу підприємства. *Економічний вісник Донбасу*. 2010. № 2 (20). С. 176 – 180.

49 Малюта Л. Я. Оцінювання рівня інноваційного розвитку промислового підприємства. *Соціально-економічні проблеми і держава* 2011. – Вип. 1 (4). URL: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2011/11mlytpp.pdf>.

50 Мартюшева Л.С., Калишенко В.О. Інноваційний потенціал підприємства як об'єкт економічного дослідження. *Фінанси України*. 2002. № 10. С 61-66.

51 Маслак О.І., Квятковська Л.А. Система оцінки показників інноваційного потенціалу промислового підприємства. *Ефективна економіка*. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/index.php?operation=1&iid=298>.

52 Московчук А. Т., Талах В. І., Талах Т. А., Ткачук І. М. Аналіз господарської діяльності: практикум : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Луцьк : Гадяк Ж. В., 2013. 226 с.

53 Навольська Н. В. Теоретичні аспекти забезпечення економічної ефективності діяльності підприємств. *Глобальні та національні проблеми*

економіки. 2017. Вип. 18. С. 266-271.

54 Назарова Г. В. Економіка праці: навч. посіб. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. 330 с.

55 Олійник Л. Г. Оновлення техніко - технологічної бази підприємств легкої промисловості. URL: http://www.rusnauka.com/ONG_2016/Economics/17956.doc.htm.

56 Онащенко Д. В. Напрями підвищення ефективності процесного підходу в розвитку організаційної архітектури торговельних підприємств. *Ефективна економіка*. 2020. № 10. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=8318>

57 Петрович Й. М., Кіт А.Ф., Кулішов В.В. Оновлення техніко-технологічної бази шляхом проведення технічного переозброєння й реконструкції підприємства. URL: <http://poglyad.com/students/item/15599/>.

58 Підприємництво. Реалізація підприємницької діяльності у сучасних ринкових умовах: підручник / С. В. Панченко, В. Л. Дикань, О. В. Шраменко та ін. Харків : УкрДУЗ, 2018. ч. 2. 228 с.

59 Підприємництво. Теоретичні основи організації підприємницької діяльності: підручник / С. В. Панченко, В. Л. Дикань, О.В. Шраменко та ін. Харків : УкрДУЗТ, 2018. ч. 1. 241 с.

60 Попович П.Я. Економічний аналіз діяльності суб'єктів господарювання: Тернопіль: Економічна думка, 2011. 454 с.

61 Поручник А. М. Національний інтерес України: економічна самодостатність у глобальному вимірі: монографія. Київ. КНЕУ, 2008. 352 с.

62 Природно-ресурсний потенціал України: забезпечення добробуту та екологічної безпеки населення : монографія / за заг. ред. акад. НААН України, д. е. н., проф. М. А. Хвесика. К. : ДУ ІЕПСР НАН України, 2021. 148 с.

63 Савицька О. М., Салабай В. О. Ефективність діяльності та управління підприємством: особливості використання теорії, методології та результативності аналітичних досліджень. *Ефективна економіка*. 2019. № 6. URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/6_2019/57.pdf

64 Сарай Н. Стратегічний аналіз виробничого потенціалу та його роль в процесі формування стратегії розвитку підприємства *Економічний аналіз*. 2010. №5. С. 160-163.

65 Смолін І.В. Стратегічне планування розвитку організації: монографія. К.: КНТЕУ, 2004. 344 с.

66 Терешко Ю.В., Петрашевська А.Д.. Економічне обґрунтування інноваційних рішень: навч. посіб. Одеса: ОНАЗ, 2016. 116 с.

67 Товт Т.Й. Методичні підходи до визначення показників ефективності інноваційної діяльності промислових підприємств в Україні. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2010. Вип. 20.11. С. 240 – 249.

68 Токмакова І. В., Шатохіна Д. А., Мельник С. В. Стратегічне управління розвитком підприємств в умовах цифровізації економіки. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2018. № 64. С. 283 – 291.

69 Чучук Ю. В. Теоретична сутність понять економічна ефективність та ефективність діяльності. *Ефективна економіка*. 2014. № 2. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua>

70 Устенко А.О., Малинка О.Я. Теорія систем і системний аналіз менеджменту: навчальний посібник. Івано-Франківськ: Фоліант, 2012. 328с. URL: http://nung.edu.ua/files/attachments/tsi_sa.pdf.

71 Українська промисловість: погляд на перспективу. URL: <http://www.intellect.org.ua/materials/bccr/21/>

72 Череп А. В., Стрілець Є. М. Ефективність як економічна категорія. *Ефективна економіка*. 2013. № 1. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1727>

73 Чорна М. В., Глухова С. В. Оцінка ефективності інноваційної діяльності підприємств : монографія. Харків : ХДУХТ, 2012. 210с.

74 Шилова О. Ю. Інноваційний потенціал підприємства: сутність і механізм управління. *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2012. № 1. С. 220–227.

75 Янковець Т. М. Формування механізму розвитку інноваційного потенціалу підприємства. *Вісник Київського національного університету*

технологій та дизайну. 2011. № 2 (58). С. 76–80.

76 Податковий кодекс України. URL:
https://ips.ligazakon.net/document/T10_2755?an=21397&ed=2020_08_01

77 High Density Fiberboard (HDF) vs Medium Density Fiberboard (MDF).
URL: <https://www.flipperswarehouse.com/blog/hdf-vs-mdf-boards>

78 HPL-технологія. URL: <https://www.business-partner.com.ua/uk/news/tehnologiya-montazha-hpl-panelej-na-superprochnyj--29/>

79 ELESKO –технологія. URL: <https://laminate.de/?lang=en>

80 Методичні вказівки до виконання кваліфікаційної роботи рівня вищої освіти «другий (магістерський) рівень» усіх форм навчання / каф. «Економіки та управління виробничим і комерційним бізнесом». В. Л. Дикань, В. В. Компанієць, І. В. Токмакова, І.Л. Назаренко. Харків: УкрДУЗТ, 2019. 60 с.

81 Студентська навчальна звітність. Текстова частина (пояснювальна записка). Загальні вимоги до побудови, викладення та оформлення: методичний посібник з додержання вимог нормоконтролю у студентській навчальній звітності /Козар Л.М. [та ін.]; за заг. ред. Л.М. Козара. Х.: УкрДУЗТ, 2018. 54 с.

АКТ

перевірки випускної кваліфікаційної роботи на наявність ознак
академічного плагіату

Відповідно до даних сервісу Strikeplagiarism.com кваліфікаційна робота
на тему: «Обґрунтування ефективності впровадження інновацій на
підприємстві»
автора: Катаргін Олександр Васильович
(ПІБ автора повністю)

містить 10,09 % запозичень. Ознаки академічного плагіату – відсутні.

Перевірку виконала
доцент кафедри економіки та управління
виробничим і комерційним бізнесом

(підпис)

Ганна ОБРУЧ

07.12.2023 р.